

ČESKÁ
KNIHA
MRTVÝCH

Eduard P. Martin

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Česká kniha mrtvých

Jiskávská antologie

Eduard P. Martin

Znění tohoto textu vychází z díla [Česká kniha mrtvých](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Arista v Praze v roce 2001.

§

Text díla (Eduard P. Martin: Česká kniha mrtvých), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Verze 1.0 z 31. 1. 2025.

OBSAH

Šaman	10
Lovec	14
M. T. C., římský obchodník	17
Ussar	23
Unislav, vladyka	30
K. M., radní	33
Vojimír, hejtman	38
Neznámý voják	41
Jan K., purkmistr	45
P. K., malíř	48
Hrobník L. K.	53
Kat K. K.	56
Mrtvý	58
L. Ch., jezuita	61
H. E., poustevník	64
P. K., porodní babička	70
L. J., sirotek, kořenářka	74
K. W., lékař	78
K. K., dítě	81
Z. z K., hrabě, majitel jiskávského panství	84
K. v. J., správce panství	87
C. v. J., dcera K. v. J., správce panství	89
J. L., obchodník	91
X. W., učitelka hudby	96
B. K., nevěstka	102
L. M., bankéř	108
M. Š., žebračka	113
L. V., kněz	118

G. Ch., průmyslník	121
J. W., továrník v Jiskávu	127
I. F., řeholnice	129
A. V. S., kníže	136
B. Č., statkářka	140
K. L., kněz	148
J. v. K., voják Hitlerovy armády	151
L. M., partyzán	154
J. C., řezník	156
J. N., starosta města, udavač	159
K. P., učitel	162
J. K., statkář	171
K. W., úředník	173
L. K., manželka statkáře J. K.	178
J. O., vesnický blázen	181
I. Sch., krejčí	182
W. K., prokurátor	186
C. K., knihovník	188
J. V., úřednice	191
M. C., servírka	194
J. V., funkcionářka, dcera J. V. úřednice	199
J. K., hrobník	205
L. V., hostinský	206
K. J., kuchařka	210
C. K., matka	216
M. K., švadlena	220
J. Ř., vězeň	227
MUDr. K. L.	232
J. R., básník	238
K. M., kněz	242

P. J., holič.	247
C. N., dcera knihovníka C. K.	251
K. J., dítě holiče P. J.	255
M. J., dítě holiče P. J.	257
Dítě /0-0/ (vnučka L. K. a statkáře J. K.)	259
K. J., starosta	262
K. V., obchodník	264
Slabomyslné dítě.	267
K. Z., podnikatel	270
K. T., prodavačka.	273
O. L., truhlář	281
M. L., manželka truhláře.	285
O. Ž., studentka	290
E. F., překladatelka	295
H. O., novinářka	304
R. T., studentka	311
JUDr. M. K., advokátka.	315
B. C., studentka	318
Nenarozený	320
EPILOG.	323
66/94, kybernetický žebrák	325
A 68458918 a B 953873680	330
Namísto doslovu	335
Ediční poznámka	342

*Mému otci —
na druhý břeh,
těm na jiskávském hřbitově,
a těm,
kteří ještě nevešli do svých hrobů
a mohou číst tyto verše.*

E. M.

*Srdce každého člověka je tak velké,
že je s to obsáhnout bolest všech lidí.*

Svatý František z Assisi

*Jsou věci, které rozum nemůže pochopit:
přerůstají ho, protože mají rozměr lásky.*

Adrienne von Speyr

*Nikoliv rozumem, ale srdcem
vysvěcuje se živočich na člověka.*

Svatý František Xaverský

Šaman

Žil jsem v tomhle údolí v dobách
kdy ještě nebyl čas
Jen se střídal život se smrtí Tma se světlem My
žili v jeskyni pod vrchem
který se nyní nazývá Jiskáv

Věřili jsme slunci
Uctívali ho tanci a táhlými písněmi
Večer se děsili že ráno možná nevyjde

Jitřní jásot provázel světlo které se rodilo ve výšce

Naše děti pobíhaly po dlouhých loukách
uzavíraly přátelství i nenáviděly se

Umíraly

Ty které přežily vystřelovaly své děti
do naděje

Šípy klesají do hlíny Ale předtím ještě rodí jiné šípy
Ty které nesou dál jejich let Jejich cestu

Cesty umírají Žijí dál jen v cestách které zrodily

Jakou cestu asi
porodí naše cesta Naše dnešní

Zestárl jsem Už jsem nemohl tančit za nočních obřadů
Nemohl zpívat Jen jsem žmoulal slova bezzubými ústy

Smáli se mi
Nový šaman na mne žárlil

Jednou začalo pršet a nepřestávalo
vylezl jsem na vrch který se tehdy nazýval Nojigk
a dnes nese jiné jméno Jiskáv

Pozoroval jsem rozlévající se řeku
Měnila louky do nekonečného křišťálového jezera

Sešel jsem dolů z Nojigku

A sípěl na svůj kmen ať vyjde z jeskyně a neusíná
Smáli se mi

Vyšel jsem tedy do deště na vrch jen se svými dětmi

Večer se přivalila bahenní vlna Zatopila jeskyni
Kmen zahynul

Když voda opadla pohřbil jsem se syny a vnuky
těla vyplavená z jeskyně

Moje děti si našly ženy a muže v sousedních kmenech
Přivedly je do jeskyně

Jen já zůstal na skále
Každé ráno jsem vítal slunce

Byl šťastný že opět opět vychází

Po hrobech mého lidu běhaly jiné děti Smály se
Milovaly Nenáviděly

Stačilo tak málo a zachránilo by se tak mnoho

Stačí tak málo
a zachrání se tak mnoho

Jenom pojmenovat si to málo Jenom je postřehnout
Stačilo tak málo a ti pod patami dnešních poutníků
mohli žít Milovat

Nikdo už neví
že pod nánosy náplav
na kterých je dnes hřbitov
leží můj kmen

Žijeme na hřbitovech
chodíme na hřbitovech rozplynulých životů
tančíme na nich

Sníme

A nevíme kdo jednou bude tančit
kdo jednou bude snít na našem hrobě

Každé ráno jsem vyhlížel do dálky na jantarový úsvit
a věděl jsem že brzy
se na všechny naše mrtvé zapomene

Já je nesl v sobě
Už jen já

Člověk musí nést v sobě hodně dobrých mrtvých
aby unesl život

Člověk musí být domovem
aby neztratil domov

Díval jsem se do úsvitu
a snažil se mu podobat

Pokud nesvítáme
umíráme

Pokud neneseme světlo
neseme tmou

Pokud nemilujeme
jsme tmou

Domovy umírají Žijí jen v domovech
které zrodily

Prokletý budiž ten
kdo nedokáže dětem podat domov

Lovec

Můj hrob je neznámý
Nikdo o něm neví

Ležím v jílovém nánosu hluboko pod hřbitovem
více než tři tisíce let tu ležím

Vlny hlíny Vlny jílu Vlny kamení
se převalily krajinou dávno než hřbitov vznikl
Žil jsem v této zemi Byla mou vlastí

Můj kmen trpěl hlady a já se vydal na lov
Zahlédl jsem osamělého vlka
a vystřelil šíp do jeho vlčího já

Vlčí já kleslo
a já se k němu rozeběhl Vlk nebyl mrtvý
vymrštil se když jsem k němu doběhl
Zakousl se mi do paže a rval ji

Pak jsem zahlédl jeho oči Naposledy přeběhly krajinou
která byla jejich domovem

A zhasly Vlčí já z nich odešlo Jako by opouštělo
ne tělo Jako by někdo opouštěl svou chýši
Chýši kde byl doma

Ploužil jsem se s mrtvým vlkem k našim
Krvácel A zpíval si abych vydržel Nezmrzl

Někdy musí člověk zpívat aby nezmrzl
Někdy musí člověk zpívat aby nezemřel

Dovlekl jsem vlka k mé ženě a dětem a klesl Dokrvácel

Naposledy jsem pohlédl do očí své ženy
Do očí které byly mým domovem

A naposledy jsem přeběhl pohledem tuto zemi
která byla mou Pak mé já z očí odešlo

Jako by někdo odcházel z chýše ve které dočasně žil

Kolikrát člověka zabíjí to co zabil
a co ještě nezemřelo

Pochovali mne za osadou a vlny hlíny jílu kamení
se valily přes můj hrob

Vyrostly na něm za čas jiné kroky pak jiné hroby

Lidé chodí po krocích těch co šli před nimi
Lidé chodí po krocích těch co půjdou po nich

Lidé chodí po hrobech těch co šli před nimi
Lidé našlapují na hroby těch co se ještě nenarodili

Ležím tu
Tři tisíce let na mne nikdo nevzpomněl

Až teď jsem se dočkal vzkříšení
V básni

Minulost
je zpráva
o tom co bude

Poezie
je veliké vzkříšení
Poezie to je úžasné vzkříšení

Anebo lépe:
Je to zpráva o tom
že všechno čeho se dotkne
nepřestává trvat

M. T. C., římský obchodník

Bylo mi pětadvacet let když jsem utekl
ze srdce světa
Z Říma

Patřil jsem k rodině tak bohaté že peníze
pro mne neměly význam
Patřil jsem k rodině tak urozené
že urozenost pro mne nic neznamenalala

Byli jsme obviněni z úkladů o císaře
Moje rodiče a moje bratry nechal popravit

Já jsem byl u vojska a byl jsem včas varován

Jedné noci jsem objal svého přítele který mne varoval
vzal ze stolu skleněný pohár po dopitém víně
a odešel do tmy

Víc jsem si nebral Na víc — kromě měšce zlata —
nebyl čas

Kam odejít?

Všude vládne smrt jménem politika
Všude vládne špinavost
jménem politika

Zamířil jsem za hranice imperia
na tajemný sever

Putoval jsem přes lesnaté šíje krajin
a zpíval žalmy

Byl jsem křesťan a jako každý z nás
jsem nikdy nebyl sám

Já zvyklý na nejjemnější lůžka
jsem spával v trávě
přikrýval se ptačím zpěvem

Rozmlouval s tichem
přátelil se s tichem

Pak jsem se usadil u řeky a od místního vládce
— páchnoucího a zarostlého barbara —
získal za zlato kus země nedaleko brodu

Chodili tudy kupci a já se s nimi spřátelil
vysílal jsem své nosiče s náklady zboží
a rozprodával zboží
barbarům podél řeky

Přivedl jsem si do domu překrásnou dívku
Barbarskou lilii — tak jsem jí v duchu říkal
Byla útle líbezná a milovala mne
Světlovlasým dechem mi šeptávala

že každá její vteřina zde bude proto abych byl šťastným
Měl jsem s ní devět synů

Jednou

— to už jsme byli bezzubí a staří —
se mne zeptala zda se mi nestýská po mém městě

Domov —

řekl jsem jí — můžeme mít jenom v srdci —

Pokud jej nenalezneme právě tam
jsme stále v exilu

A pokud jej nalezneme
jsme stále doma

Vyprávěl jsem jí o mladíkovi z Jeruzaléma
který tolik miloval lidi
až jej zabili

A On povstal
z mrtvých
a vešel do srdce každého kdo jej miluje

Aby vládl srdci
žezlem štěstí

Chápala?

Snad ano
Protože mne milovala
Není pochopení bez lásky

Sedal jsem na břehu řeky zvané Hurgon
u osady zvané Iska

Kolikrát asi byla ta řeka překřtěna
osada překřtěna
Jako by u domova záleželo na jménu

Vzpomínal jsem na starý domov Na řvoucí ulice
na palác plný otroků a zlata
na tolik pestrých zmatků a marností nazývaných zábavy

A pil jsem víno z poháru
skleněného poháru Jediného přítele z domova který mi zbyl

Rozprávěl jsem s pohárem
za dlouhých nocí V předjitřní tmě
— každá tma je přece předjitřní —
hovořil jsem s pohárem jako s bratrem

A chápal jsem že každý z nás je jednou pohárem
prázdným pohárem

Záleží jenom na tom
co do něj nabere

Kolik světla
Kolik
tmy

Jen to co nabereme
vypijeme

Pohár je tím
co nese v sobě

Jen na jediném záleží:
kolik nabereme do svého života
lásky

Náš domov není okolo nás
jen v nás My jsme sami
svým domovem
Pokud neseme lásku

Jednou přitáhli vousatí špinaví muži z lesů
Vypálili osadu
Přiběhli ke mně a mávali meči

Seděl jsem ten večer u svítající chvíle
a popíjel ohnivou tekutou růží

Věděl jsem že mne zabijí

Obrátil jsem oči k jasné obloze

Připil jsem pohárem nekonečnu
i jeho Pánu Připil jsem
světlu

Pak jsem zašeptal
jediné jméno

Ježíš

A pak ještě jméno své mrtvé ženy

Jako by ta dvě jména měla být křídly
na kterých odletí má duše

Na každého z vás už čeká poslední slovo
které vysloví Jaké slovo to bude?

Odhodil jsem pohár širokým vzmachem
doprostřed řeky

A marně se pokusil uhnout širokému meči
který mi rozťal hrud'

Ussar

(375—450)

Žil jsem v kotlině líně bloudící řeky
v krajině hlubokých lesů Hlubokých tůní

Hlubokého ticha

Můj život se propadl do ticha
A ticho se nad ním uzavřelo

Jsem pohřben v tichu

Jen čeřen poezie může odkrýt dávný život

Můj život Celý život se propadl do ticha
I život mého lidu který tu putoval
putoval putoval
po staletí z lůn
do hlíny

I vaše životy se propadnou do ticha

Jak neuvěřitelné se vám to dnes zdá

A přece každá dnešní vteřina klesá do bezedného ticha
tak jako do něj propadaly mé

Jsem pohřben v tichu

I vy budete

Tak brzy

Žili jsme ve srubech pod jiskávskou skálou
nenáviděli jsme se a umírali
milovali se a umírali

Z jiskávské skály svrhával náš žrec
každý rok jinochy
a dívky Dívky s očima rozkřídlenýma hrůzou

Aby jak zrna vložená do náruče smrti
vykvetla do oběti pro naše božstva

Jednou vybrali žreci moji lásku
můj něžný plamen
Mou nevěstu chtěli svrhnout ze skály

Pokorně souhlasila
Její rodiče byli tak hrdí

Jejich dcera otevře bránu pro příští úrodu
Otevře smrtí

Nebránila se
Po pokolení byla čest být svržen žrecem ze skály
Nebránila se Tichounká

Noc před obřady jsem se s ní setkal
Objímali jsme se a tiskli k sobě

Jako bychom mohli vtisknout život jednoho
do života druhého Tím jej zachránit

Naše duše srůstaly stejně jako naše těla
A za naší láskou už prosvítala smrt

Tak jako za každou láskou

Té křišťálové noci pod křídovým měsícem
jsme se rozhodli utéct

Zradit božstva
Je nutné zradit božstvo vydechující smrt
I když je sebevíc uctíváno

Prchali jsme z údolí řeky líně se valící temnotou
Prchali jsme pod křídovým mrazícím měsícem
bezedným tichem

Usadili jsme se daleko od našeho lidu
A žili

Vychovali jsme pět dcer a šest synů Opustili jsme smrt
abychom neopustili život

Je nutné poznat co je tma
A nevěřit jí
I kdyžby o ní kdekdo tvrdil že je světlem

Vzpomínali jsme na domov Teskně
I když domov se jmenoval smrt

Ke konci života jsem se vrátil
pod rodná oblaka

Byl jsem bohatý
a vedl jsem karavanu se zbožím Nikdo mne nepoznal

Vystoupil jsem na jiskávkou skálu
a díval se dolů ze srázu
i moje žena vystoupila na skálu smrti

Dva vnuci nás provázeli
a my jim ukazovali obzor dávného domova

Dotýkali jsme se hebké pleti obzoru

Jak málo stačí:
Říci „ne“ tmě
A světlo nezemře

Jenže kdo v sobě najde
dost odvahy
Kdo si pojmenuje svou skálu a své lstivé božstvo

Pod skálou už žil jiný lid
Nikdo nesvrhával jinochy a dívky z útesu tmy

Měl jsem odvahu
říci „ne“ své tmě

Té tmě která hlasitě volá „Jsem světlo“

Sestoupil jsem ze skály
Zakoupil si pod jiskávskou skalou dvorec
Vystavěl rozlehlý dům
povolal jsem do něj zpět z dálky svůj rod

někdy je nutné opustit domov
když je smrtí

někdy je třeba opustit domov
aby člověk neopustil sebe

Ale domov čeká

je třeba se vrátit
a dát domovu jeho pravé jméno

Když zradíme domov zradíme sebe

Pohřbili mne pod jiskávskou skálou

A moji synové a mé dcery
letěli jako vystřelené šípy dál a dál

Má krev žije
ve vaší krvi

Nevíte o tom

Jsem pohřben v tichu

I vy budete

Tak brzy

Co nezemře?
Odvaha těch kdo neopustili lásku

Ta odvaha bude dál žít v krvi
těch co nás
nebudou znát

Odvaha
Ta krev vítězství

Jsem pohřben v tichu
Jen čerán poezie dokáže vylovit dávný život

Život těch kdo nevěří tomu že světlo je tma
že tma je světlo

Jak málo stačí
Říci „ne“ tmě
a světlo nezemře

Jak málo stačí
A jak to málo vydechne
nesmírně mnoho

Jaká je k tomu třeba odvaha
k tomu zdánlivě tak nepatrnému
řící „ne“
Říci DNES „ne“
své skále smrti

Svému žreci
Své tmě

Jsem pohřben v tichu

Ale žiji v něm

Unislav, vladyka

(970—1000)

Žil jsem na zdejší dvorci Patřil jsem k družině
knížete Slavníka A tolik příbuzných i přátel jsem měl
u dvora jeho nepřátel Dozvěděl jsem se
od upovídáného opilého přítele co chystají

Vyvráždit druhý nejmocnější rod v zemi Mé přátele Slavníky
Nejprve jsem nevěřil A pak jsem uvažoval, že budu přítele
Slavníka varovat Anebo nemám? Jak by to bylo snadné
kdyby pravdu měla aspoň jedna ze dvou stran

Ze dvou znepřátelených stran... Kdyby se kníže Boleslav
dozvěděl že jsem varoval jeho odpůrce...

Hodiny jsem prochodil po jiskávských stráních Den Noc
Uvažoval jsem při pohledu na nekonečné lesy
o nekonečnu řešení O tom že pravda není ani „ano“ ani „ne“
pravda je nad obojím Pravda je světlo

Snažil jsem se zavírat oči své duše
Dělal jsem to nejtragičtější co člověk může udělat

„Co je s tebou?“ — divila se žena a děti mne ustrašeně pozorovaly
Mé hubené tělo se potilo úzkostí A má vyzáblá duše také
Zradím když budu mlčet? Zradím když promluvíím?

Usedl jsem na skálu nad jiskávkým údolím a rozhodl se
Má žena pocházela sice vzdáleně ze Slavníkova rodu
Jenže kdo mlčí říkal jsem si Ten nic nezkaží

A pak jsem zase myslel na své přátele které jsem měl rád
Na děti které zemřou
V rozpáleném hořícím dni Ve čpícím dni na Libici

Viděl jsem křičící oči vražděných dětí

Nevaroval jsem Slavníka Rod byl zničen Vyvražděn
A já dál žil na této tvrzi A pohrdal sebou Nenáviděl se

Sedal jsem na jiskávké skále a plakal
Zradil jsem Zradit má jenom ten kdo vydrží zradu

Já nevydržel Zemřel Nenápadně A moje neviditelná zrada
byla můj náhrobní kámen

Jedl jsem Pil Spal Mrtvý
Procházel se tímhle rozsvíceným údolím
a vpečetoval do něj svou zradu Své zoufalství

Kdy zemřu mi bylo jedno Já už byl zaživa mrtvý
O smrti si nerozhodujeme
O tom zda ztratíme život si však rozhodujeme jenom my

Nesl jsem si zradu na hřbetě Jako bych nesl horu
Zrada je olověný hrb Rozdrťí zrádce

Když jsem zemřel měl jsem na tváři hrůzu
Jako bych v otevřených dveřích smrti spatřil ty
které jsem zradil

Ve chvíli smrti člověk spatří všechnu úzkost kterou rozdal
Spatří všechnu bolest Všechno zoufalství které vdechl
do svých blízkých

To je na smrti to hrůzné: pojmenuje nás
Pojmenuje nás pravdivě

Mrtvi být musíme Ale zemřít nemusíme

K. M., radní

(1270—1310)

Život každého člověka lze nadepsat slovem
Jediným slovem
Do něj se vejde jeho podoba
Jako do nádoby

To slovo může být jednou z neřestí Jednou z ctností
Touhou

Každého pojmenovává jeho touha

Moje touha byla touhou po úctě
V dětství mnou všichni pohrdali Byl jsem maličký
a měl jsem pochroumanou ruku od narození

„K ničemu“ říkal o mně otec „k ničemu není“
Odvracel ode mne pohled Zálibně pozoroval mé sourozence

Byli jsme chudí Měli jsme malé pole u řeky a chatrč
pod jiskávskou skálou Otec byl rybář a opilec
Často když chytil rybu měnil ji u krčmáře za pivo a víno

A my doma měli hlad
Sníl jsem často na jiskávské skále
Sníl jsem o tom že jsem rytíř velmož princ

Vyučil jsem se u otce pohrdání slabými
Na řemeslo jsem jít nemohl Slaboučkový mrzák
Můj kmotr byl zeman Neměl děti
Byl bohatý a vzal mne s sebou ke dvoru
Abych mu sloužil

Nosil jsem mu na stůl a dělal děvečku pro všechno
Naučil jsem se číst Naučil počítat
A staral se mu o jeho špinavé obchody

Oženil jsem se s hrbatou dcerou kmotrova podkoního
Když vymřel královský rod
myslel jsem že nastal konec světa

Co svět světem stál vždycky nám panoval Přemyslův rod

Viděl jsem pohřeb posledního krále a zalykal se závistí
Co se mnou bude Co se mnou jenom bude až zemřu já já já

Můj kmotr byl starý a ztrácel stářím rozum
Když umíral sebral jsem mu skříňku s dukáty a klenoty
Když zemřel nakoupil jsem levně zboží Draze prodal

Opakoval jsem to několikrát Byl jsem dobrý obchodník
Pak jsem se vrátil do Jiskávu

Koupil jsem dům na náměstí Veliký dům i s dvory
za městem Když jsem šel po náměstí nikdo mnou nepohrdal

Skupoval jsem domy pole vinohrady
Báli se mne Všichni všichni

Omýval jsem tou pozdní úctou
ze sebe ponižování
omýval jsem jejich bolavou ponížeností
jizvy své duše

Pamatoval jsem si kdo se mi v dětství vysmíval
Kupoval jsem jejich domy a pole
Mrazivě odmítal jejich prosby

Všechno jsem dělal pro svou dceru Neduživou dceru
Sníl jsem jak ji jednou provdám

Za erb
Sám jsem si v těch zmatených dobách koupil erb

Stačí mít hodně peněz Říkal jsem si
A lze koupit úctu Lze koupit spasení

Na všechno je na tomto světě určena cena
kdo má peníze koupí snad všechno...

Každý je na prodej Každý jsme na prodej
Jen cena kolísá
To že se zdá někdo neúplatný znamená jenom to
že se mu nenabídlo dost Nebo nenabídlo to co chtěl

Měl jsem nejlepší koně Nejkrásnější milenky
Největší dům

Pak mi zemřela dcera a já byl sám
Stačí aby odešel jediný člověk Svět se vylidní

Sedal jsem v největším domě a plakal
Modlil se

Bál jsem se pekla Jako všichni kdo si nesou
peklo v sobě

Chápal jsem že úcta i láska
kterými jsem obklopen nepatří mně
Jen mé pokladně

Ublížoval jsem jako ubližují ublížení

Kéž bych mohl vyměnit všechny své peníze za jediný den
který zmizel
Za jediný den se svou živou dcerou

Pil jsem Tak strašně jsem pil
jako můj otec Nelze v alkoholu utopit zoufalství Jenom život

Upil jsem se k smrti v největším domě na náměstí

Pochovali mne do nejkrásnějšího nejokázalejšího hrobu
Mramor jsem nechal dovézt zdaleka

Abych i po smrti vzbuzoval úctu

Můj hrob mi za čas rozbili opilí vojáci
Vyvlekli rakev
Cínovou rakev Vyházeli z ní mé kosti
Rakev odvezli

S kostmi si hráli praprapravnucci
těch co se mne báli
házeli je přes hřbitovní zed'

Sázeli se kdo dohodí výš

Konečně jsem byl vysoko

Vojmír, hejtman

(1390—1430)

Táhl jsem spálenou zemí s vojsky bratra Jana
Modlil jsem se a válčil Když jsem pohlédl
na hvězdnatá nebesa cítil jsem že jsem nesmrtelný

Protože žiji jak mám Zemanský syn Dítě které chytalo motýly
kolem jihočeské tvrze svých rodičů se stalo válečníkem
Poráželi jsme armádu za armádou Modlili se Zpívali

Žižka si mne vyvolil za hejtmana
Byl jsem vousatý hlasitý obr Miloval jsem ženy a Boha

Když jsem jel na voze nebo na koni zpíval jsem
Boží bojovník

Říkal jsem si:
Jaký má člověk jiný cíl než stát se
božím bojovníkem Bojovat za světlo proti tmě

Tehdy mne nenapadlo že mnoho lidí si myslí že slouží lásce
a zatím jen zabíjejí
Kdo slouží jen jednomu paprsku zrazuje slunce

Jednou jsme opět vyhubili městečko Procházel jsem
s nahým mečem nahou tmou
Z některých vypálených domů žhnuly jiskry

Jinak křičelo už jen ticho Jen ticho nezemřelo Ticho neumírá

Mí vojáci už dávno usnuli
Náhle jsem si připadal tak marný marný

Jako bych slyšel pláč strážného anděla

Kdybychom zaslechli včas pláč
svého strážného anděla žili bychom jinak

Nelhostejněli pod drtícím vesmírným nekonečnem

Vyšel jsem za město Potkal jsem raněného mnicha
s malou holčičkou
Choulili se přede mnou za skálou

Byl jsem užaslý Přece jen někdo přežil zkázu města i kláštera
Pozvedl jsem meč

A pak jej nechal dopadnout
do noční hlíny Podal jsem mnichovi chléb a kus kýty
Ovázal jsem mu rány
a užaslému děvčátku dal dukát

Pak jsem šel do tábora a napil se ze špinavé studny Druhý den
jsem dostal horečku Třetí den zemřel

Pochovali mne na hřbitově zničeného města
Mne hejtmana který jsem celý život jenom vítězil vítězil

Můj sen o naději zemřel mezi mrtvými sny
zdejších lidí Pobitých lidí
Kdo zabíjí cizí sny zabíjí i svůj

Tak se ptá strážný anděl:
Opravdu svítíš? Nebo jen vydechuješ tmu
kterou jsi nazval světlem?

Ležím
Po staletí zapomenutý vítěz

Z hloubky se dívám na svůj život jinak
Z hlíny je všechno náhle jiné Tak naprosto jiné

Mé největší vítězství bylo to před mou smrtí

Když jsem ovazoval rány tomu ve kterém žije
Ten který je stále stále s námi

Mé jediné vítězství bylo tak prosté: vítězství nad sebou
Je jediné vítězství na tomto světě: nad nenávisť

Má slavná vítězství o kterých se vyprávělo po celé zemi
nebyla vítězství Jen smrt

Vítězství může mít jenom jedno jediné jméno: láska

Neznámý voják

(1390—1423)

Je jedno proti komu jsem bojoval
Mrtví už neznají
nenávist

Popel poražených armád
se mísí s popelem vítězných v kouzelné směsi

Vyrůstal jsem v rodině Měl jsem sestry a bratra
hrál si s dřevěným koníčkem a figurkou psa
Běhával po loukách

Jak krásné byly u nás večery Otec se tak hlasitě smával

Dal jsem se k vojsku
táhl neznámými zeměmi a zabíjel

Večer jsem pil abych přehlušil noční můry
přilétaly ke mně ve snech

Nad ohni našeho vojska hořely hvězdy v nesmírné výšce
a kolem nás hořely upalované domovy

Jednou jsem se svou četou táhl lesem
Vezli jsme proviant pro armádu
Cizí vojáci nás přepadli Pobili

Já jsem nebyl mrtvý Ležel u křišťálové řeky
jedinou šlápěj daleko od jejího svěžího proudu
Nemohl jsem se pohnout Umíral žízni

Dva dny jsem tam ležel a pozoroval odplouvající doušky

Tolik krajin jsem myslel že ještě dobudeme
Nakonec jsem toužil po jediné šlápěji k řece

Neudělal jsem ji

Umíral jsem dva dny v bolestech a žízni

V nedozírných bolestech nesmírnou žízni

A procházel se svým životem Potěžkával všechny doušky
které jsem odtrhl lidem od úst
Doušky budoucnosti

Kéž bych takhle mohl ležet a umírat na začátku života
a pak žít

Teprve když jsem umíral jsem pochopil
Pochopil to co se nedá pojmenovat

Co se dá jenom milovat

Ten jediný doušek který má na tomto světě cenu
jediný svítící doušek

Díval jsem se na řeku a plakal
Hodiny plakal
Pak jsem už ani plakat neměl sílu

Ta řeka mi připomínala řeku slz
které byly prolity kvůli mně

Každého nakonec sežehnou slzy
které někdo prolil právě kvůli němu

Vy ještě můžete
udělat tu jedinou šlépěj
k onomu doušku

Můžete ji udělat
jako každý kdo žije

Ještě žije

Právě řeka úzkosti a nenápadných smrtí
kterou jsme vypustili
na své blízké Vypustili třeba bezmyšlenkovitě
je hradbou
hradbou která nás oddělí od ráje

Ležel jsem v úpalu a umíral
Rozdával jsem smrt Nakonec přišla
Smrt Velká učitelka života

Našli mne na břehu řeky až za měsíc
Kněz nás nechal převézt na hřbitov

Neznali naše jména
Naše tváře byly zetlelé
Nic o nás nevěděli
Jen že jsme byli lidé Zabíjeli Byli zabiti

Tak krátce člověk zabíjí
Myslí si: žiju A zatím zabíjí
A nazývá to životem Prací Láskou

Tak krátce člověk zabíjí
Tak dlouho je mrtev

Pohřbili se mnou i mrtvoly snů
těch které jsem zabil

Peklo
znamená: nebýt schopni už oživit to
co jsme zabili

Nemoci udělat jedinou šlépěj
k řece světla
Nedokázat už vstoupit Nikdy vstoupit
do světla

Peklo
znamená:
odmítnout lásku

Jan K., purkmistr

(1540—1630)

Byl jsem purkmistrem města Přecházel jsem náměstí
koupal se v uctivém jezeru sladké úcty Byl jsem katolík
a střídal se v úřadu s přítelem z dětství
Ten byl evangelík A druhý nejbohatší ve městě Hned po mně

Už v mládí jsme se rozešli Kvůli Aničce
dceři našeho učitele Žárlili jsme jeden na druhého
I když ona nevyslyšela žádného z nás Vyslyšela smrt
Zůstali jsme staří mládenci a nenáviděli se

Já byl majitel pivovaru Bývalý přítel zase mlynář
Oba jsme měli vinohrady s letními sídly za městem
Dívali jsme se z dalekých úbočí na Jiskáv a popíjeli bílé víno
Naše nenávist se stala celoživotní zábavnou hrou

Když vyhráli evangelíci tak lůza mi vypálila pivovar a já utíkal
Po bělohorské bitvě jsem se vrátil Byl opět purkmistrem
A lůza zapálila mlýn evangelíka

Můj nepřítel utíkal do Polska
Sešli jsme se na hřbitově u hrobu naší lásky
Podali si ruce

Oba jsme měli slzy
ve starých očích Slzy jsou mlékem starců

Zašli jsme na jiskávskou skálu na které bylo mé letní sídlo
pili jsme nejlepší ročník a dívali se na nejuvzdálenější obzory

Co nás rozdělovalo bylo mrtvé

Já i on jsme cítili že si budeme chybět jako dva opačné
póly magnetu Jeden bez druhého ztrácí smysl

Loučili jsme se a on odcházel ze skály
Dlouho se ohlížel

Žil jsem ještě pár let Pak mne zabil katolický opilý voják

Jeho zabil okradl v nějakém polském lese protestantský
švédský voják

Jeho i mne zabili ti kterým jsme podávali naději
Ne nepřítel

Říkáme nepřítel a myslíme tím člověka
Zatím nepřítel je jenom cosi jiného Stav duše
Nenávist

Co je to vítězství Nejzáluďnější porážky si dávají jméno
vítězství

Jaký smutek dýchá z každého vítězství
které nebylo vydechnuté láskou

Když nám tma roztrhne život nezbude nám
nic než láska
Pokud jsme ji měli dokáže dát sílu i v údolí smrti

Jediné vítězství je láska Nic jiného
Čím více v nás ubývá nenávisti tím více přibývá vítězství

Kdo se bojí velkého světla a velké lásky
je malý Jak je snadné nízce se smát vysokým slovům Jak marné

Ležím
Ležím v zemi po které chodili ti co se mi kořili
Nikdo mne nezná

Ležím Tichounce
V zemi po které chodili ti co se mne báli
Nikdo mne nezná

Ležím
V zemi po které jsem chodil
a mohl říct tolik udělat tolik

To co jsem nevyslovil včas Neudělal včas
Mne drtí

P. K., malíř

(1545—1565)

Vracel jsem se domů
V osadě ze které jsem pocházel jsem už nikoho
neměl A přece jsem se tam vracel

Umřít Člověk je doma tam kde byl dítětem
Je dobré zemřít doma

Byl jsem syn tkalce a od dětství jsem maloval
Kamínkem do omítky Klacíkem do bláta
Prstíkem do sněhu

Můj kmotr farář žasl jak dokážu jedním tahem malovat profil
a dal mi papír Namaloval jsem pohled z okna

Kočku a sestru A rozplakal se že papír není větší
Papír našeho života je tak krátký Tak maličký

Kmotr mne poslal do Prahy k mistru Jířů
Měl dílnu na kostelní obrazy
Zástup lhostejných upachtěných učedníků

V patnácti jsem se u něj začal učit
V šestnácti namaloval portrét svého mistra a jeho rodiny

Pak jsem odejel s mistrovým synem do Itálie Žasl žasl
A maloval a kreslil ve dne v noci

Zachraňoval jsem umírající vteřiny
Na světě je tolik umírající krásy kterou je třeba zachytit

Do sítě lásky

Jen to co zachytíme do sítě lásky
nám patří

Když jsem se vrátil zasnoubil jsem se v devatenácti
s mistrovou neteří Zemřela A já který se od ní nakazil
při polibcích
jsem začal chrlit krev Jednou jsem namaloval obraz svou krví

A pak jsem se vydal domů

Nedošel jsem domů V jiskávském hostinci jsem omdlel
Tak zesláblý
Hostinský mne nechal vynést z hospody a hodit do škarpy

Jeho dcera i žena zemřely na tuberu
bál se že se nakazí

(Jeho krutá opatrnost mu nepomohla Za dva roky se nakazil
jinde
a po staletí leží v hrobě vedle mne —)

Jiskávský děkan mne s kaplanem donesli do fary
„Přece nenechám nikoho v kom je Kristus zemřít jako psa“
tak to řekl

Měsíc jsem chrlil krev než jsem zemřel
Umíral jsem a maloval barvami které mi zbyly
Posledním štětcem

Každou vteřinu máme vítat jako by byla naše poslední
Každý obraz máme malovat jako by byl náš poslední

Kdo žije každý den jako poslední den svého života
žije nejúrodněji

Kdo říká každé slovo jako by mělo být posledním
nevyslovuje tmou

Do nesmrtelnosti se vchází myšlenkami na smrt

Sousedé se chodili dívat na můj obraz a žasli
Maloval jsem Madonnu A do toho obrazu jsem tiskl tiskl
svou duši Žijeme jenom v tom co otiskneme v lásce

Do toho obrazu jsem dýchal
svůj život

Když jsem domaloval odnesl farář obraz do kostela

Dal mi poslední pomazání A já vykřikl
„Domů Maminko domů“

Vykřikl jako šťastné dítě které oslovuje matku
Kaplan tvrdil že jsem zemřel s pohledem
na otevřené dveře Jako bych vítal

Vítal toho kdo k nám stále přichází

Vítal světlo

Nežil jsem dlouho Na všechny mé obrazy se zapomnělo
Jen ne na ten jediný

Na kdeco z našich životů se zapomene Tak brzy Tak brzy
Jen jediné přetrvá

Světlo které jsme uložili do lásky

Nikdy nevíme která vteřina nás přežije
Je třeba rozsvěcet všechny rozsvěcet všechny

Nejsou krátké životy Jsou
jenom zbytečné životy

Měřítkem života je hloubka Ne délka

Možná nějaká vteřina
z našeho života zbyde jako svíce

Někomu posvítí

Někomu zapálí jeho pohasínající naději

Naše vteřiny
jsou našimi dětmi

Je třeba dbát Pečlivě dbát o každou z nich

Po každém zbydou jeho děti
Jeho vteřiny

Aby svědčily o jeho lásce

Hrobník L. K.

(1564—1635)

Pohřbíval jsem od dětství Pomáhal pohřbívat
otci Stejně tak jako ten pomáhal od dětství svému dědovi
V našem městě jsem neviděl živé Jen budoucí mrtvé

Žil jsem se svou rodinou v domku na hřbitově A díval
jsem se z jeho okna na večerní světla města

Za okny svítícími v údolí žila světla
Každý člověk je světlo Když dosvítí je pochován
jeho světlo však může zůstat

Jediné co není s člověkem pochováno
je světlo které vydechl

Pohřbíval jsem děti i mladé i starce Pohřbíval jsem životy
Šťastné i nešťastné Prázdné obálky od odeslaných dopisů

Celý život si píšeme dopis který ve vteřině smrti
odesíláme Stvořiteli

Pohřbil jsem svého děda i otce
Pohřbil jsem i svého kmotřence mladého kata Toho
mi zakázali pohřbít na hřbitově Pohřbil jsem ho tajně

Každý má právo na věčnost
Každý má právo na velké mlčení Ta jediná dvě lidská práva

„Jak žijete“ — tak se mi chtělo volat — „copak si neuvědomujete
že váš život je kratičký jako vteřina
jako jiskra která brzy zhasne?“

Tolik lidí si onu vteřinu života kterou jim podaly sudičky
zkracuje nenávistí

Dusí ji Místo aby ji rozdmýchalo láskou

Člověk to nejsou kosti které se po čase vyhrabou z hlíny
aby uvolnily místo jiným kostem Člověk je láska

Člověk je jenom v tom co jej přesahuje

Rád jsem si čítal v bibli Hovořil s faráři
Kolik farářů jsem pohřbil Kolik láskyplných
očí jsem zasypával hlínou

Člověk je jenom v tom
kolik lásky vydechne Žijeme jenom ve vydechnuté lásce

Ta nám otevírá dveře ze smrti
do života

Jenom láska nám otevírá dveře
ze zoufalství k radosti

Jenom láska nám otevírá
dveře ze tmy do světla

Ke dveřím svého domu
jsem položil na poličku lebku
Starou lebku

Kdoví čím byla Dívala se na mne pokaždé když jsem vycházel
Vybízela mne tím pohledem abych nezapomínal milovat

Skoro celé městečko vymřelo na mor
Pochovával jsem Pochovával

Švédové vraždili
vymraždili skoro celý zbytek našeho městečka
Pochovával jsem Pochovával

Než jsem zemřel pohlédl jsem na oblohu
V temnotě planula světla
Jen světlo které jsme rozsvítili odneseme

Usmál jsem se na děti a vnuky
A ukázal k obloze V poslední vteřině života
Snad pochopili

Co na tom zda žijeme o rok déle Deset let déle
Dvacet Třicet
Lidský život se neměří časem
Lidský život se měří
láskou Jenom jí

Kat K. K.

(1574—1593)

Nastoupil jsem po svém otci a dědovi
Od dětství jsem slýchal sténání
Moji předkové se živili cizí bolestí

Necítil jsem bolest jako zlo
Živil jsem se tím že jsem mučil A zabíjel Dle rozkazů

O to kdo mi rozkazuje mučit a zabíjet
Ne O to jsem se nestaral
Křik mučených jsem vnímal
jako truhlář zvuk hoblíku Pracovní nástroj

Jak si připadají někteří lidé užiteční
když mučí
Jak si připadají někteří lidé důležití
když zabíjejí

Stačí odložit cit
a z člověka se stává spokojený ďábel

Po práci jsem posílal děvečku pro pivo
sedal na zápraží Popíjel Díval se do dalekých obzorů

Jednou jsem se řízl o rezavý nůž v mučírně
Rána se zanítla a já umíral v hrůze
a bolestech Řval jsem Plakal Řval

Vlastní bolest nám rozsvěcí bolest bližních
Vlastní úzkost nám přináší
poznání úzkosti kterou jsme přinesli světu

Ruka mi černala a v těle proudila místo krve
hrůzná blouznivá bolest

Vlastní bolest otevírá oči aby viděly cizí bolest
Spatřil jsem ji Pozdě Zemřel

Kéž bychom poznali cizí hrůzu dříve
než nás rozdrtí vlastní
Zavírat oči před peklem znamená zavírat je před rájem
Kdo nevidí peklo nepostřehne ráj

Mrtvý

(1645—1679)

Jsem mrtvý

Neznámý mrtvý

Projížděl jsem touto krajinou
utíkal před morem
a nevěděl že nesu mor v sobě

A pak jsem omdlel horečkou v kočáře

Hle:

Před čím prcháme to žije v nás

Nikdo mne nechtěl přijmout
I když jsem nabízel tolik dukátů
za přístřeší

Nakonec mne k sobě — když i kočí utekl od mého kočáru —
přijal hrobník

Pár dní jsem
umíral Bolestně umíral

Když jsem zemřel hrobník mne pochoval

Nikdo neví kdo jsem

Nikdo neví že jsem měl zámky
a statky a že jsem drtil strachem blízké

Jsem tu

Tichý

Tak tichý

Moje ticho se dotýká vašeho ticha

Oslovuje je

Jste mocní?

To znamená: bojí se vás někdo?

Jak dlouho ještě

Jak dlouho trvá moc živých

Měl jsem erb

Můj hrob

nemá erb Nemá ani jméno

Nikdo zde nezjistil

kdo vlastně patřil k mým kostem

Jaké jméno se pojilo s kostmi

Jsme kosti

Kosti přechodně pojmenované jmény

Tak to říkal můj zámecký kazatel

Jednou jsem na zrušeném hřbitově viděl lidskou lebku
Prorůstala jí růže

Tehdy mne napadlo:
kazatel neměl pravdu

Pojmenovává nás láska

Pokud nemilujeme
nemáme jméno

Nejsme

Ani na tomto světě
ani na tom věčném

Svítícím

Jsem neznámý mrtvý
Moje ticho oslovuje vaše ticha

L. Ch., jezuita

(1650—1678)

Vystudoval jsem světlo
Tak jsem si říkal když jsem skončil studia
A chápal jsem že kdo studuje světlo nikdy neskončí
svá studia Celý život má být studiem světla

Jsme lidmi
do té míry dokud neseme světlo

Prošel jsem několik zemí
Napsal dvě knihy a několik písní Říkali že jsem
zázračný student a budu velký básník

Potom mi navrhli abych odešel do Říma Ale já
prosil abych mohl nést paprsek víry daleko daleko
Chtěl jsem oslovovat neoslovené
Toto je přece veliké poslání jaké lidé mají

Veliká poslání bývají tak nenápadná

Ty největší věci v životě bývají tak lstivě nenápadné
Největší se nejsnáze přehlédne

Chápal jsem že život může být velký jen v oběti
Proto je tak mnoho marných životů
že nenesou obět'

Smysl života je jen v tom co z něj podáme světlu
Věrně podáme

Před odjezdem do Oceánie jsem navštívil rodiče
Na jiskávské tvrzi
Plakali jsme při loučení Loučil jsem se s topoly před tvrzí
s dvorkem plným slepic husí a dětství

Prošel jsem se naposledy mezi skalami Rozloučil jsem se
s naším rybníčkem i s hroby předků a sester a malého bratra
Díval se na věž jiskávského kostela Naposledy

A cítil jsem závratnou jistotu Všude jsem doma Všude
budu doma Na světě není místo které by nebylo domov

Pokud je s námi Pán Pokud ho milujeme

Domov si neseme v duši Ne v pomíjivém okolí

Pak vypukl mor A já šel ošetřovat nemocné Ve dne v noci
jsem sedal bděl u jejich lůžek Pomáhal uzdravovat
Držel zpoceně horečné dlaně

Podával jsem do tmy smrti paprsky slov
Někdy stačí paprsek slova a duše se rozsvítí
Někdy stačí jediný paprsek slova a tma se rozsvítí

Nakazil jsem se
a zemřel

Smrt pro ty kdo nesli světlo je branou do světla

Nedonesl jsem světlo do dálky
Nenesl jsem je dlouho Zemřel jsem mladý

Brzy zemřeli i moji rodiče
Tvrz shořela Ležím pod hlínou bez náhrobku
Kdosi jej po letech odvezl ze hřbitova
Udělal si z něj stavební kámen pro svůj domek

Co na tom záleží
ti kdo milovali nepřestávají nikdy svítit
Žijeme jenom v lásce kterou jsme vydechli

Z tohoto světa si neodneseme nic jenom světlo
které jsme dali

Smrt
se týká jen mrtvých
Ne těch kdo nepřestávají svítit

I když o nich ví
už jenom světlo

H. E., poustevník

(1599—1689)

Narodil jsem se v Jiskávu Syn starosty
Jediný V patnácti letech jsem uměl tři jazyky
Latinsky jsem psal verše Opíjel se rytmem časomíry
Čítal folianty v usměvavé klášterní knihovně

Odešel jsem na studia do Itálie Se synem hraběte
Jako přítel a společník Byl jsem krásný — tak mi říkala
sličná římská nevěstka která se v kráse mladíků vyznala

Když vypukla válka vracel jsem se úzkostně domů
Našel jsem město zpustošené Rodiče za oponou smrti

Moji přátelé i sousedé byli mrtví anebo uprchli
Zmateně jsem bloumal krajinou Skrýval se Hladověl
Putoval cizími zeměmi Shořelými cizími domovy

Viděl tolik mrtvol
Mrtvých já

Každý mrtvý
je vždycky
mrtvé já

Pak jsem se vrátil
Usadil se v jeskyni pod jiskávskou skalou

Ve vypáleném klášteře jsem našel ohořelé knihy
a flétnu Donesl jsem oboje do své jeskyně

A tam jsem žil Hrál na flétnu Četl Modlil se
Snažil jsem se smýt tmu ze své okoralé duše

I ze setmělých duší svých blízkých
Nejlépe se člověk zbaví své tmy když smývá tmu z jiných duší

Chodívali ke mně lidé zdaleka
nosili mi jídlo A já se na ně usmíval

Kolikrát stačí úsměv Jediný úsměv
a stane se mostem od zoufalství k naději

Viděl jsem tolik smrti že jsem pochopil život
Dotkl jsem se tolika zoufalství Světlem

Chodívala ke mně pokolení Děti si se mnou hrály
Mladí si ode mne odnášeli řád a jistotu
že jsou milováni

Tu největší jistotu jakou člověk pod těmito hvězdami potřebuje

Je třeba aby v nejtemnější noci se našel někdo kdo
pojmenovává slunce

Staří doklopýtali po svahu k mé jeskyni
skládali do ní své smutky Svou beznadějí

Tesal jsem sochy Učil jsem se dávat tvar
tomu co nemělo podobu a volalo po ní
Skály v jiskávských lesích jsem tvořil do podob tváří
i postav Osvobozoval jsem podoby z temných skal
nechával jsem z mlčících kamenů mluvit podobu naděje

Snažil jsem se v každé beztvarosti
rozeznávat tvar
vidět řád

V každé slze palčiví
naše slza

Máme tak málo času
jenže vždy máme čas někomu podat ruku soucitu

Říkali že jsem nesmrtelný
Neumíral jsem protože jsem byl potřeba

Skládal jsem písně a hrál je z jiskávské skály
volal jsem svými tóny ze tmy do mlčícího vesmíru

I píseň může být čin
I úsměv je čin Slovo může být čin

Na vahách své lásky jsem vážil svět
Nejsou přesnější váhy na tomto světě

Všechny ostatní váhy tohoto světa
jsou úskočné Zrazují
to co váží I zrazují toho kdo váží

Když jsem sedal ve tmě na skále a vysílal flétnové poselství
připadal jsem si srostlý
s poznáním které prosvítá za zoufalstvím Za smrtí

Za každým zoufalstvím měkce
prosvítá Ustavičně ustavičně prosvítá
rozsvícená cesta

Míval jsem sny ve kterých mne navštěvoval anděl
Měl oči mé matky
a z jeho očí vyhlížely oči všech matek

Míval jsem sny do kterých vplouval anděl
Měl oči mého otce
a z jeho očí vyhlížely oči všech otců

Snažil jsem se ten pohled nést ve svém pohledu

Žijeme tak krátce
Jenže milovat můžeme věčně

Jsou tak velká slova
že je malí nikdy nepochopí

Učil jsem ty kdo ke mně přicházeli že nikdo není bezbranný
pokud se nezbaví lásky

Jediné síly která nás vzdaluje úzkosti A smrti

Je jenom jediné zdraví Zdraví v lásce

Ztratil jsem v životě tolik A vlastně nic
Kdo neztratil lásku ten přece nikdy nic neztratil

V krajině pod jiskávkou skálou svištěla kosa
Nenávist žala Žala A já jsem sklízel snopy naděje

Naděje je andělské obilí
Z jednoho jejího zrna vyrůstá celý lán

Stačí jediné zrno
lásky
a neplodné pole tmy se rozsvítí

Má jeskyně byla maličká Přece se do ní vešel
celý svět Vešel se do ní
celý vesmír

Učil jsem děti psát a číst a zpívat
Jejich rodiče jsem učil abecedě lásky
abecedě andělů

Té nejdůležitější abecedě jakou duše potřebuje

Křídla lásky
potřebuje každá duše aby přeletěla tmu

Jinak
se do ní zřítí

Hrob je pro toho kdo miluje
jen místem od kterého se odráží na letu do svítícího domova

Není tma
v lidském životě není tma
je jen nepoznané přehlédnuté světlo

I v této chvíli
volá přehlížené světlo

Stárnul jsem a každým rokem jsem byl mladší
a mladší

Až jednou jsem tak omládl
že jsem se narodil

Našli mne sedět na jiskávkové skále
díval jsem se nehybnýma očima do krajiny

Usmíval jsem se

Narodil jsem se

P. K., porodní babička

(1620—1708)

Narodila jsem se na statku Matka zemřela v hodině
kdy jsem se narodila Jako by smrtí
vdechla svůj život do mne Žila jsem jen s otcem
Nikdy se znovu neoženil Umíral steskem po mrtvé ženě léta

Od dětství jsem musela dělat maličkou selku
Byla jsem dítě a starala se o domácnost místo mrtvé matky
Otec se propadal do melancholie Míval oči
plné olověných slzí Kolikrát celé hodiny jen seděl Nepromluvil

Pak odcházel do kostela a dlouho klečel Modlil se
Jako by po svítícím mostě modlitby odcházel k mrtvé
Se starou kulhavou hospodyní jsem o všechno pečovala
Od dvanácti jsem pekla chléb Pomáhala všude

Mou láskou byly včely ve včelínech na stráních
Sedala jsem večer u úlů a naslouchala jejich bzučení
Svémi tenoučkými hlásky mi zpívaly písničky
Někdy přišel otec Drželi jsme se pevně za ruku Byli spolu

Když mi bylo čtrnáct let přitáhli vojáci
Byla jsem zrovna v lese na jahodách Pozorovala
jsem z kopce jak vypalují Jiskáv Jak vraždí
Plakala jsem v křečovitě hrůze Čichala kouř z hořících domovů

Večer jsem slezla z kopce dusila se pláčem
Městečko bylo pusté Domy vypáleny
Úly upálené Opilí vojáci metali včelí domovy do ohňů
Otec ležel mrtvý v sadu Probodnutý ležel v krvavých stéblech

Poprvé jsem viděla na jeho tváři úsměv
Jako by smrtí prošel jak branou ke své ztracené lásce
Vykopala jsem mu hrob v jarní hlíně Pohřbila ho
Místo náhrobku mu položila nad srdce ohořelý úl

Utekla jsem na samotu ke kmotříčkovi
Byl velmi starý Tichoučký Sám jako jsem byla
i já Za dva roky jsem se vdala za chlapce z jiné samoty
Vrátili jsme se spolu do mlčícího městečka Mrtvého městečka

Muž opravil ohořelé zdi statku
A stesal nové střechy Přivezl své včely
Do chléva jsme koupili kravičku a pak i koně Pár koz Drůbež
Zvolna se tu a tam někdo usadil ve zříceninách
Zabydloval se Opravili jsme kostel Včelín naděje

Měla jsem deset dětí Žádné nezemřelo
Pomáhala jsem ženám rodit v celém kraji
Narodilo se tolik smrtí Bylo třeba
aby se rodil život

V ten den kdy jsem zaházela otce hlínou
jsem zasadila do našeho pokáceného sadu jabloňová semínka
Jak jsem stárla vyrůstaly nové jabloně
a mezi nimi výskaly moje děti

Vždycky když nám někdo vykácí náš kvetoucí sad
je třeba hned zasadit semena nového A přejít po svítícím mostě
do sadu který ještě není Ale bude
Z každého zoufalství vede svítící stezka víry

Říkali o mně že jsem nesmrtelná Přežila jsem své vnuky
i tolik pravníků Přecházela jsem lesnaté kopce
abych přivedla na svět děti i za obzorem Usměvavá
a stále navštěvovaná zoufalými dušemi

Když jsem nemohla unést tajnou drtící úzkost
poklekala jsem u kříže za statkem a dívala se na světlo
rozsvícené mou modlitbou
Člověk se potřebuje nadechnout světla aby žil

Když jsem ucítla že zemřu šla jsem ke kolébce
Políbila jsem praprapravnučku
Spala Můj polibek ucítla ve spánku Usmála se
Nevěděla že jsem Nezapamatuje si mou tvář

Ale ten polibek jsem jí dala (i sobě) jako dar Předala dědictví
Nemůžeme pro své blízké toho příliš udělat Jenže můžeme
občas políbit jejich duši Proto přece jsme
na tomto světě

Dívala jsem se se stráně na naše městečko Kdoví
kdo všechno v něm bude žít Kdo plakat Kdo cítit hrůzu
Kdo milovat
Modlila jsem se za ty které neznám

Za ty kteří se ještě nenarodili těm kdo se ještě nenarodili

Pak jsem šla ke včelínu Naslouchala písni

A přešla jsem po svítícím mostě lásky domů domů

Z lásky na tomto světě jsem přešla do domova lásky

Kdo miluje je stále doma

L. J., sirotek, kořenářka

(1620—1699)

Narodila jsem se v den velké bitvy která rozhodla
o zemi Rozhodla na staletí Můj otec byl zeman
na tvrzi za jiskávskou skalou Bojoval v té bitvě
Byl v ní zabit Naše tvrz byla vypálena vojáky

Nevím čí vojáci ji vypálili Byla jsem maličká
Tříletá Plakala jsem protože v tvrzi mi uhořela panenka

Matka se se mnou skryla v duté lípě Nemohly jsme ani
hlasitě plakat aby nás vojáci neslyšeli

Tiskly jsme se k sobě A pak jsme vyčerpáním usnuly

Když jsme se vzbudily zbyly z našeho domova žhavé kameny
Popel

Procházely jsme zpustošenou krajinou Žebraly

Matka uměla zpívat Sedala si před kostely a zpívala
Já jsem tančila Poskakovala Nastavovala misku

Občas mi někdo hodil minci Někdo položil do misky chléb

Když mi bylo sedm let nechala mne matka u své sestry
a jejího muže A odešla hledat svého otce do Polska
Slyšela že tam někde ho spatřily jako kazatele

Nikdy jsem ji už neviděla

Žila jsem na vesnici s tetou a strýcem Pak přišli vojáci
Strýce zabili Tetu znásilnili a zabili

Putovala jsem sama krajinou Žebrala
Každý večer jsem si povídala: s andělem strážným
Chránil mne Bylo mi šestnáct a já došla do Jiskávu

Byl vypálený Několik zoufalých pomatených lidí žilo v troskách

Chtěla jsem nežít
Rozhodla jsem se skočit z jiskávské skály

Stála jsem na ní A pozvedala ruce jako křídla

Stačí jediný krok
Krok do tmy

A sejdu se s těmi které jsem milovala

Krajina byla rozsvícená v jitřním výkřiku

Než jsem skočila zahlédla jsem na stromě zavěšený začazený
obraz Madony

Kdosi jej zachránil z jiskávského kostela a pověsil na tělo smrku

Říkalo se o tom obrazu že jej namaloval kdysi anděl
který putoval zemí a dal jej faráři u kterého bydlel

Dívala jsem se do očí namalované paní
jako do očí
matky

Neskočila jsem

Za měsíc jsem potkala raněného vojáka
Ošetřovala ho

Vzala si ho za muže Měla s ním syna
Opravili jsme si jednu zříceninu v Jiskávu na náměstí

Muž byl kolář a tesař Uměl deset řemesel
Já jsem se starala o zahradu Pěstovala léčivé byliny

Měla jsem osm vnoučat Hrála si s nimi Vyprávěla jim
Kdo vychovává děti vychovává budoucnost
Tolik let se vejde do jediného řádku Jediné věty

Kolikrát vyšleme nepatrný skutek slovo myšlenku Jako šíp
Letí letí A my netušíme komu jednou posvítí Pomůže Nebo ho
srazí

Každá hodina je tětivou Vystřeluje naši lásku i nenávist
i lhostejnost

Zasáhnou třeba někoho koho dnes neznáme
Anebo zasáhnou vlastní duši

Obraz Madony jsem v lese sňala a pověsila zase do kostela

Někdy stačí jediný pohled lásky a duše nezahyne

Stárla jsem A mládla Jen ve stáří můžeme být opravdu mladí
Mladí moudrostí

Každý večer jsem si povídala s andělem strážným
Probírala s ním uplynulý den hodinu po hodině
Hledala své chyby svou tmou Svě světlo

Tma nám ukazuje zřetelně tak zřetelně
cestu ke světlu

Hledala jsem kde jsem mohla někomu pomoci A nepomohla

Každý den jsem si očišťovala duši Toto je
přece naše poslání na světě Odevzdat duši
čistou jakou jsme
přijali

Ten kdo si v sobě nese tmou nevejde do světla

Každý den jsem se v kostele modlívala s pohledem
upřeným do očí lásky

A jednou když jsem do nich pohlédla
jsem do ní vešla

O našem osudu rozhodne to co jsme milovali

K. W., lékař

(1600—1661)

Můj život mójely nekonečné zástupy mrtvol
Otec bydlel v městské nemocnici a mrtvoly jsem vídal
tak často jako venkovské děti stromy

Když mi byly čtyři roky zemřel otec
když pět let matka Žil jsem u dědečka a babičky
oba zemřeli když mi bylo osm Odvanuté věchýtky

Všichni moji blízcí se krátce mihli a odcházeli za černou oponu
Zemřeli mi dva nejlepší kamarádi A teta která se mne ujala
Ona i mé tři zrzavé sestřenice zemřely na zápal plic
Křičely úzkostí
Bylo mi devět let Žasl jsem
proč já jsem nesmrtelný
Umínil jsem si že se stanu pánem nad životem Lékařem
V dětství jsou všechny
hvězdy
nejblíže Na dosah Pak se tryskem vzdalují

Vystudoval jsem medicínu Zástupy mrtvol přecházely
kolem mne a já uvažoval o vteřině ve které i já ledově ztuhnu
Promodlil jsem se celé hodiny na kolenou v Týnském chrámě

Nastoupil jsem jako vojenský felčar abych se uživil
Zaměstnavatel: smrt

Táhl jsem Evropou a pozoroval mezinárodní hory mrtvol
Živí mají tolik mateřštin Mrtví jenom jedinou

Ohlušivý jazyk ticha
Přecházel jsem setmělými bitevními pláněmi
Krajiny byly osety desetitisíci mrtvol Po obzory
Mrtvými semeny
V každém z těch semen umíralo tolik snů tolik světla tolik cest

Mezi obzory ležela setba smrti Klíčila
z ní nová a nová smrt Jako by život neměl jinou řeč než
smrtný chropot Mrtvoly před námi Za námi
V nás

Pochoval jsem manželku a pak dvě milenky Tři děti
Táhl jsem Evropou a žasl nad tím proč já já já neumírám
Jako by si mne osud vyvolil jako svědka

Pečoval jsem o umírající a nezáleželo mi na životě
kolikrát jsem záviděl tomu kdo se mi díval v hrůze do očí
a pak ze svých očí odešel Kam? Kde je? Když opustil tělo?

Tělo je obálka a duše je dopis Tak jsem si tolikrát říkal
když jsem pozoroval veliké odesílání svítících dopisů
ze tmy do světla
Když je dopis dopsán odchází Kdy dopíšu svůj vlastní?

V šedesáti jsem se oženil znovu S mladičkou dívkou
Usadil se v Jiskávu a začal provozovat praxi
Žena čekala dítě Vypukl mor Ne ne křičel jsem v duši

Tuhle lásku a tohle dítě nedám smrti Nedám ti je tmo
Naložil jsem ženu s dítětem do kočáru a chtěl v noci ujet
do bezpečí Tajně Aby mne nemocní násilím nezadrželi

Co na tom říkal jsem si Všichni pomřete Budete pryč
já chci konečně žít se svou vší láskou Žít pro své živé dítě
V noci jsem zemřel Skácel se nad lodním kufrem s cennostmi

Zemřel jsem ve vteřině Ve chvíli smrti jsem měl v očích
plachý úžas
Jako bych teprve tehdy pochopil že ten kdo nedá svůj život
ztratí jej

K. K., dítě

(1620—1622)

Jsem dítě
které milovalo bylo milováno

Jediné dítě zemana
Bylo mu padesát Jeho ženě osmatřicet
když jsem se narodila Dvacet let toužili
po dítěti kterému by podali lásku

A tím podali sobě dar

Člověk je obdarováván tím
že miluje

Narodila jsem se když už nedoufali

Byla jsem rozkošná holčička
tančila na jiskávké skále Poskakovala po loukách...
Po hlíně

Vešla do ní

Nechali mi vytesat kamenný náhrobek

Jsem na něm vytesána se svou nejmilejší panenkou
Stojím s ní v náručí Hledíme do tmy

Pod námi jsou vytesány postavy rodičů

Když po letech zemřeli
Usmála jsem se na ně
vběhla do jejich lásky

Milujeme se Čeho se jednou dotkla láska neumírá

Čas smyl nápisy
Nikdo neví kdo jsme byli

O Vánocích i na Dušičky občas někdo položí svíčku
k mé kamenné tváři

Kolem mého hrobu procházejí matky

Matky smrti

Kolem hrobu mé matky procházejí matky
které odhodily své děti do tmy

Ani se za nimi neohlédly

Neohlížejí

Jejich děti hasnou
Nerozsvěcejí tmu

Byla jsem šťastnější než ony děti

Mohla jsem milovat

I moji rodiče jsou šťastní

Mohli milovat

**Z. z K., hrabě,
majitel jiskávského panství**
(1770—1835)

Ležím klidně
Po mnoha letech života poprvé klidně

Tolik let jsem spal na zámku s pistolí
v nočním stolku
Připraven zastřelit se pokud by přišel
exekutor Otevřít si otvorem v lebce bránu jinam

Propil jsem tři panství
Oslnivé flámy doplápolaly

Vydechoval jsem tmu
Každý kdo vydechuje tmu
ji i vdechuje

Celé noci jsem nespal díval se
do stropu Klel

Celý život jsem čekal exekutora
a on nepřicházel

Až nakonec přišel
a vzal mi všechno Exekutor smrt
nám zabaví všechno — jen ne lásku

Zemřel jsem starý
na svém zámku Ještě den před smrtí
jsem se díval z okna

Záviděl jsem dvěma žebrákům
Seděli u zámecké brány
On a ona
Drželi se za ruce

Banální?

Tak dlouho nazýváme velikost banalitou
až zjistíme Zoufale Tak zoufale pozdě
že jsme banální byli my

Tak dlouho se vysmíváme
až zjistíme
jak jsme byli směšní

Ležím v honosné hrobce Jako v dítěti katedrály

Já který jsem tolik zpíval a řval
mlčím Navěky mlčím

Kéž by přišel
exekutor
a odnesl mé mlčení
To hrůzné ticho

Kdo žije
ten ještě neprohrál Já jen mlčím mlčím mlčím

Nezapomínejte na své ticho
Nastane
Tak brzy

K. v. J.,
správce panství
(1770—1820)

Byl jsem správcem panství
za doby kdy Francouz vítězil v Evropě
Ten jejich císař Napoleon — jak jsme se
shodovali s naším hrabětem — byl jezdec z Apokalypsy

Při sklence vína jsme bědovali
jak vyvádí to francouzské zvíře
— tak mu (francouzsky, mluvivali jsme spolu francouzsky)
říkal hrabě když pil —

— Nic naplat — řekl hrabě —
musíme tomu francouzskému zvířeti prokazovat úctu
Dáme jeho bustu na čestné místo do parku —

Zařídil jsem to
Nechal jsem vytesat a dovézt na návrší v parku
hlavu Mramorovýma očima na nás ledově shlížela

Pak císař
padl Jak krátká bývá věčnost tyranů

Hrabě mne propustil Prý proto že jsem byl
Napoleonovým stoupcem
„Jeho slizkým otrokem“ tak to řekl

Ze vzteku jsem se ještě ten večer opil
a šel do nevěstince Nakazil se ten večer
a za čas zemřel s rozkládajícím se tělem

Když mne vezli na tenhle hřbitov
nešel za rakví nikdo Jen kněz A kněz dýchal jen ústy

Syfilitická vůně není francouzský parfém Jenže toto
byla vůně syfilitické duše I duše může mít syfilis
když příliš obcuje s prodejnými myšlenkami
Kolik je kolem nás zdravých těl se syfilitickými dušemi

Skončil jsem smradlavě
Na věrnost
Na věrnost tmě

Kdo je věrný tmě
toho tma zničí

C. v. J.,
dcera K. v. J., správce panství
(1795—1811)

Byla jsem krásná
Bylo mi šestnáct let vílí věk
Když jsem tančila jako by vlála krása

Otec mi říkal „Vílo“

Když jsem běhala bosá po parku
jako by něha líbala Líbala stébla

Zamiloval se do mne syn hraběte
i syn advokáta z města Student
Popichovala jsem je
Víly — uvažovala jsem — mají právo
být rozmarné Krásné dívky mají povinnost
— uvažovala jsem — být rozmarné

Mladý hrabě vyzval studenta na souboj
Ó Ó Ó Ó Ó

Je krásné vtančit ze života do románu —
uvažovala jsem tehdy okouzleně —

Mladého hraběte jsem milovala Jen jsem měla
strach že mne opustí až zjistí že ho já miluji
Jsou muži kteří milují jen to co nemohou mít
Jen dokud to nemohou mít

Jsou ženy které milují jen to co nemohou mít
Jen dokud to nemohou mít

Jak často ztrácíme lásku
tím že nemáme odvahu
si ji pojmenovat

Jak jsem si připadala šťastná a důležitá

Já Tak bezvýznamná Tak dětská
Měli souboj na louce u řeky
za silného jitřního větru
Student hraběte zastřelil

A já se ještě tentýž den
otrávila

J. L., obchodník

(1810—1899)

Narodil jsem se v nejbohatší jiskávské rodině
Měl jsem v dětství palácový pokoj s okny na náměstí
Měl jsem pokoj větší než všechny prostory
jiskávského chudobince dohromady
Měl jsem kdeco
Kdeco kdeco
Poníka který táhl můj vozík
vychovatelku a dva soukromé preceptory

Sekera tmy
rozťala můj svět

Zchudli jsme v tom velikém finančním pádu říše
Otec se — když dostal zprávu z Vídně — zastřelil
Až do smrti jsem si nesl ve své vnitřní obrazárně
jeho obraz:
Sedí v hlubokém ušáku
z krvavé hlavy vyhlížejí vytřeštěné užaslé oči
Ze světa za tímto světem
zírají
na nás Zpátky

Ty jindy veselé oči
jsou vyceněné
Chroptí zoufalstvím

Kolik jsem si nesl ve vnitřní obrazárně maleb
Matku která ztratila rozum
šíleně se usmívala Procházela se v noci po domě
Mlčící hrůzná

Hledala dveře na místě zdi
Pokoušela se otevírat zdi A nevnímala dveře
Jaká to je děsivá metafora života

O všechno jsme přišli
Protloukal jsem se v Praze na studiu práv
Živil se kondicemi Živil se chlebem naděje
když jiný chléb
NEBYL

Vždycky zbývá chléb naděje

Pak se do mne zamilovala jedna moje tlustá žákyně
Učil jsem ji francouzsky A kreslit A hrát na klavír
Uměl jsem kdeco
V ničem jsem nevynikal Ale všechno jsem uměl

Když její rodina zjistila že je těhotná
vyhnali mne z domu Jenže pak její otec továrník
za mnou pokorně přišel a promluvil se mnou
Byl jsem koneckonců otec jeho vnuka

Ta velká svatba... Ten šťastný pohled
mé tlusté nevěsty

Opět jsem byl bohatý

Tolik let jsem po tchánově smrti řídil jeho podniky

Přišel opět krach na burze

Opět jsme byli chudí

Chudoba je výzva

Bezmoc je výzva

Slabost je výzva

Přijal jsem ji

Vzal jsem si úvěr a znovu začal bohatnout

Během pěti let jsem byl bohatší než dřív

Koupil jsem rodný dům v Jiskávu

Ve kterém bloudívala má šílená matka

Stal jsem se starostou rodného města

A sníval o těch velkých dobách kdy jsem byl chudý

Jak to bylo krásné být chudý a sražený

Není úžasné být ve výšce

Úžasné je vzlétat

Jednou se mne vnuk ptal

(tehdy když jsem obdržel z Vídně baronát)

co bych si ještě od života přál

„Být chudý“
„Nic neznamenať“
řekl jsem

Nerozuměl mi

Nevěděl jaká je to nuda a marnost
stát na konci žebříku

Šátrat unaveně a marně do vysoké tmy

Stavěl jsem sirotčince
Dával o Vánocích ošacení sirotkům
Podporoval studenty

Dobročinnost je způsob jak omlouvat před sebou
své bohatství

Prý jsem světec Tak o mně říkali
Kdepak
Jenom jsem začal stoupat po žebříku hodnot
jiného světa

Je ještě jiná výška než ta kterou uznává svět
Je výška světla

Teď jsem mrtvý

Ležím v okázalé hrobce na jiskávském hřbitově

Nejhorší osud člověka
je
když už nemůže stoupat z nízkosti

Mé myšlenky dýchají
z omšele velkolepé hrobky

A hlavně jediná mezi nimi zpívá svítícím dechem:

Neztratil jsem
jenom to
co jsem dal

X. W., učitelka hudby

(1850—1921)

Měla jsem dětství lahodné jako koláč
Naši staří rodiče se v nás viděli Otec byl hudebník
a matka měla démantový soprán
V hlase se jí pokaždé rozplápolala láska

Po smrti rodičů jsme žily se sestrou samy
Nehezké sestry Přihrblá dvojčata
Žádný muž o nás nestál I když jsme byly zámožné

Stárly jsme v naší vilce a naší rodinou byly kočky
Nedokázaly jsme utopit kotata
Koček přibývalo Ve stéblech naší zahrady se vyhřívala
záplava koček

Kočíčí mámy Tak nám říkali sousedé a pobaveně pozorovali
kočíčí národ Jehož jsme byly vládkyněmi

Smáli se nám
Každé dítě které jsme potkaly jsme cítily jako své
Učily jsme hudbu A učily jsme děti znát lásku
Děti nás milovaly A svěřovaly se nám vším

Kolik hrůzy bývá za tichou oponou

Brávaly jsme si k sobě na oběd i na svátky
městské sirotky

Proháněli se po zahradě s kočkami
byli šťastní

My také Hladily jsme svět

Stárly jsme Naše těla byla stále šerednější
Kočičí čarodějnice Tak na nás volávali

Když mi zemřela sestra žila jsem
jenom s kočičí rodinou

Všechny peníze jsem dávala kočkám
a sirotkům Tedy lásce Tedy sobě

Jednoho sirotka jsem adoptovala
Barunku Desetileté děvčátko Stále poplakávající

Když byla u mne dva dny
probudila se jednou v noci a velikýma očima
se dívala do tmy Křičela strachy
Políbila jsem ji a konejšila

„Maminko“
řekla mi „jsi krásná jako anděl“

A tak jsme tam vedle sebe ležely a držely se za ruce
Byla nejkrásnější chvíle mého života

Staraly jsme se o kočky a byly jsme šťastné
Snažily jsme se stírat slzy
Ty slzy které bývají neviditelné

Na světě jsou potřeba lidé kteří umějí stírat
neviditelné slzy

Chodívala jsem s Barunkou do starobince
Ošetřovaly jsme opuštěné
kteří neměli už nic jenom samotu

Pro sirotky jsme dělávaly veselá odpoledne
Hrály si s nimi na zahradě
Kočičí blázen Tak mi říkávali po městě

Lidé pokládají ty kdo se starají o bezmocné
za blázny

Omlouvají tím své bezcitné šílenství

Jako by je šlo omluvit

Hrávala jsem v kostele na varhany
hrála zchromlými tenkými revmatickými prsty
A v tom úžasném požáru milostných tónů
jsem chápala nepojmenovatelný
smysl života

Hudba je branou k ráji
Tou branou můžeme nahlížet do nesmrtelného světla

Barunka uměla krásně zpívat
večer jsme mívaly koncerty Zpívala mi

Kolik štěstí bývá za černou oponou

Pak jsem už nemohla svými prsty vůbec hrát
Barunka mi zpívala

A kočky spokojeně přecházely v trávě
se svými dětmi Kočky neopouštějí nikdy své děti

Nikdy neopouštějí

Kočky jsou vlídné Věrné domovu
Kočky jsou moudré

Vědí že v životě nejde o nic jiného než o domov

O věrnost domovu

Pak jsem ochrnula Barunka mne nosila na zahradu
Starala se o mne jako by se nestarala dcera

Předčítala mi
Držela mne za ruku Když jsem v bolestech usínala

Kočičí blázni Tak nám říkávali

Lidé často říkají
těm co umí milovat: blázni

— nesmíte umřít Nesmíte nesmíte —
prosívala mne Barunka Plakala

Doktor o mně říkával že jsem vítězstvím
ducha nad hmotou

Už dávno bych prý měla být mrtvá

Jenže já nemohla umřít
Stále zde bylo třeba mé lásky

Barunka se vdala
Žila se svým mužem u mne v domě
Její muž byl varhaník Usměvavý tichý člověk
Předčítal mi noviny

Už jsem nerozeznávala ani písmena

Dožila jsem se jejich syna
Zpívala jsem mu písničky
on ležel v kolébce Já vedle na svém lůžku

Nemohla jsem umřít
Bylo zde třeba mé lásky

Jednou jsem přece jenom zemřela
Barunka přišla ráno do mého pokoje
Po posteli mi lezla koťátka

Dívala jsem se na ně strnulýma očima

Usmívala se

Jako bych se dívala do očí
jitřní Paní světla

V ten den zemřela i má nejmilejší kočka
Barunka mi dala do rakve její háčkovanou mašli

Byli jsme snad blázni Kočičí blázni

Svět nazývá lásku bláznovstvím

B. K., nevěstka

(1848—1916)

Přišla jsem do Jiskávu v šestnácti
Sloužit Přišla jsem ze samoty v lesích Poprvé
jsem viděla ty velké patrové domy Žasla

Doma mi říkali Světička
Prý jsem vypadala jako světiče z obrázku v lesní kapli
Až v Jiskávu jsem se dozvěděla že jsem krásná

Měla jsem dlouhé jantarové splazy jiskřících vlasů
A oči... Oči které neviděly nic
co by neměly vidět oči dívčí světiče

Milostpaní byla celé dny pryč U přítelkyň
Milostpán soudce celé dny v pisárně Jejich syn
student sedával tiše nad knihami

Psal verše Jednou mi poslal verše
Můj spanilý anděli — zazpívala bílá stránka — líbám tvá křídla
Byl tak plachý Líbal mi jen křídla A jen verši

Čítala jsem si ty verše při loupání brambor
Měla slzy v očích Slzy z té krásy Pár dní se mi pak vyhýbal
V neděli mne doprovodil lesem domů na samotu

Mlčeli jsme
Zavaleni lavinou
něžného ticha

Cítila jsem v těch líbezných mlčících vteřinách
že to je nejkrásnější chvíle jakou jsem kdy měla
jakou kdy v životě mít budu

Doprovázel mne pak domů každou neděli
Jednou mne vzal za ruku
Jako by mi držel dlaň hořící blesk

Povídali jsme si a běhali po stráních
Byl tak sám Vyprávěl mi že jeho matka má milence
a se svým manželem s jeho otcem už kolik let nemluví

Nechápala jsem jak někdo může ublížit
tomu koho má rád Po měsíci jsme se v lukách políbili
Připadala jsem si tak hříšná On asi taky

Doprovázel mne zase a zase Ta cesta za jiskávkou skálou
byla rajská stezka Můj otec si vzal macechu a byla jsem sama
Je těžké milovat něžný blesk a neshořet

Před Vánoci na mně bylo znát že čekám dítě
Svěřila jsem se s hrůzou milostpaní Řvala
Její syn se mne zastal Bila ho Ječela

Raději jsem utekla v noci do vánice se svým uzlíčkem
Jen aby on netrpěl kvůli mně Dotrmácela jsem se
do vedlejšího města kde žila má starší sestra

Přijala mne vztekle Byla opilá
Přespala jsem u ní a ráno po té dlouhé cestě
začala krvácet Potratila jsem

Odešla jsem do velkého města a sloužila
Pán si na mne dovoval Utekla jsem
Neměla jsem co jíst Jeden starý pán mne vzal k sobě

Dělala jsem mu hospodyně i milenkou
To první ráda to druhé s hrůzou
Opíjela jsem se abych vydržela jeho dotyky

Za půl roku zemřel Byla jsem zase sama
Dělala jsem číšnici Pak nejen číšnici
Pila jsem abych ztratila zbytky důstojnosti

Jednou k nám přišel bohatý pán

Mamá ho poslala za mnou Tehdy ke mně chodili „ti nóbl“
Vykřikla jsem Byl to můj student Z lučnických vteřin

Jen jsme seděli v mém pokojíčku a ve velikých zrcadlech
pozorovali své zoufalství
Ostýchali jsme se pohlédnout jinam než do zrcadel

Přinutili ho když dostudoval aby se oženil s mladou vdovou
Tak bohatou Hledal mne prý léta Nenašel
Neměl děti Jen ledovou ženu Mrazivou mrazící Nadávající

Ani jsme se v ten večer nedotkli jeden druhého
Tak jako za našich dávných dávných lučních procházek
Když odcházel dal mi spoustu peněz

A slíbil že mi bude posílat peníze pravidelně
Odešla jsem z nevěstince
Otevřela si obchůdek a žila dál

Snila co by se stalo kdyby jeho matka
vložila jeho ruku do mojí
Anebo kdybych tehdy neutekla do tmy

Člověk nesmí utíkat
pokud chce být šťastný... Každý útěk od lásky
je útekem z ráje

Nikdy jsme se už neviděli Jen občas si napsali
Pak zemřela jeho žena
Čekala jsem

Nenavštívil mne Pak zemřel on
Zdědila jsem tolik peněz Nevzala si ani groš
Všechno věnovala sirotčincům

Na tomto světě není nic důležitějšího
než děti Než domov Mít domov
Jak se ty největší pravdy zdají nejbanálnější

A proto se přeslechnou
I teď vás oslovuje ráj Stále stále
Uslyšíte ho až bude pozdě?

Má láska
si vymínila v závěti že chce abych byla pochována
vedle něj Sentimentální? Ne Zoufalý výkřik zatracence?

Ještě můžete být s těmi které milujete
Zaživa Jak vám závidím Jediné co jsem
kdy záviděla byl domov

Ten kdo si vybírá domov
vybírá si vše

Domov je ono tajemství života Tak prosté

Být věrný domovu
O co jiného jde
Být věrný

A domov nalezne jenom ten
kdo mu dá jméno
Včas

Stárla jsem
Stárla jsem a stále se propadala do minulosti
Kolikrát jsem ztrácela ponětí o tom kde jsem

Myslívala jsem si že jsem zase na rozkvetlé louce
Zase v lesní kapli Světička
Anebo mne drží za plachou dlaň hořící blesk

A jednou
jsem opravdu byla zase na té louce
Kde jsem se své lásky kdysi dotýkala jen tichem

Zákazník mne zašel zhroucenou na pultě v krámu
Měla jsem šťastnou šestnáctiletou tvář

L. M., bankéř

(1850—1938)

Narodil jsem se v chalupě do které jedním vstupem
vcházel lidé i dobytek Tak jako bývalo v kraji zvykem
Sedm nás žilo v jedné světnici Nikdo neuměl číst a psát
Když mi byly čtyři zemřeli rodiče

Dostal jsem se do chudobince
Se starší sestrou a s tetou Chudobinec neměl
pokoje Měl rozlehlý sál a v něm žily rodiny
Přes napjaté provazy jsme rozvěšovali svršky
a špinavá prostěradla Abychom měli trochu soukromí
Křídou po zemi sálu jsme kreslili hranice jednotlivých
domovů Starý nemocný věčný student
v „pokoji“ za čarou si mne oblíbil Učil mne

Pomáhal jsem v kostele Nosil květiny z luk na oltář
Pan farář mi dával jíst a připravoval mne do školy Hladil mne
po vlasech I když jsem mrtvý ten dotyk si v sobě nesu
Jediné pohlazení jaké jsem míval
Miloval jsem Pannu Marii Svou matku jsem nepoznal

Učil jsem se Zoufale jsem se učil
Učení bylo prámem kterým jsem mohl vyplout ze tmy
Byl jsem nejlepší žák školy Sehnal jsem si
stoletou učebnici francouzštiny a říkal si tajně slovíčka
Neznal jsem výslovnost Slabikoval M-o-n-s-i-e-u-r

Kněz mi zaplatil studia ve městě Učil jsem se učil
V patnácti jsem uměl i latinsky a německy a francouzsky
Na každou vteřinu svého času
jsem hleděl připíchnout nějaké poznání jako uloveného motýla
Věděl jsem že se mohu odrazit ze tmy jenom o poznání

Když kněz zemřel protloukal jsem se kondicemi
Učil jsem se Učil Uměl jsem hrát na klavír i na varhany
Hrál jsem ve městě v katedrále i ve vinárně Kluzké vinárně
Byl jsem nejlepší student Učil jsem nóbl studenty
a jejich sestry učil hrát na klavír

V rodině rady W. jsem učil jeho krásnou dceru
Její bratr byl můj nejlepší přítel Starý pán
se mnou hrával karty Jeho manželce jsem dělal doprovod
při dobročinných koncertech Hráli jsme spolu Hrála příšerně

„Hrajete úžasně“ říkal jsem jí A jejího muže jsem nechával
aby mne obehrál v bridži Také hrál příšerně Teda
Souhlasil jsem se všemi jeho politickými názory
i jinými Jeho dcera mne milovala

Uměl jsem se přizpůsobovat Geniálně přizpůsobovat
s hady jsem byl hadem S holubicemi holubicí
Co jiného zbývá těm kteří jsou sami A zoufale
touží opustit samotu
Celá rodina mne milovala Potřebovala

Pokud bych odešel Každý z nich by byl sám
Starému pánovi jsem pomáhal v jeho bance Jmenoval

mne svým poradcem a platil mi Smával se
že rozumím směnkám jako bych se narodil ne v Jiskávu
Jako bych se narodil v účetní knize

Pak jejich dcera onemocněla Umírala
Prosila otce aby pro mne poslal Prosila ať si ji vezmu
za ženu Prý mne miluje a chce se mnou žít aspoň
na onom světě Radova rodina mne také prosila
Smutná svatba Kněz a umírající sličné děvče

Pak se uzdravila A já byl zetěm bohatého bankéře
Tajil jsem že jsem vyrůstal v chudobinci
Říkal jsem že jsem sirotkem po lékaři A tchán
mi zařídil adopci bezdětným bratrancem a jeho šlechtický titul
Ve čtyřiceti po jeho smrti jsem vedl banku Švagr zemřel

Mohl jsem si — jak jsem uvažoval — koupit celý Jiskáv
Zapltil jsem jiskávskému kostelu novou střechu
A dal vystavět kapli za městem Zřídil křížovou cestu
Neměl jsem děti
Žena stárla a vyhýbala se mi Trpěla depresemi

Koupil jsem si zámek nad Jiskávem
a sedal na terase díval se na světla města
Byl jsem sám
Mohl jsem si koupit celou krajinu pod svým zámkem
Koupil jsem tři panství

A byl jsem sám Jak bylo krásné vědět že za křídovou
čarou v chudobinci byl pochrchlávající stařec

se kterým jsem nebyl sám Že na faře byl tehdy světec
který mne pohladil po vlasech
Pohladil i když jsem mu za to nemohl zaplatit

Moje banka kvetla
Já odkvétal
Žena zemřela Sedal jsem sám na terase
A uvažoval kde jsem udělal chybu
Jsem vítěz A sám

Uměl jsem se přizpůsobit všemu Jenom ne
lásce Stárl jsem Bylo mi osmaosmdesát
a chodil jsem rovný jako svíce
Jenže byl jsem zhasnutá svíce
Každý je zhasnutý kdo nemiluje

Říkali mi dobrodinec kraje Dával jsem
peníze na kdeco Říkali mi dobrodinec
a já měl dobročinnost jen jako hru
tak jako můj tchán bridž A tchyně klavír
Dával jsem Ale nemiloval ty kterým jsem dával

Jednou jsem seděl na terase
Byla noc a komorník mi donesl číši večerního vína
Díval jsem se do nesmírných propastí nade mnou
Modlil se
Ale měl jsem pocit že mne slyší jen tma

Ten kdo nemiluje má jen tmu
i kdyby měl cokoliv Jediná měna je láska

Byl jsem starý bankéř jenže tohle jsem pochopil až v onu noc
Přistoupil jsem k okraji terasy a seskočil dolů
Říkali nešťastná náhoda

M. Š., žebračka

(1850—1930)

Byla jsem krásná
Královna vil — takhle mi říkaly přítelkyně
když mi ve třinácti pletly věnečky z pampelišek Tančily
kolem mne jako mé víly na loukách za naším statkem

Jeden potulný malíř mne namaloval s věnečkem
z pomněnek Třináctiletou Se sklopenýma dlouhýma řasama
Nazval ten obraz: Nevinnost

Rodiče mne dali na vychování do kláštera Co jsme se nasmály
s děvčaty na pokojích Učily se francouzsky a na piano a snít
V sedmnácti mi zemřeli oba rodiče na zápal plic

V osmnácti jsem se provdala za muže kterého jsem milovala
On miloval mne Chtěli jsme dítě Nepřicházelo Nepřicházelo
Když má žena dítě je nesmrtelná

Když mi bylo dvaadvacet byla jsem na poli zaslechla jsem křik
Běžela jsem domů a z dálky viděla dým
Kudrnatý černovlasý dým
Statek hořel Manžel ležel na dvoře bezvládný
popálený poločerný
Kolem něj horečně přešlapoval uvázaný kůň a úzkostně řehtal

Sousedé se snažili statek uhasit Pomáhali jak se dalo
Za pět hodin jsem stála u mokrého spáleníště Shořelého života

Protloukala jsem se jak se dalo Kdybych měla dítě
svítilo by mi do tmy
Neměla jsem je

Odjela jsem do města a pracovala jako guvernantka
Odmítala jsem muže Milovala jsem jen jednou v životě
Jsou ženy které opravdu milují muže
jen jednou v životě A pak
vzpomínají

V sedmadvaceti mne zamyšlenou večer porazil kočár
Zchromla jsem Můj zaměstnavatel přišel na burze o peníze
Propustil mne Tloustla jsem Tloustla

Belhala se o berlích z kostela do kostela
Když jsem něco vyžebřala
kupovala jsem květiny na oltář a jídlo

V pětáctyřiceti jsem se vrátila do Jiskávu
a do smrti sedávala na třetím pískovcovém stupni u kostela

Byla jsem doma U kostela kam jsem se batolila jako dítě
Poskakovala kdysi
jako děvčátko Ten kostel
mne vdechl jako užaslou nevěstu

Usmívala jsem se a rozprávěla s lidmi Říkali mi: Naše
zповědnice
chodívali se mi svěřovat všichni i děti Selky vyprávěly
o snachách které je bijí Nevěsty o tom o čem by faráři neřekly

Starci a stařeny přicházeli
Hladila jsem jim bolavé poraněné životy...

Dávali mi jídlo i pár mincí Zvali mne k sobě
A já jim podávala doušky svítících slov

Někdy stačí jediný doušek slova a duše nezemře zoufalstvím

Každé ráno jsem se o dvou berlích doplížila ke kostelu
Podívala se na oblohu usmála se na ni
A děkovala
Kdo žije má vždycky za co děkovat
Pokud nezmarňel

Shořel mi svět Ale neshořel život A já se snažila léčit sebe
léčením
popálených duší Jen ten kdo uzdravuje může být zdravý

Jen ten kdo svítí
není ve tmě

Kolem mne přecházeli zdraví a nešťastní
Kolem mne přecházeli bohatí a nešťastní
Nechápali že štěstí se nenajde nikde jinde než tam co jsme
Je všude Zde Zde Jen je třeba hledat hlouběji A milovat

Když jsem zemřela měla jsem slavnější pohřeb než starosta
hřbitov byl plný lidí a nepřišli z povinnosti
Plakali nad mou rakví Vzpomínali dlouho

Pak zemřeli
Kdo trpěl dotrpěl Leží kolem mne Své zpovědnice

Všichni kdo trpí dotrpí
Odejdou Ulehnou Zbude jen troška prachu troška popele

Ze všeho utrpení ze všech snů ze vší zoufalé touhy
Hrstička prachu

A láska
Láska kterou můžeme zaplnit prázdné místo po nás

Láska
zářící klíč k ráji Jenom jí se může odemknout štěstí

I věčnost

Dlouho se lidé dívali na prázdný třetí schod u kostela
Hledali mne Mívali v očích slzy

Ten schod byl plný světla
Jako bych na něm dál sedala
vykroužená ze světelné příze

Po každém z vás zbude
jednou prázdné místo

Prázdná židle Lůžko Pokoj Vesmír
Prázdný vesmír
Dlouho se lidé dívali na prázdný třetí schod u kostela

Chyběla jsem
Kdo chybí svým blízkým nežil nadarmo

Dotýká se jich
svou láskou Kdo chybí neodešel

Kdo nás neopustil
nemůže odejít

Kdo neodešel
nezemřel

Snad pochopili že jsem jim dávala lásku
snad ji předávali dál

Snad pochopili že jsem jim dávala lásku
Jsme jen tím co dáme

L. V., kněz

(1880—1944)

Jsem kněz který se zabil

Celý život jsem podával duším doušky světla
a učil o tom že život je cesta do ráje

Venkovan z chalupy ve které žil v jedné světnici s pěti lidmi
náhle objevil ve své duši nekonečno
A toužil je zaplnit
Jediné čím lze zaplnit vesmír marnosti
je láska

Kolik snů jsem musel pohřbít abych nepohřbil
ten největší
Kolik světýlek musí člověk opustit minout
aby neminul Světlo

Do noci jsem sedal nad knihami Vtloukal do paměti
to co ostatní si přečetli a už znali
Šlo se mi ztěžka Jenže kdo klopýtá věrně
dojde až tam kam nevěrní lehkonozí běžci nedoběhnou nikdy

Dostal jsem faru blízko Jiskávu V úpalu v závějích
jsem putoval za zoufalými dušemi
Někdy stačí podat slovo
a duše přes ně přejde přes propast tmy do světla
Jako po lávce

Malý venkovský kněz Neznámý
Sirotek Nepoznal jsem svého otce Jen toho
na nebesích
Otce synů i otců

Miloval jsem ho A zradil
Zradil?
Za války jsem pomáhal ukrývat židy Uprchlé vězně
Nosil jim jídlo A naději
Dostal jsem zprávu že budu zatčen

Bál jsem se bolesti Od dětství Věděl jsem
že nevydržím mučení Vyzradím
ty které jsem chránil I ženy i děti
Odvezou je Uduší v hrůze plynové komory
Zabijí je Zradím Zradím Nevydržím bolest

Celou noc jsem se modlil Ráno jsem se otrávil

Podářilo se vše ututlat Nikdo nevěděl jak jsem skončil
kromě těch kteří nechali vzpomínku propadnout do tmy

Věděl jsem že ztratím naději na spasení
Ztratím?

Světlo nás soudí láskou Každého soudí

Milujme soudce
Nebojme se ho Poslední soudce je láska Bojme se jenom
že přestaneme milovat Ano Není pod hvězdami větší hřích

Miloval jsem život A stejně jsem se otrávil

Zločin nemusí být hřích

Hřích nemusí být zločin

Jedinými vahami života

je srdce

Nezáleží na tom jak máme život dlouhý

Záleží na tom zda máme život věčný

G. Ch., průmyslník

(1880—1916)

Celý život jsem se bál
Byl jsem bázlivé dítě které se děsilo
tmy Večer muselo služebnictvo rozsvěcet
petrolejové lampy po celé vile

Jako mladík jsem se bál seznamovat s dívkami
stále jsem čekal že něco zkazím Můj otec
byl divoký choleric „Všechno“ říkával
„všechno bude tikat TIKAT tak jak to chci já“

Tloukl mne za každé provinění „Nenechám“
říkával „nenechám lidstvu gaunera“
Nade dveřmi do mého pokoje visel
býkovec spletený z býčích šlach

Kolikrát jej otec ani nemusel pozvednout
jenom pozvedl býčí pohled k býčím šlachám
A já se roztrásl Míval jsem záchvaty křečí
I několik hodin denně se mi chvělo tělo

„Jsi posráněk“ říkal mi otec Jak jsem nenáviděl
to slovo Ale svůj třas jsem neuměl zastavit
Otec byl plukovník ve výslužbě Lidé pro něho
byli jako jednotka které velí Kterou vychovává

Kolik je těch co berou své blízké jenom jako
jednotku které velí Jenže velet lidem
má jenom láska Jenom láska a soucit
Koktal jsem O to víc jsem se stranil lidí

Když mi bylo patnáct otec zemřel Jenže svět
zůstával stále protěmnělý černými blesky
jeho řevu Matka zemřela v roce kdy jsem byl
plnoletý Má tichá matka Růženec jí vrostl do dlaní

Byl jsem sám a velice bohatý Studoval jsem
a cestoval Unikál jsem z jedné krajiny do druhé
hledal krajinu kde bych nenalezl svůj strach
Byl všude

Naši rodiče do nás vdechují jistotu
nebo nejistotu Lásku nebo nenávist Snad zní
tyto věty příliš prostě — příliš samozřejmě —
jenže jsou tak krutě přesné

Tak nenápadné Jako bývá největší poznání
Toužil jsem aby mne někdo miloval
A bál jsem se milovat Všichni které jsem miloval
mne zranili

Ve čtyřiatřiceti jsem se oženil se svou služkou
Něžnou a sličnou Jaký to byl skandál
Já Nejlepší partie z Jiskávu
Já Manžel té která mi prala a utírala prach ve vile

Jenže ona mi vyprala duši a stírala z ní prach
jedovatý prach samoty Prach který umučil tolik duší
Byl jsem poprvé v životě šťastný
A děsil se svého štěstí Štěstí mi přivolávalo trest

Po svatební noci jsem se probudil časně ráno
Díval se na svou spanilou ženu Usmívala se ze sna
Krajkové světlo pokrývalo pokoj Měl jsem v očích
slzy Miluji Jsem milován Svět je láska

Dva měsíce po svatbě začala válka Povolali mne
Plakal jsem hrůzou a třásl se Manželka plakala
a objímala mne „Nedám tě“ vykřikla
Klekla si u mne a objímala mi nohy Nemohl jsem jít

Vymyslela že mne skryje v mé obrovské vile
Řekne že jsem ujel do ciziny Budu se skrývat dokud
válka neskončí Proč bych měl opustit hedvábné polibky
hedvábné povlaky Nechat se líbat hlínou Líbat tmou

Souhlasil jsem Propustila služebnictvo Přítel jí poslal
„můj“ dopis z Paříže V tom dopise bylo napsáno
ať se nezlobí že jsem se zamiloval do jiné a opouštím ji
Ten dopis ukázala manželka na vojenském velitelství

A žil jsem v hrobě
Vila byla tichá Pil jsem nebeská vína Prohlížel si své sbírky
mědirytin Četl si znovu francouzsky Balzacovy romány
Milovaného Anatola France Žil jsem v útulném hrobě

Večer jsem se procházel nerozsvícenými pokoji
Když jsem šel spát nečekalo mne plné lůžko Kladl jsem
hlavu na modročerné prameny vlasů
rty jsem se dotýkal líbezné tmy Hořící nahé tmy

Četl jsem noviny Mí spolužáci umírali v dálkách
Volali dětskými hlasy své matky když se propadali
do mazurských bažin Svíjeli
se na vyschlých pláních v smrtelných horečkách

Já jsem pil nebeská vína a naslouchal vínu hudby
Má žena se naučila výborně hrát na klavír Měla skvělý sluch
Hrávala mi a líbala mne rty
i tóny

Rty tónů se ke mně tiskly V těch chvílích jsem se snad
ani nebál Umění nás umí zbavovat strachu
Měl jsem i velkostatek za městem a tak jsme neměli potíže
s jídlem Rozkvétala mi duše i tělo

Jenže mi rozkvétal i strach
budil jsem se a křičel drcený úzkostí
Představoval jsem si jak mne ve vile najdou odvěčnou
Jak stojím u zdi Pláču před popravčí četou

Jsem příliš umělec abych byl statečný Říkal jsem si
Jako by umění nebylo jenom jednou z podob statečnosti
Zkoušel jsem skládat a psát verše Maloval jsem
svou ženu

Zkoušel jsem se zabavit
Cokoliv cokoliv dělat Jenom něco čím bych si
zakryl strach Spouštěl jsem před ním opony
opilosti i umění i lásky

Copak člověk může přežít jenom v hrobě?
Pak se mi zdávalo o popravčí četě několikrát týdně
Viděl jsem do tváří těch co mne popravují Zběha
Jejich nerozhodné tváře

Jednou se ozval klinkavý zvonek zavěšený u dveří
Před vilou stál strážník a tahal za šňůru zvonku
Umíráček Umíráček Jsou tu Jsou tu BOŽE
Roztřásl jsem se až mi doutník vypadl z prstů

Manželka zesinala Přitiskla se ke mně
Jako by do mne chtěla prolnout Být mnou
Pak ode mne odcházela ke strážníkovi
S bělostně zářící tváří Antigony

Člověk se má bát v životě jediného:
svého strachu Toto je největší strach před nímž
nás varují andělé Toto je strach který nám zazdívá
bránu k ráji

Třásl jsem se Kolik milionů otřesů strachem jsem už zažil
Dotřásl jsem se do své pracovny Odsunul Websterův slovník
a vzal za ním uschovaný revolver Nerozmýšlel se
Otevřel jsem si ve spánku skulinu Do země kde není strach

Výstřel nebyl slyšet ze zadního křídla domu
Manželka se za chvíli vrátila ze zahrady a smála se Volala
že ten strážník se ptal na Vrchlického ulici
Byl tu teprve pár dní Neznal jiskávské ulice

Ležel jsem na zemi
Vykřikla

J. W., továrník v Jiskávu

(1855—1936)

Chudý kluk...

Moje první vzpomínka:

Jím pod stolem krajíc chleba po drobečkách

Co nejdéle Co nejdéle — jako by mi tak mohl vydržet
dokud nezmizí můj hlad

Vyučil jsem se

Oženil se s vdovou po svém mistru

Byla dvakrát tak stará jako já O hlavu větší Tyčka

Otevřel jsem si větší podnik A větší

Získal jsem dodávky armádě

Práce mne nebavila Stejně jako žena

Toužil jsem po dětech po lásce

Nikdy jsem neměl to co jsem chtěl Říkám:

žít znamená dělat to co nechceme

Pracoval jsem Abych zaplnil prázdno Stále pracoval

Jako by prázdnotu šlo zaplnit něčím jiným

než láskou

Hltal jsem svůj život Pracoval dvacet hodin denně

Jako bych tím mohl život zkrátit Sníst rychleji

Jako bych tím mohl

mírnit hlad duše

Měl jsem všechno
Všechno co jsem nechtěl

Když jsem zemřel nazvali mne v nekrologu
nejpilnějším člověkem

A já si zatím
jen prací nahrazoval život
Kolik lidí si prací nahrazuje
smysl života

Dávali mne za vzor Školní mládeži
Jako by vzorem mohli být jiní než jenom
ti
co milují

I. F., řeholnice

(1850—1936)

Byla jsem krásná

Co je krása?
Kratičký vášnivý polibek
času

Byla jsem poslední svého rodu
a jedna z nejbohatších dívek v krajině

Můj otec byl mecenáš
zvával na naše sídlo malíře sochaře

Malovali a tesali mne už jako malou holčičku

Nejprve jako andílka
do kostelních obrazů
Pak jako světici nebo jako múzu a rusalku

Jeden podle mne vytesal sochu
Matky Boží
Stelly maris

Jiný sochu vzlétajícího anděla

Od dětství jsem byla zaslíbena mladíkovi
z rodiny na nedalekém zámku

Naši otcové naše matky se přátelili
Dělávali jsme si pikniky na jiskávkové skále

Tak ráda jsem se z ní dívala do očí dálky
a dálka se na mne usmívala
tak jako otec a slunce

Svět měl kdysi jméno:
tak přirozené jméno:
úsměv

Hráli jsme divadlo na zámku Balety
Jako holčička jsem hrávala koťátko
Později role zamilovaných

Jeden básník o mně napsal
že jsem heboučkový blesk

Sametový plamen

V šestnácti jsem měla mít svatbu
všechno bylo přichystáno

Můj ženich mne miloval Já jeho
Rodiny byly šťastné Kýčovitě šťastné...

Pak přišla válka
Ženich rukoval Padl u Hradce Králové
Prý jej zasáhl první výstřel bitvy

Umíral a volal mne

Zhroutil jsem se Týdny jsem horečnatě blouznila

Stačí aby odešel jediný člověk
A svět se vylidní

Stačí aby se zavřela jediná ústa
Svět oněmí

Týdny jsem horečnatě blouznila

Pak jsem odjela s matkou do Itálie
Abych zapomněla Ale jak zapomenout sama na sebe

Já byla on
Stejně jako on byl já Nelze zapomenout na já

Projížděla jsem se s matkou na gondole
z jednoho třpytného benátského ostrova na druhý

A vzlykala
Bolela mne krása kterou neviděl on

Tohle
je láska: když bolí krása kterou nevidí ten druhý

Vrátila jsem se
A vplula do lásky

Žasli že odcházím do kláštera
Jenže ten kdo v sobě nese příliš velikou lásku
ji může podat
jenom největší lásce

Já ji podala

Ošetřovala jsem slabomyslné děti
Umírající starce
Bděla jsem u zástupů umírajících samot

Ošetřovala ty kteří trpěli nejnakažlivějšími nemocemi
Nikdy se nenakazila

Stárla jsem
Svou bolest jsem přemáhala tím
že jsem stírala bolest jiným

Jak jinak se zbavit bolesti

Své slzy lze setřít
jenom tím
že stíráme cizí slzy

Svou úzkost lze roztříštit
jenom tím že tříštíme
úzkost blízkých

Do posledního dne jsem sloužila

Ještě v den kdy jsem zemřela
jsem seděla u lůžka nemocného dítěte

U jeho očí křičících samotou

Drželo mne za ruku Pevně pevně
Jako bych byla jeho záchranný člun

„Jste tak krásná“
vydechlo to osamělé dítě když jsem se nad ním sklonila

Co je to krása?
Kratičkový vášnivý polibek
věčnosti

Byla jsem malý nepatrný plamínek

Ale snažila se svítit
abych se prosvítla z klece
své tmy

Jenom ten
kdo svítí
nežije ve tmě

Lidé si stěžují na tmu
protože nesvítí

Kdo svítí
toho si najde světlo

Kdo svítí
bude nalezen

Veliké světlo
se skládá z malých plamínků

Slunce
z bezpočtu kratičkových paprsků

Na rodinném hrobu v nejhonosnější části hřbitova
vzlétá anděl

Jedna ze soch ke kterým jsem byla modelem
na přání svého otce

Vzlétá vzlétá

Moje bolest
podala tolik světla

Moje tma
dýchala světlo

Pane
říkala jsem si
Pane
děkuji za všechno

I za bolest

Kdybys mne neobdaroval zoufalstvím
nesvítla bych

Anděl na mém hrobě zpívá

Tichounkou píseň

„Pláčeš možná proto
abys lépe zaslechl pláč
pláč těch
které nikdo neslyší

Tvoje slza
může přece smýt
cizí slzu“

Anděl na mém hrobě vzlétá vzlétá

A zpívá:

„Jenom ten
kdo svítí
jenom ten
nežije ve tmě“

A. V. S., kníže

(1850—1944)

Patřila mi celá země
Můj rod po staletí skupoval nové a nové krajiny

Po ruské revoluci jsem prchl do Čech
Koupil si zde domek
v městečku Jiskáv

Náhodou jsem si na jednom nádraží vybíral místo
kam jet
Otevřel jsem jízdní řád
maličkou rodinnou ikonou rozhrnul jeho stránky

A označil jedno jméno
Jméno neznámého místa

Neměl jsem domov
a vůbec nevěděl kde jej najít

Vím Dávno vím Nejsou náhody
Je jenom nepoznaný řád

Přijel jsem do tohoto městečka
zůstal tu

Patřila mi malá zahrádka

Pěstoval jsem na ní růže a jiřiny

Přijal jsem mladou kuchařku a nakonec se s ní oženil
Já z rodu který si vybíral nejurozenější nevěsty říše
gruzínské princezny a neteře carů
jsem se oženil se svou dvacetiletou
usměvavou kuchařkou

U dívek nezáleží na rodu
urozenost je v polibcích úsměvech slovech

Když jsem opouštěl moskevský palác
vezl jsem klenoty Mohl bych za ně koupit Eiffelovu věž

Všechny mi cestou ukradli

Zbyl mi jediný prsten zašitý v podšívce
Za jeho drahokam jsem vyměnil domek v Jiskávu
a poklidné stáří

Pěstoval jsem růže a dvě holčičky — své dvě dcery
Hrál jsem na klavír Četl si Maloval akvarely

Jednou mne navštívil přítel se kterým jsem hrával v Monaku
Za večer jsme dokázali prohrát tolik
že by se za to daly koupit všechny domy
všechny honosné domy na jiskávském náměstí

Přítel si včas převezl majetek do ciziny Kníže-přítel žil
v paláci na Riviére Zval mne k sobě Nechápal že nechci

„Jsem šťastný jako jsem nikdy nebyl“ řekl jsem mu

A sklonil se nad záhon růží
Jednu jsem utrhl Podal jsem mu ji

„Hledal jsem štěstí v tolika náručích v tolika zemích
nenašel jsem ho ve svých zámcích na Krymu“

Podával jsem mu růži
Nepřijal ji

Připadal jsem si jako Dioklecián v historické anekdotě

Přítel potřásl hlavou Šofér mu otevřel dvířka
jeho třpytivé Hispania Souza Odejeli
„Sašo“ volala na mne manželka „pozvi ho na štrúdl“

„Není koho, Káto“ řekl jsem — Já na kterého doma v palácích
jeho kuchařky by nikdy nevolaly —
a kterému komorníci říkali
uctivě skloněni:
Jasnosti

„Jsem doma“
rozhlédl jsem se po zahrádce s růžemi a usmál se

Člověk tak dlouho
hledá domov

Nebo ho zapomíná najít pro samé hledání?

Někdy nenajdeme
domov pro samé hledání

Hledal jsem dlouho
a zapomínal jsem že domov se nehledá v dálkách

Kdepak v dálce

Hledá se v hloubce

Jenom v hloubce

Na každém místě může být domov

Pokud hledáme hlouběji

Na každém místě můžeme nalézt
domov

— — —
— —
—

Na každém místě kde podáme
lásku
těm kdo nás milují

B. Č., statkářka

(1880—1920)

Nebyla jsem zlá
Jenomže to nestačí
Kdo není zlý nemusí přece ještě být dobrý

Kdo nenese tmou
nemusí ještě podávat světlo

Byla jsem tlustá statkářská holka
Dítě starých rodičů

Mé matce bylo šestačtyřicet a otci šedesát
když jsem se narodila

Třicet let toužili po dítěti

Jak ti mne rozmazlovali

Jako dědeček s babičkou vnučku

Otec zemřel Já žila s nemocnou matkou
Léta

Každý člověk se může vyjádřit jediným příběhem
metaforou

Můj příběh-metafora byl prostý:
Jednou matka na týden odejela a zanechala mne na statku

Měla jsem zalévat květiny

Zapomněla jsem

Nechtěla jsem je mučit umučit
jen jsem na ně nevzpomněla

Když matka přijela všechny květiny Její chlouby
byly suché

Rozplakala se Vzlykala Dlouho vzlykala

„Promiň Promiň“
řekla jsem a matka mi v slzách prominula
promíjela mně všecko

Jenže osud není jako ti kdo nás milují
Osud je spravedlivý

Láska je nad spravedlností Osud neodpouští
Láska ano

Celá léta jsem zapomínala že kdo nechce být na poušti
musí zalévat

Vdala jsem se Zapomínala jsem zalévat vztah k muži
jako jsem zapomněla zalít květiny
zapomínala jsem zalévat vztahy naděje touhy sny lásky

Schly

Nebyla jsem zlá
Jenom jsem neměla fantazii

Zlobila jsem se že žiji v usychajícím světě
A zapomínala zalévat

Svět kolem mne byl plný takových jako já
Stěžujících si na sucho
a nezalévajících
Svět je plný těch kdo usychají
protože zapomínají zalévat...

Stěžují si Stěžují si
na sucho Na usychající svět A nezalijí

Jenom ten kdo zalévá
neuschne

Nechápala jsem že moji blízcí
čekají na doušek slova doušek pohledu doušek úsměvu

Někdy stačí doušek slova
vztah neuschne

Někdy stačil doušek lásky
Neuschla by

Zůstala jsem na statku
Po matčině smrti Po odchodu manžela osaměla na statku

Vyšívala
Nudilo mne to
Hrála na piano A zívala jsem nudou

Jak jsou nudní ti kdo se nudí

Chodila jsem
na nesnesitelné procházky
nudné procházky kolem tak nudné řeky

Zívala jsem

Žila Žila Žila?
Prozívávala se životem

Kolik tisíců snídaní mne ještě čeká
Kolik tisíckrát si ještě budu ráno oblékat sukni
punčochy
Zoufale jsem dumala

Měla jsem pohodlí
Nic jsem nemusela nést

Nepoznala jsem že něco nést je dar
Šťěstí

Nikam jsem necítila potřebu jít
Nepochopila jsem že ten kdo si pojmenoval svou cestu
zvítězil

Jaká námaha je něco si pojmenovávat Říkala jsem si
a dívala se na oblaka plahočící se nesmyslně jako já

„Jediný komu lze závidět jsou mrtví“ napsala jsem
přítelkyni z penzionátu v jednom dopise

Statek mne nudil k smrti Věčně stejné kokrhání
Knihy mne nudily Věčně stejná písmena

Stromy kymácejí věčně stejnými větvemi
věčně stejnými pohyby

Měla jsem hodné rodiče Jenže zapomněli
mi zalít srdce

Když rodiče zapomenou dítěti zalévat srdce
zabíjejí je

Nikdo mi nepojmenoval světlo Nikdo mi nepojmenoval tmu
Zbylo jen šero Jenže šero mučí

Všímal jsem si jak přibývá těch co nic nezalévají
Nic schnoucího nezalévají
Nikoho usychajícího

Jenom ten kdo podá doušek
nežízní

Jenom ten kdo je douškem
neuschne

Nakonec jsem jenom lehala v široké povrzávající posteli
pila kořalku

Všechno mne rozčilovalo
I to odbíjení jiskávkých zvonů Věčně se opakující

Je jediná věčnost: věčnost nudy
Tak jsem si říkala...

Občas jsem si vyšla k řece pod jiskávskou skálou

Je jediné tajemství života:
vydržet ho

Mluvívala jsem se spolužačkami A chápala:
mám zmeškáno

Všechno zmeškáno

Nechápala jsem že dokud člověk žije
vždy stojí na krok od vítězství

Žít

znamená vždy se moci dotknout vítězství

Srdcem

jenom srdcem se dá dotknout vítězství

Jenom to vítězství

postřehnout

Pojmenovat

Pila jsem stále víc Alkoholická brána
se otevírala doširoka Zvala Zvala

Mám zmeškáno Zmeškáno

Jednou jsem na nudu vyzrála

Vyšla jsem si na procházku

Seskočila z břehu
do řeky

Až nyní chápu

co je to nuda Nejzoufaleji chápu

Tolik lidí

zmeškalo jenom proto

protože si mysleli
že už mají zmeškáno

Tolik lidí
zmešká jenom proto
protože si myslí
že mají zmeškáno

K. L., kněz

(1910—1944)

Pomáhal jsem partyzánům... Kdekomu Uprchlým vězňům
Skrývali se v lesích Britským parašutistům

Za nocí jsem chodil dolní brankou
od fary k řece Nosil jsem jim jídlo zprávy knihy
Obrovská noc se klenula do nekonečna...

Pane
Miluji tě
A budu ti pomáhat ať najeznu Tvou vůli kdekoli

Tak jsem si říkal
Kdo dělá to co ví že musí Je šťastný

Je jediný soudce
Soudce všech světů Soudí naší láskou

Řeka něžně šeptala
a já podél ní kráčel
se svou Sestrou smrtí

S každým jde Ustavičně jde Sestra smrt
Jen někdo uslyší její moudrý hlas:

— Všechno umírá
co nebyla láska —

— Všechno zemře
co nebyla láska —

Jednou pro mne přišel kdosi
Neznámý A tvrdil že jeden partyzán umírá
a já k němu musím jít S posledním pomazáním

Nevěřil jsem mu

Jenže jsem šel

Kdo miluje nezrazuje
Vlastně: ani nemůže

Řeka něžně šeptala
a já podél ní tiše kráčel
se sestrou Smrtí

Obrovská noc
se klenula do nekonečna

Nikdo neumíral Jen lovili Do mé povinnosti jako do pasti
Chytili mne

— Všechno zemře
co nebyla láska —

Snažili se ze mě vytlouct
vymučit přiznání

Půl roku V nejstrašnějších věznicích
Mlčel jsem
Umučili mne a domů poslali
papírovou krabicí s popelem

Člověk je popel
Jenže dokud žije Smí svítit

J. v. K., voják Hitlerovy armády

(1925—1944)

Jaký já byl Němec? Byl jsem podle průkazu Rakušák
žijící v Čechách Můj český rod po dvě stě padesát let
žil na malém moravském zámku A já
byl poslední svého rodu

Jaký já byl nacista? Když přšelo moje matka
křičívala česky: „Zatracený Hitler Zase prší“
Posílali jsme z velkostatku jídlo rodinám vězněných
Pak mou matku udal její komorník

A já jsem rukoval Bylo nás v jednotce tolik kluků
co nenáviděli válku Střílel jsem do vzduchu
„Jít bojovat musíš“ řekl mi zpovědník „To rozhodli jiní
Zabíjet nemusíš O tom rozhoduješ jenom ty“

Opustil

(jak prostě to slovo zní a jaká je v něm hrůza: opustil)

jsem svůj tichý lesnatý vesmír

Usměvavé stromy v zámeckém parku Chryzantémové ticho

Přítelkyně-květiny ve svém vyhřátém skleníku

Vešel jsem do ledového vesmíru

nad kterým planula hvězda smrti

Chroptící hvězda války

Každou noc jsem si na vrzající palandě nad sebou
promítal oblohu nad naším zámkem
Oči matky Líce domova

Na každou oblohu vykřikující ohněm a sténáním
jsem si promítal
tiše něžný blankyt oblohy
nad zámkem

Byl jsem raněn do nohy
Zmrzačen Jenže bolest mi otevřela cestu
domů Jak jsem byl šťastný

Bolest mi přináší návrat Říkal jsem si tehdy

Když jsem se vracel z východní fronty domů
Skočil v jedné vsi před můj vůz chlapec
Šestnáct let mu mohlo být Držel nějaký granát
V očích mu plápolala nenávist

Vrhnul granát po mně Zřejmě doma vyrobená výbušnina
Vybuchla mu v ruku Rozmetala mne i jeho

Já i on
jsme se spojili v krvavé směsi
krvavé jednotě

Jsme pochováni oba v naší rodinné hrobce
na návrší na jiskávském hřbitově

Nešlo určit co jsem já a co on
Posbírali ostatky do jediné rakve

A tak tu ležíme
Vlastně už nejsme dva

Jsme jeden ostatek

Ostatek nenávidící válku
toužící po svobodě a míru
Oběť a vrah
Nebo jediná oběť?

Ležíme Spojeni v jednotě

Nenáviděli jsme totéž
jen jsme o tom nevěděli

Milovali jsme totéž
jen jsme
o tom nevěděli

L. M., partyzán

(1927—1944)

Když mi bylo dvanáct let musel jsem opustit
domov Chalupu na lučnaté stráni v pohraničí
Táhli jsme spolu s našimi sousedy
ze zabraného území

Opouštěli jsme rodný obzor a odjížděli k temnému obzoru

Matka i dědeček plakali Odjížděli jsme s vozem taženým
Hříváčkem
Naším koněm Jeho hříbě klusalo vedle
Dívalo se teskně a užasle jako já
Snažil jsem se neplakat

Otec neplakal Když byly Čechy okupovány
zapojil se do odboje Byl zatčen Za heydrichiády popraven

Nenáviděl jsem
Abych se nenávisti zbavil musel jsem zabíjet
anebo milovat

Na první jsem měl sílu na druhé ne
Když mi uvěznili matku sehnal jsem si výbušninu
(od kamaráda který pracoval v lomu a uměl
vyrábět pumy)

Čekal jsem celá odpoledne v zatáčce za vsí
Někdo pojedě Nějaký nepřítel Nějaký živý

Snil jsem o tom jak hodím pumu a s ní odhodím nenávist

Pak jsem zahlédl vůz s bledým blondýnem v uniformě

Hodil jsem

Puma rozkvetla jako jedovaté slunce Světelná smrt

Mé roztrhané tělo se spojilo

s roztrhaným tělem bledého vojáka ve voze

Člověk je vždy nějak srostlý s tím co nenávidí

Srůstá s tím co zabíjí

Ležíme v jednom hrobě Jako bychom

se ve chvíli smrti vrah i oběť stali jedinou bytostí

Zoufalou bytostí

J. C., řezník

(1900—1945)

Jako můj prapraděd a praděd a děd
a otec I já byl v Jiskávu řezníkem Velestáda krav
pokolení vepřů Velehejna slepic kuřat krůt husí kachen
jsme vháněli po dlouhá léta do útroh našich sousedů

Večer jsme usedali v krčmě u řeky a zapíjeli
své dílo Byli jsme veselí brunátní muži s býčími šíjemi
Co anekdot jsme znali
„Kdy přijde řezník abychom se zasmáli“ říkali po léta sousedé

V roce 45 v dubnu projížděl vsí konvoj vozů s raněnými
Vezli raněné Hitlerovy vojáky z fronty do zázemí
Vdova po našem učiteli (popraveném okupanty)
polopomatená vdova na první vůz vystřelila z vikýře

Měla podivuhodně dobrou mušku Střelila vůdce konvoje
Podplukovníka Byl to profesor historie z Hamburku
Maličký uštvaný pán se zlatými brýlemi
Zastavil konvoj a nechal obklíčit celou čtvrť vojáky

Věděl že za pár hodin zemře A vyhlásil že když vydáme
toho kdo střílel nechá jej zastřelit a konvoj odjede
Jinak nechá vystřílet celou tuhle svinskou čtvrť města
Nechal nás vyhnat na dětské hřiště z domů Obstoupit vojáky

„Mluvte Mluvte“ sípěl a krev mu protékala obvazem na hrudi
Nechce prý zabít nevinné Ale nechce aby jeho vrah žil
Všichni mlčeli Ústa zarostlá hrůzou
Já to nevydržel Proč mají zemřít i ženy a děti kvůli bláznovi

Přihlásil jsem se a řekl že střílela ta ubohá ženská
Měl jsem v tom zástupu na hřišti dvě děti i svého vnuka
Proč tolik budoucnosti zastřelit kvůli jedné nenávisti
Vyvlekli tu vyděšenou ženu Zmítající se ženu Zastřelili

A odjeli Všichni se na mne dívali Horečně děkovali
Pak mne udal holič Že jsem byl za války udavačem
Čtrnáct dní mne věznili Pak pár divokých minut trval soud
Popravili mne Jako přísluhovače okupantů Jako zrudu

Ležím na hřbitově s pradědem a jeho potomky
Ani oni ani já nevíme zda jsem jednal dobře nebo podle
Tolik budoucností by se zastavilo kdybych já neztratil čest
a život Mlčím Můj zoufalý syn
se vystěhoval z Jiskávu Syn zrádce

Mlčím Ztratil jsem život a čest Já veselý řezník
který uměl tolik anekdot Se kterým bývala taková zábava
A pro kterého nikdo ze zachráněných nepozvedl hlas
Zabili mne jako dobytče Mne svého zachránce

Poutnice jdi a zvěstuj těm kteří žijí díky mně
že vím o své zradě Stydím se i pod hlínou

Ale kdybych se mohl vrátit
Nejednal bych jinak Ať mne soudí ti kdo milují

Kéž každého soudí jen ti co vědí co to je láska

J. N., starosta města, udavač

(1897—1945)

Když začala okupace opil jsem se v hospodě
Byl jsem ochotník Nalíčil se za Hitlera Smál jsem se
Zesměšňoval ho Jéje Jak jsme se nasmáli

Pak přišel strach Děs Ustavičná hrůza
Pozoroval jsem sousedy Bál se Bál se Bál se
Kdo z nich mne udá? Proč? Kdy?

Nakonec jsem šel k švagrovi K sudeťákovi
Řekl že se musím zapojit Jinak mne třeba opravdu
někdo udá Umučí mne Jéje Líčil jak se mučí

Zapojil jsem se Napsal hlášení Udal Nepatrně udal
Skluzavka do pekel je tak kluzce nenápadná

Napsal jsem nové hlášení A udal kněze
A stal se starostou města
Každý režim potřebuje
své tchoře

Každý vládce potřebuje své papoušky
Své hyeny
Krysy

Dostával jsem pomeranče
přiděly toho i toho
I přiděly nenávisti zamaskované úctou

Úctou maskují otroci často
nenávist

Když se blížil konec války
chápal jsem že mne nenávist rozdrťí

Vyšel jsem za město
Na kopec na kterém jsme si hrávali na indiány
Člověk umírá když v něm zemře
úplně zemře
dítě

Vzal jsem si s sebou Proč proč
Svou dětskou hračku Medvídka

Sentimentální? Jistě Jistě
Jenže já tak zoufale nechtěl být sám

Díval jsem se
na louky na kterých jsem chodíval jako dítě
s rodiči A později se svými malými dětmi
Rodiče i děti se mnou už dávno přestali hovořit

Nejvíce člověka mrzačí
strach

Nejvíce člověka mrzačí
to nejnenápadnější

Díval jsem se ze skály na rozkvetlé louky

Vykřikl
Hlasitě
Jako nejzoufalejší zvíře

A zastřelil se

K. P., učitel

(1890—1970)

Byl jsem vždy
tajný člověk

Tajné „já“

Nenáviděl jsem mocnářství
a přece učil děti lásce k císaři

Předzpěvoval jsem jim idiotské písně
oslavující idiotskou dynastii

Dokonce jsem skládal básně na císaře Zhudebňoval je

Časopis Rakouský učitel
je odměnil v soutěži dvěma zlatými a obrázkem koně
Koně Oře na kterém seděl senilní stařec Mocnář

Jen v hospodě jsem s panem lesním a starostou
mohl na chvíli sejmout masku

Otevřít klec duše Propustit na svobodu
tajné já

Ta největší svoboda:
odložit masku

Co jsme se nasmáli Toho velezrádného
hospodského smíchu Chechtání

Po převratu jsem obdivoval Lenina
četl jeho spisy Jenže vstoupil jsem do agrární strany
do které patřil pan starosta-senátor

„Jednou vás smeteme“
říkal jsem si tiše když jsem — jako školní inspektor —
hrával kuželky se starostou a panem notářem

Mé tajné já
žilo

Když přišel Hitler vzpomněl jsem si na německou matku
Jak se to hodilo Zůstal jsem na svém místě
a později povýšil I podepisoval jsem se Karl místo Karel

Mé tajné já
žilo

Velezrádně
Jako by někdy byl povolen jen
velezrádný život

Jsou doby ve kterých být sebou je
nebezpečné

„Pokud se nestanu otrokem“ věděl jsem
„nebudu mít
výhody otroků“

Slizké — ale tučné — výhody

Tajil jsem že jsem Čech a užíval koření matčina
bavorského přízvuku

A úpěnlivě tajil že moje mrtvá žena
byla Židovka

Tajil jsem lásku
Jako všichni otroci

Po válce se mí synové-důstojníci vrátili s Rudou armádou
a nikdo se neodvážil mi připomínat mé já

Tučné slizké já

Po únoru jsem se přihlásil do rudé strany
Syn vojenský politruk mi zařídil legitimaci
nesla mne vzhůru jako létající koberec

někdy stačí
jenom usednout na legitimaci

Správnou legitimaci A vzlétáme

Bez zásluh Spolehlivě

Zvykl jsem si posílat do světa své veřejné já
Mé tajné „já“ číhalo tiše uvnitř
Pozorovalo s pohrdáním toho otroka „já“

Otrok „já“
vycházel jako náhradník
náhradník pravého já Upoceně sloužil

„Můžeme přežít
jen když přestaneme být sebou“ dumal jsem

„Může mít úspěch“ dumal jsem
„ten kdo neodhodí své já jako tlačící botu
Kdo zůstane sebou?“

Oslavoval jsem císaře
Hitlera Stalina
Mé veřejné „já“ kladlo květy k tolika trůnům

Páchnoucím trůnům

A jednou jsem měl sen
Olověný sen
Už jsem neučil děti lásce k císaři republiky okupantům
asijskému despotovi

Učil jsem je lásce ke keltským modlám
Já — ve snu — keltský učitel Nenávidící přitom
kruté keltské modly

Učil jsem děti
lásce k tomu co jsem nenáviděl

Tak jako celý život
I tehdy Tehdy

A pak Vteřina zemřela Keltská vteřina zemřela
narodila se nová

Učil jsem děti lásce k pohanským slovanským modlám
Já učitel Staroslovanský učitel
Nenávidící svá prostoduchá božstva

Vždy jsem v těch olověných snech nenáviděl bůžky
Kterým jsem sloužil

Věňčil
Které jsem ovíval kadidelnicemi

Čím víc jsem nenáviděl
Tím víc jsem svou nenávist tajil

Vteřina zemřela
a narodila se ve snu z jejího mrtvého těla nová

Přijal jsem betlémské světlo

Byl jsem protestantský učitel jako můj pán
a přitom tajně chodil na přijímání

do vedlejšího města
mé tajné já poklekalo před monstrancí

Sálo doušky svitu ze slunce monstrance

Veřejné já přijímalo
pod obojí
tajné já pod jednou

Vteřina zemřela Porodila novou

Byl jsem katolický učitel Pobělohorský kantor
A přitom přijímal kazatele ze Žitavy

Před mým domem rostl hrotitý jalovec
znak tajné víry

Mé tajné já se usmívalo
„To jsem je doběhl
TO JSEM JE ALE DOBĚHL“

Já tisíciletý učitel
Učitel tohoto lidu...

Vteřiny umíraly a rodily se nové
Mé já-otrok vycházelo a sloužilo času
mé tajné já se choulilo doma

Když jsem procitl
z toho snu byl jsem zpocený hrůzou

Cítil jsem že nemám
už nemám už nemám
své já
já — otrok je vyhnalo v záludné revoluci

„To jsem ale vyvrál na své já To jsem doběhl své já“
A zatím jsem je nedoběhl

Uteklo

Mé „já“
zmizelo v tajemném exilu

Tak dlouho jsem žil s maskou
až se mi rozplynula tvář

Maska vrostla tam
kde dříve byla tvář

Přešel jsem zděšeně dlaní po obličej
Nahmatal pleť masky

Jak často člověk zapomene
že když si nasadí masku
odloží tvář

Kdybych sejmul masku
nespatřil bych se

Spatřil bych jenom
nic

Mé já odbloumalo
do tmy

Byl jsem člověk
bez já

Mé tajné
já
zemřelo

Jak je člověk sám
v té nejstrašlivější samotě

když ztratí já

Probral jsem se z olověného snu
drtícího snění

Jak někdy člověk touží nalézt své já
ale ono už není
Ležel jsem a díval se na tmou která se na mne stále řítíla

Poutníče zvěstuj
že já tu ležím
já který učil co zákony kázaly mně
Poutnice zvěstuj:
Největší štěstí mrtvých

je
když se nemusí
stydět za svůj život

Zanedlouho jsem zemřel

jenže zemřel jsem já?

Na jiskávském hřbitově
leží někdo jiný

Já byl vždycky někdo jiný

nezemřel jsem

protože jsem nežil

Tolik lidí nezemře
protože nežili

Je velká nesmrtelnost
děsivá nesmrtelnost
těch
co nežijí

J. K., statkář

(1900—1949)

Tři sta let
tři sta jar lét podzimů a zim
náš rod hospodařil s touto hlínou
Osívali jsme ji nadějí Sklízeli jsme naději

Milovali jsme ji

A když jsme ji přestali vzdělávat
uléhali jsme do ní

Tři sta let jsme vycházeli na naše cesty
z našeho rodného statku
prastarou branou Ve výklenku na ní
stála kamenná soška
Toho
který je cestou A světlem

Po staletí jsme vrstvili šlépěje
na šlépěje svých otců a dědů
a pradědů Naše cesty se kladly jedna na druhou
jedna podepírala druhou

Pak přišel Joska Zíberů Bolševik
Řekl že nám půdu vezmou Bude družstvo
Vrátil jsem se domů a křičel a křičel
Pak jsem padl a zemřel

„Puklo mu srdce“ řekl lékař
mé ženě a pěti malým dětem

Dlouho ležím v hlíně a mlčím
Teď chápu Jediné na čem záleží je světlo
Světlo které nám nikdo nemůže vzít
Světlo Ne hlína peníze zdi

Světlo jen světlo
které nám nikdo nemůže vzít
Pokud je nevezmeme
sami sobě

K. W., úředník

(1900—1969)

Jsem z úřednické rodiny
Kdybych byl básník řekl bych
že mou kolébkou bylo razítko

Tak jako jsou národy Čechů a Angličanů a Němců a Francouzů
je jeden veliký národ spojující všechny národy
Prorůstající je
Národ úředníků Naší vlasti jsou miliony kancelářů tohoto světa

Můj otec měl na zdi své vlasti obraz císaře Františka Josefa
Tvář (jak mi v dětství připadalo) olicousovaného sněhuláka
Pak ji proměnil za tvář ušlechtilého aristokratického starce
Republikána
Co visí na stěně naší vlasti visívá nám i v srdci

Když dáváme jméno svému domovu dáváme jméno
i zítřku
Když dáváme jméno svému domovu dáváme jméno
i sami sobě

Vlastí tolika úředníků je chameleonská vlast
Můj otec byl upřímný chameleon Vždy miloval svou
novou barvu
Čechy bývají vlastí upřímných chameleonů

Můj otec přednášel o nerozlučném svazku habsburské
a české koruny

Pak přednášel 28. října
o hydře habsburské a tatíčku osvoboditeli
Dřív navštěvoval mše Pak oslavy upáleného Mistra
Upáleného úřady

Vždy jednal upřímně Někdo i zrazuje upřímně
„Když jsem upřímný jak mohu být svině“ — mlčky zpívávají
ti lidé

Každý si v sobě nese mlčenlivou píseň

Ta o něm hovoří víc než slova

Když začala okupace vzpomněl si otec na svou sudetskou
babičku

Přihlásil se k jiné vlasti Razítkoval Upřímně razítkoval
jinými razítky Mně řekl ať zůstanu Čechem
„Kdoví jestli Němci nepůjdou nakonec do“ řekl
a významně mlčel

Za povstání ho omylem zastřelila německá kulka Šel si pro
tabák k svému příteli šmelináři Kdosi jej zastřelil ze střechy
Tehdy bylo těch šílených vzteklých střelců

Razítkoval jsem po válce
A na stěně mého srdce visel Asiat Stalin
Díval se na mne hypnoticky Oči jakoby z moderní ikony
Vzývali jsme ho boha
Svět který neuznává Boha si dělá boha z nízkosti

Stavěli jsme mu tisíce oltářů a největší sochy jaké kdy
od dob faraónů zatížily zemi

Přednášel jsem O úloze soudruha Stalina
v tvorbě nového lidství
Když padl přednášel jsem O zločinech stalinských zrud

Razítkoval jsem Srdcem Mé srdce bylo orazítkováno
Stalo se razítkem
Tiskl jsem je na to co jsem miloval
Byl jsem vždy upřímný Vždy upřímná svině?

Svině nikdy nemají hlad A nikdy nemají málo vyznamenání...

Nejraději jsem stával na tribuně Pozoroval
jásající davy

Jásání se v jistých dobách stává
lhostejnou povinností

„Nebudeš jásat?“ tak se ptává doba
„Nebudeš jásat?
Pak nebudeš Nebudeš existovat“
Jásat nad tím čemu nevěříš dávají některé doby za povinnost

Je dobré znásilnit upřímně sám sebe
Pak tě už nikdo neznásilní

Nejraději jsem stával na tribuně
živil se potleskem Jsem dobrý protože mi tleskají

Lidé mají vždycky zvyk tleskat těm kdo jsou na tribuně

Mění se jenom kulisy lidské naivity

Naivita zůstává

V osmašedesátém jsem razítkoval jinak Dubčekovsky

Když přišla armáda poslali mne konečně do důchodu

Bouřil jsem se chtěl jsem přesluhovat dál

Dokonce mne vyloučili ze strany

Jak může někdo vyloučit mne?

Vždyť jsem byl vždycky věrný Zrazoval jsem jenom slabé

a to je pro nás úředníky přece přirozené

Připadal jsem si jako hrdina „Svině komunistický“ volával jsem

Po desátém pivě v hospodě Zatkli mne Vyšetřovali

Zemřel jsem po jednom výslechu Nebili mne Nekřičeli

Jen mne vyšetřovali ospalí úředníci

Během výslechu jsem padl ze židle

a NEBYL Prostě jsem už nebyl ani úřední hrdina Nic

Ležím tu a vzpomínám na svou vlast

Vlast úředníků Na její líbezné listiny Spanilá razítka

Přezírává odseknutí která zvučí na jejích pláních

Jistě náš národ nevyumře
Skončil jsem jako hrdina Až nastane poslední soud
nabídnou se archandělům Snad i andělé
budou potřebovat své svině

Někdy se bojím
Říkám si že možná nebudou potřebovat

Ležím tu a děsím se tak jako jsem se neděsil ničeho
Děsím se vzkříšení

L. K., manželka statkáře J. K.

(1900—1981)

Můj manžel zemřel tak náhle
jako by vešel do neviditelných dveří
A zavřel je Prudce je zavřel

Stála jsem u těla které ještě před vteřinou
bylo mým manželem Otcem mých dětí
Teď zde leželo jak převrácená židle

Ticho
vzhůru nohama

Děti zíraly na ticho
do kterého se proměnil
jejich otec

Jsou chvíle tak úzké že jimi neprojde
ani pláč

Manžel mne bil a řval Podváděl
Mlčela jsem a rodila děti
A byla i s ním bez něj Tak jako teď bez něj Teď
se můj manžel jmenoval ticho

Jednou se všichni které milujeme
budou jmenovat ticho

Jednou se všichni
budeme jmenovat ticho

Vystěhovali nás ze statku Žili jsme
v cizím městě Ve dvou pokojích
Z oken jsme vídali místo nekonečného obzoru
slepé zdi

Nebyli jsme sami Na zeď jsem pověsila
kříž s tím se kterým nikdo není sám

Pracovala jsem v továrně
a stárla Děti vyrůstaly a stárly
odcházely

Zbyla jsem mezi mokvajícími zdmi

Na penzi jsem zůstala bez dětí Nemocná
Jen s křížem na zdi
A s řídkými Stále řidšími
návštěvami dětí a vnuků

Když jsem zemřela
dva dny o tom nikdo nevěděl Až pak soused
vyrazil dveře a uviděl mne

Ležela jsem
ve své posteli a usmívala se

Dívala se na kříž Do očí toho
se kterým jsem nebyla sama

Neměla jsem zlý život
Nikdy jsem nebyla sama

J. O., vesnický blázen

(1910—1953)

Žil jsem a smál se
Ubližovali mi
A já se smál

Byl jsem veselý blázen

Když jsem zemřel
sešla se na mém pohřbu celá vesnice

Plakali

Můj konec k nim promluvil
o jejich konci

Měl jsem slavnější pohřeb než starosta

Myslím že mi lidé záviděli

Je smutný svět
kde lidé závidějí bláznům

I. Sch., krejčí

(1908—1939)

Utekl jsem z Polska Byl jsem Žid Bohatý Žid
Manželku a dvě malé holčičky JEŠTĚ
jsem stačil dostat za hranice Sám jsem odejel do Čech
a čekal na vyřízení dokladů Čekal Čekal

Usadil jsem se v Jiskávu Náhodou jsem si ho vybral v jízdním
řádu
Ukazováčkem zabodnutým do jízdního řádu Najal jsem si pokoj
v činžáku u náměstí u jedné švadleny Čekal Čekal V kufru
jsem měl
dolary a zlato a jinak jsem měl už jenom
náklad hrůzy

Doufal jsem že na malém městě budu nenápadný Doma
jsem nebyl
V uších mi zněly nenávidné výkřiky Jako by celý vesmír řval:
Žid Žid — Zde byl klid nemohl jsem se na nic soustředit Jen
na naději
Celé dny jsem přecházel po čtrnácti schodech činžáku

Čekal čekal Od prvního patra ke dveřím domu a zpět
Čekal jsem na listonošku Nebo na zprávu od poštmistra
(uplaceného poštmistra) že doklady už do Jiskávu dorazily
Tisíce a tisíce cest po schodech Od rána do noci

Šílel jsem hrůzou Věděl jsem co mne čeká Nenáviděl jsem
bolest Od dětství A snil jsem o drobných rukách malých dcer
až mne jejich hubené holčičí paže obejmou kolem krku
Až mne obejmě má maličká žena Žijeme jenom v objetí lásky

Jinak jsme mrtvi Čekal čekal jsem Přecházel po schodech
všechny mé cesty světem se smrskly na jediné schodiště
všechny mé cesty se spojily do jedné „Dzisiaj nic?“
„Zase nic“ říkala denně tiše tiše listonoška

Čekal jsem čekal Každou vteřinu mne mohli zatknout nebo
rovnou zabít Všechny mé cesty se vešly do čtrnácti kroků
jednoho domu ve městě o kterém jsem do té doby nevěděl
Všechny naše cesty nakonec ústí do jediného kroku

Do kroku který rozhoduje o smyslu naší cesty
„Izáčku“ říkala mi domovnice a nosila malinový čaj Stará paní
opuštěná jako já Šílel jsem Snažil jsem se být normální
ale nejradši bych rukama roztloukl neviditelnou zeď

Jak je to možné že to tak dlouho trvá Přece moji příbuzní
v Americe mi dláždí cestu k dokladům zlatem Copak ze tmy
není cesta? Nemohl jsem spát a nakonec chodil svých věčných
čtrnáct kroků i v noci Čekal jsem Čekal

Čtrnáct kroků Čtrnáct pekelných stupňů
Čtrnáct stupňů do ráje Sem a tam „Dzisiaj nic?“ „Zase nic“
Malinový čaj Mrazivá hrůza
A zítra zase sem a tam A sem a tam Čtrnáct kroků

Když jsem se modlil hrůza mi vytěšňovala světlo
Tiskl jsem revolver Chvěl se mi horečně před uslzenýma očima
Mám se nechat zabít nebo nejdřív střílet je
a pak sebe? Ale ne Zítra odjedu Po cestě dlážděné zlatem

Svítání a soumraky se střídaly v modrém okénku
nad domovními dveřmi
jako v zrychleném filmu Světlo Tma Nahoru Dolů
Hrůza mne tiskla jako bych na ramenou nesl krajinu
Izáček Malinový čaj Čtrnáct kroků Tma

Při holení jsem se jednou podíval do svých očí a viděl tmou
Vzal jsem revolver a vystřelil Nenechal jsem žádný dopis
Komu Já nechtěl zemřít Jen jsem chtěl příliš žít
a ze zoufalého strachu že nebudu žít jsem bezmyšlenkovitě
stiskl spoušť

Za půl hodiny po hřmícím výstřelu přišla ozvěna
radostný hlas listonošky „Pan Izáček to tu konečně má má má“
Mladá žena tančila po schodech k mému pokoji Po mých
čtrnácti schodech Mávala dopisem vlajkou vítězství

Pak strnula Dívala se do pokoje Mlčela Mlčela
Tiše tiše odcházela Po sněžných tvářích jí tekly stříbrné slzy
Tichounce scházela po mých pekelných schodech
Kdo po nich bude chodit nebude tušit že to byly mé schody

Ležím pochován na jiskávském hřbitově Pan děkan
mne pohřbil
a domovnice zaplatila pohřeb Tajil jsem že jsem Žid Konečně

světlo nás zná Světlo nás vidí ať nás tma zakryje kdekoli
Ležím tu Já který už už sahal přes hlušinu temnot na světlo

Ležím tu a čekám Stále čekám
Ostatní tiše čekají kolem mne Čekání je největší umění
Teď už jsem pochopil Ve vlhké jiskávkové tmě chápu tajemství
života:
trpělivost

W. K., prokurátor

(1904—1958)

Říkali mi Soudce smrt A já toto označení
měl rád Nezlobil jsem se Smrt mi připadala jako srp
Jím odděluji jedovatý plevel od obilí

Nebyl jsem zlý Jenom jsem
uvěřil a nemyslel Není toto však největší zlo?
Stále jsem byl dítě
které věří pohádce o dobru a zlu

Až na to že jsem dobro nazval zlem
a naopak Jednou jsem začal chápat O to víc
jsem přesvědčoval sám sebe že nechápu

Vršil jsem nad sebou nepochopení pravdy
Vršil jsem lži dlouho tak dlouho Až už jsem nemohl nechápat
Mrtví mne obstupovali Úže úže Nemohl jsem dýchat

Vyskočil jsem oknem
abych jim unikl Co seškrábali z chodníku uložili zde
Nelze sloužit tmě
a nebýt jí zavalen

Ležím tu Slunce se dotýká mého hrobu
I já byl dítětem a věřil pohádkám Jenomže jsem
udělal tu nejnebezpečnější chybu jakou dělají dospělí

Světlo jsem nazval tmou
tmu světlem
Ležím a věčná tma mi svítí

Kéž ten kdo jde kolem mého hrobu
se dobře podívá
zda to čemu říká tma není světlo

C. K., knihovník

(1900—1994)

Dějiny vysílaly vlnu za vlnou A já se v nich
koupal Slunil se na plážích řeky Léthé

Už jako dítě jsem zaslechl větu
— Na ničem v životě nezáleží jen na lásce —

My mrtví často uvažujeme o lásce
Je tak málo toho o čem uvažovat
má cenu

Tu větu vydechla jednou moje prastará prateta
Netušila že si ji dítě vpečetí do duše
Nikdy netušíme co se z nás právě vpečetuje do dětí

Jak jsem tu větu chápal Katolický sirotek
Ministroval jsem v našem sirotčinci kněžším
a cítil při pozdvihování úder lásky

Něžný úder který podával sílu Hostie v dětských ústech
mne líbala jako kdyby mne líbal vesmír

A prostupovala mne z ní úžasná láska Byl jsem vytesán z lásky

Režimy se valily Císař padl Umírali prezidenti
Státy se rozplývaly

Jednou se zakazovaly ty knihy a ty myšlenky
Pak jiné...

Usmíval jsem se Kdo nám může zakázat myslet
Kdo nám může zakázat milovat Být věrní tomu co milujeme

Kdo nám může zakázat
být šťastní

Oženil jsem se s děvčetem které jsem poznal v sirotčinci
Oženil jsem se se sopránem

Měla sopránový hlas když zpívala na kůru při mši
Měla sopránový život Sopránové oči

Byla celá sopránová

Já ani ona jsme nepoznali domov
A proto jsme jej tak milovali
Ti kdo neměli domov umějí rodit domovy

Měli jsme sedm dětí

— Na ničem v životě nezáleží jen na lásce —

Řídil jsem se větou svého katechety: Když od tebe někdo
odchází
měl by mít v sobě víc radosti než když přišel

Snažil jsem se o to každý den

Má žena také
A učili jsme to i své děti

Celý život jsem trávil v jiskávké knihovně
V každé knize je vesmír Půjčoval jsem vesmíry

A snažil se aby každý ode mne odcházel
s trochou Aspoň trochou radosti Každý
kdo se s námi setká by měl mít v sobě více světla
než v sobě nesl než nás potkal

Říkali mi šťastný člověk
A já se vlastně staral jen o to nutné

O to nejnnutnější
O to co většina lidí přehlédne A pak trpí

Ve čtyřidevadesáti jsem byl naposledy na mši

Při pozdvihování
mne náhle políbilo světlo Jako mne líbávalo od dětství

Jenže tenhle polibek byl delší
Polibek jako brána do velikého svitu

Zůstal jsem po mši sedět v lavici Usmíval se
Kostelník vykřikl: Je mrtvý

A já byl jenom doma

J. V., úřednice

(1917—1941)

Vdávala jsem se v sedmnácti protože jsem
musela Musela? Mé dítě — nenarozené dítě —
zemřelo dva měsíce po svatbě

Ve čtyřiaadvaceti jsem měla pocit že je
přede mnou — všude přede mnou — černá opona
Ať chci postoupit kam chci vždy se jí dotknu

Zaplétám se do ní biju do ní Je neodtažitelná
Neroztrhnutelná
Mohu na ni jen křičet a ona mlčí

Manžela jsem nenáviděla Byl přece součástí
té opony která mne stále dusila
Hádali jsme se Jak jen jsme se stále hádali

Celé dny jsem pracovala na poště Razítkovala
Zapisovala Ta NUDA NUDA NUDA
Večer jsem přišla domů

Manžel na mne chtěl mluvit
Chtěl se mne dotýkat
A já jsem byla socha Chodící socha z ledu

Co mne v životě čeká Nic TMA TMA
Měla jsem tříletou holčičku Nebavila mne
Svět byla jen děsivá nezábavná opona

Měla jsem pár poměrů s různými frajírkami
Ta NUDA NUDA NUDA
Milování bez lásky Jaký to je hnus

Svět byl jen hnusná opona utkaná ze tmy
Zítřka se zase probudím Zase ten oceán papírů
na kterých vyplují zbytečná razítka
Rodiče do mne vpečetili svoji lhostejnost Nezájem
Dítě které dýchá v dětství lhostejnost
vydechuje peklo Když dospěje

O našem životě rozhodují někdy vteřiny
I když žijeme léta

Zamykala jsem se v pokoji
Dcera mi klepala na dveře maličkými prsty
Manžel mne volával Neodmykala jsem

Láska láska Myslela jsem si a vzpomínala
na hádky rodičů
na NUDU NUDU NUDU jaká má jméno „můj život“

Kdo nemiluje nemá proč
být
Když škrtneme ze života lásku škrtneme život

Pokud člověku chybí láska
Dusí se
A dusí i ty kolem sebe

Manželství našich dětí bude takové
jaké je naše Ta hrůza Nebo naděje?

V dospělosti máme tolik lásky
kolik
jsme jí nabrali do svého dětství

Chovám se jako má matka Uvědomovala jsem si
Mstím se na druhých za to že nedokážu milovat
Mstím se na těch kteří mne chtějí milovat A milují

Jednou v noci jsme se s manželem zase hádali
Vzal ze stolu nůž a podal mi ho
Tak mne zabij Vykřikl

Vzala jsem nůž a zarazila mu ho do hrudi
Padl Jeho tělo i podlaha začaly svítat
Začaly temně — A DĚSIVĚ — svítat — DO TICHÁ

Zírala jsem do toho ticha a ohlušivě mlčela
Pak jsem běžela na záchod a zvracela
Když jsem se vrátila lesklo se na podlaze rudé jezero
Vytáhla jsem manželovi z hrudi nůž
Chvíli jsem držela pevně zavřené oči
A pak si nůž zarazila až po střenku do srdce

Ráno vyšla tříletá dcera ze zpěvem ze svého pokojíku
Zajíkle se dívala na rodiče

M. C., servírka

(1901—1920)

Bylo mi devatenáct když jsem zemřela
Dcera chudého otce který se znovu oženil
dcera nenáviděná jeho novou

Pracovala jsem v mariánskolázeňském hotelu
Nosila bílý čepeček bílý límeček bílou zástěrku

Jak jsem sama sebe v šestnácti okouzčila

Služby bývaly dlouhé
V noci jsem kolikrát padla oblečená na postel
a usnula únavou než jsem dopadla

Nejlepší služby bývaly po obědě Tehdy byl klid
Kavárna pustla
Jednou po obědě vešla do kavárny stará dáma

Měla tvář bílou Tvář mrtvé
Seděla nepohnutě nad vídeňskou kávou
Mlčela Mlčela Mlčela

Nikdy jsem nespatriła na tváři větší zoufalství

Stála jsem u dveří do kuchyně
Pozorovala prázdný sál

Můj pohled se setkal s jejím

Usmála jsem se na ni

Nikdy jsem neměla babičku A jak
a jak jsem po ní toužila

Zmateně se na mne dívala
Jako ten na kterého se dlouho nikdo neusmál

Jako ten který ví
že se na něj už nikdo nikdy neusměje

Když dopila kávu
zavolala si mne
Sňala z útlounkého vrásčitého zápěstí náramek

Těžký smaragdový náramek
Kameny svítily jako jiskřící vesmíry

„Vezměte si ho“
vydechla

A vstala Odcházela

Ještě se ohlédla

„Dnes večer jsem si chtěla pustit plyn“ řekla
„Nezabiju se“

Vyšla ze dveří kavárny
Už nikdy jsem ji neviděla

Zakrátko jsem dostala španělskou chřipku

Zemřela

Tolik krásných dívek v tom roce zemřelo

Tolik krásných dívek zemře

Kavárna je v hotelu i po letech každý den přeplněná
tolik očí vchází

Občas vejdou zoufalé oči

Oči samoty

Nikdo tam už o mně neví

O mně která jsem pobíhala kavárnou
s tácy nápojů

Zmizela jsem
Jako plamen svíce

Kam odcházejí plameny svící?
Do tmy? Do nicoty? Kdepak
Odcházejí do domova světla

Zmizela jsem
Jako motýl který odletí ze své rodné louky

Louka trvá
Kde skončil motýlí let?

Říkávali mi doma Motýlku
Otec i matka Byla jsem motýlek

Odletěla

Co jsem na světě dokázala?

Co jsem po sobě zanechala?

Úsměv

Jeden zachráněný život

Náš život je
tak krátký tak malý tak nepatrný
Jenže něco v něm můžeme udělat

Usmát se

Usmát se na toho kdo umírá zoufalstvím

Někdy se člověk usměje
a někomu tím
zachrání život

Někdy se člověk usměje
a jedna pevnina
se nepotopí

**J. V., funkcionářka,
dcera J. V. úřednice**
(1937—1968)

Z dětství z nejútlejšího
se nepamatuji vlastně na nic NA NIC

Mé dětství je pustá díra Vytržené z mého života
jako kus látky Vyrvaný z pláště zuby vlčáka

Vyprávěli mi že moje matka zabila mého otce a pak
zabila sebe Prý jsem se z toho pomátla

Pár let jsem byla v ústavu Nemluvila Plakala
Nepamatuji se

Když jsem se probírala z úzkostných propastí bylo mi deset let
dali mne do dětského útulku

Jak jen jsem toužila po lásce
Celé měsíce mne nikdo nepohladil

Podbízela jsem se kdekomu
Jen abych dostala dárek — vlídné slovo

Otročila jsem patnáctileté dívce v útulku
Uklízela za ni Podávala jí kartáč Zubní pastu Hřeben

Nechávala se od ní tlouct
toužila jsem někomu sloužit

Vysloužit si aspoň jiskru lásky
jiskru která by zapálila moji samotu

Ve třinácti mne znásilnil topič
v kotelně útulku Milovala jsem ho

Mlčela jsem Toužila jsem někoho mít
Byla mu vděčná za jeho polibky

Páchnoucí polibky
Konečně o mne někdo v životě stál

Pak mne znásilnil jeho kumpán
Opili mne tehdy v kotelně Mlčela jsem

V patnácti jsem šla do učení na švadlenu
Vstoupila do ČSM

Milovala jsem soudruha Visarionoviče
Tak jako dívky později milovaly rockové hvězdy

Jeho plakát jsem měla nad postelí v internátě
V osmnácti jsem šla do strany

Měla jsem zoufalou úpěnlivost břechťanu
toužila jsem Jak jen jsem toužila po jistotě

Jediná láska jakou jsem poznávala bylo
znásilnění Zneužívání

Stranický vedoucí měl dvojčata a frigidní ženu
Svlékal mne denně pod Gottwaldovou bustou v Rudém koutku

Zvykla jsem si považovat zneužívání
za lásku Toužila jsem po lásce i kdyby mne měl milovat ďábel

Kolik lidí ze samé touhy po lásce vchází do zoufalství
Samoty Tragiky

Byla jsem vyzáběle ošklivá a jen politické zrcadlo
mi ukazovalo krásu

Četla jsem tlusté knihy a vůbec jsem jim nerozuměla
Byly ale tak tlusté že jistě byly pravdivé

Zpívala jsem že den začíná tmou
Tma to je jenom světlo které nenalezlo lásku
Postupovala jsem ve funkcích Udávala Jako bych udáváním
se mohla prokutat do lásky

Do důvěry Do jistoty
Stávala jsem na tribunách

Udávala jsem Proudávala jsem se
vysoko Až na jiskávskou radnici

Nevěděla jsem že do výšky se dá jen doletět
nikdy doplazít

Ti kdo nemají křídla Kdo je neznají
nazývají plazení letem

Člověk někdy stoupá stoupá a neuvědomuje si
že stoupá jenom do nízkosti do zoufalství

Jediná cesta vpřed vede branou srdce
Ne náhražkami lásky

Báli se mne Snažili se mi zavděčit
a já si jejich strach vykládala jako lásku

Tolik lidí zaměňuje bránu strachu
za bránu do lásky

Tma to je světlo
které nenašlo lásku

Stárla jsem Už ani nikdo nestál o to aby mne
zneužíval polibky

Nenáviděla jsem svůj byt Svůj domov
Raději chodila na schůze Být stále být mezi lidmi

Jenom nebýt sama se sebou
Samota je přesné zrcadlo a ukazuje naši tvář

Samota nám pojmenovává to
co si zakazujeme pojmenovávat

Chodila jsem na brigády Ráda ráda Toužila se obětovat
Tolik lidí se upřímně obětuje tmě místo světlu

Uzavřela jsem manželství se stranou
a byla jí věrná ať byla strana jakkoliv chorá

Byla ve mně chorobná věrnost
Byla jsem tak věrná až jsem se nestarala o to čemu jsem věrná

V osmašedesátém projížděly Jiskávem tanky
najížděly na obrubníky chodníků Vylamovaly je

Lidé plakali Psali vápennými štětkami hesla proti přátelům
kteří nás přišli osvobodit Osvobodit od nás

Jednou když tanky zase jely kolem radnice
vyběhla jsem

Nesla jsem kytici a chtěla ji podat nějakému z těch hubených
zmatených mladíčků v tancích

Zakopla jsem o vyvrácenou žulovou obrubeň chodníku
sklouzla pod pás tanku

Toužila jsem milovat Být milována
Láska mne rozdrtila

Láska ke tmě
člověka vždycky rozdrtí I kdyby byla upřímná

Tank projel kolem radnice
pod ním svítala hrůzná rudá kaše

J. K., hrobník

(1919—1999)

Pohřbíval jsem Pohřbíval
Pohřbíval jsem přátele i nepřátele
Živé i mrtvé

Kolik těch které jsem pohřbíval bylo víc živých
než ti kteří chodili na jejich pohřby

Pohřbil jsem svoji rozvedenou ženu Její milence
Pohřbil jsem dceru Jejího muže Jeho milenku

Pohřbil jsem lásku
Lásku tolika lidí I svou
Večer jsem sedal po desetiletí každý večer v hospodě
U svých tří piv A věčně stejných marných hovorů

Díval jsem se oknem do tmy na obloze

Vzpomínal jsem na všechno co jsem v životě nechtěl pohřbít
a co jsem stejně pohřbil Co jsem zaházal hlínou tmy
Klepal jsem neklidně nehtem na skleněný půllitr a snil

Co všechno jsem nemusel pohřbít
Co Všechno by nezemřelo
Jen kdybych dokázal
víc milovat

Trpělivěji milovat

L. V., hostinský

(1868—1950)

Zdědil jsem po svých předcích
jiskávský hostinec Bachraté tučné stavení

Po staletí do barokních zdí hostince
putovaly hladové žaludky hladová ústa
Přijížděly dostavníky Formanské vozy
Pak u něj zastavovaly automobily
Do úst národa proudily řeky piva Řeky vína

Moji předkové podávali sklenice
kouřící talíře

I já jsem desetiletí prostál u výčepu
Otíral si mastné zpoceně čelo

Moje žena vařila v kuchyni Dcery roznášely jídla
a syn Můj tlustý syn
dovážel zásoby

Když jsem pozoroval svůj vesmír
ohraňčený pípou a zdmi hostinského sálu
připadal jsem si v bezpečí
Obkroužený válem jistoty

Pak žena uklouzla a padla ze strmých sklepních schodů
Celý den sténavě umírala

Obě dcery mne opustily Odstěhovaly se
do velikého města

Neposílaly nám ani vánoční pohledy

Syn se opíjel a rval

Jednou rozbil hlavu strážníkovi

Odvezli jej Odvezli jeho opilecké hulákání

Přišel únor Zabavili mi hostinec
Mohl jsem zde zůstat Jako podomek
Bydlel jsem v plesnivém přístěnku za lokálem

Ploužil se šátravě na revmatických nohách po dvorku hostince
s koštětem

Jak rychle se rozplyne svět

Jak rychle se rozpadne každá jistota
která nebyla vystavěna
na lásce

Pro žádnou stavbu
v lidském životě
není jiný pevný základ: než láska

Díval jsem se zamlžovaným zrakem
na zdi svého matnícího domova

A chápal jsem že ta mlha úzkosti
mlha bolesti
mi zaostřuje zrak

Bolest zaostřuje zrak

Tolik napěněných sklenic
jsem podal

Tolik pěny jsem podal v životě

Až tehdy když jsem sedal se zajímavým srdcem
na kamenné lavici před hostincem

Sám Tak ledově sám

Až tehdy jsem pochopil
že jsem měl svým blízkým podat
jiné doušky

Svítící doušky
slov
svítící doušky jejich duším

Kdo podá svítící doušek blízkým
podává jej sobě

Kdo podá svítící doušek
svým blízkým
nežizní

Někdy stačí podat doušek Včas

Jediný doušek

Tomu kdo vedle nás žízni

Nenápadně A tak krutě žízni

Jediný Zdánlivě nepatrný doušek
lásky

Stačí podat jediný doušek
a nezemřeme
žízní

Stačilo podat jediný doušek
a nezemřeli bychom
žízní duše

K. J., kuchařka

(1897—1979)

Měla jsem svatbu v sedmnácti
A ve svatební den můj manžel rukoval
Od oltáře krácel na nádraží Aby stihl válečný vlak

Mávala jsem mu za vlakem svatební kyticí

Pak jsem se zhroutila na zelenou nádražní lavičku a
vzlykala vzlykala

Byla jsem sirotek Neměla jsem nikoho
jenom mrtvé

A věděla jsem že tak brzy
budu mezi ně počítat i jeho

Už když jsem ho líbala na nádraží napadlo mne:
„poslední polibek“

Líbala jsem ho znovu
znovu znovu
Jenomže jeden náš polibek je vždycky poslední

Který?
Obvykle nikdo neví kdy líbá naposledy

Kdy
— koho —
políbil naposledy

Kdy koho políbí NAPOSLEDY
Za rok? Zítřa? Dnes?

Já na tom vyschlém planoucím nádraží
já to věděla Hrůzně věděla

Vlak mizel ve vlhké dálce Odvážel můj poslední polibek

Šla jsem domů Jak může být nějaké místo domovem
když chybí ten kterého milujeme

Usedla jsem
shrnula svatební závoj
A začala psát manželovi První dopis První

Každé dva dny jsem mu psala
A někdy i denně Dotýkala jsem se ho Mazlila ho slovy
Líbala ho hláskami

Jako by dopis byl kouzelný tunel Mohu jím protáhnout dlaň
dotknout se jeho tváře Rtů
Pohládit dechem Stisknout jeho dlaň

A nepouštět ji

Páter Zdeněk sledoval mapy bojiště na velké mapě
posouval na faře praporky Kóty smrti
Byl mým kmotrem a já k němu často zaběhla

Každý ten praporek byl označením zoufalství

Stačí jediný výstřel A kolik kvůli němu
vyteče slz
Kolik let potečou Kolik desetiletí

Slýchala jsem o vojácích propadajících se do mazurských bažin
volajících „maminko maminko“

Slýchala jsem o polích osetých mrtvými Mrtvými sny

A psala
Slova v dopisech byla kotvou kterou jsem přistávala
u pevniny lásky

Přišla zpráva

Manžel Jednodenní
manžel zmizel

Nezvěstný

Mrtvý? Umírá na neznámém místě? Přeběhl?

Čekala jsem

Je život který je už jenom čekáním

Skončila válka

Copak nějaká válka skončí
dokud kvůli ní pláče jediný člověk?

Lidé jásali Konec války Já plakala

Chodívala jsem na nádraží
Sedala na zelené lavičce Dívala se na odjíždějící vlaky

Nebylo na koho čekat

Nebylo komu psát

A pak
z jednoho vlaku vystoupil Jsem mrtvá Napadlo mne

Věřila jsem že se sejdeme jenom v bráně smrti

Přistoupil ke mně
Objal mne

Dívali jsme se do očí a mlčeli

Dali jsme si až po dlouhé chvíli
polibek První polibek

Doma mi manžel ukázal papírovou drť
Zmateně jsem se ji snažila pochopit

„Tvé dopisy“
řekl tichounce

Nosil mé dopisy na srdci Stále Líbal je v horečných nocích
v lazaretu Šel s nimi i do útoku

A dostal zásah Na srdce

Kulka se zastavila v mých dopisech

Milostná dlaň mých slov zastavila smrt

„Kdyby vám ta holka napsala o pár dopisů míň
jste mrtvej“ řekl mu tehdy felčar

Podávala jsem lásku
a podala jsem vítězství

Je jiné vítězství než láska?

Je vůbec jiné vítězství
v tomto světě plném marných bojišť?

Nikdy nevíme co všechno lze dokázat
láskou

Stačí o jediný dotyk lásky méně
a přijde
smrt

Stačí jediný dotyk lásky
a žijeme

Jediný

Tak nenápadný

A věčný

C. K., matka

(1920—2001)

Narodila jsem se na samotě Žila jsem s bratry a sestrami
a pomáhala rodičům obdělávat půdu Matka
byla báječná Uměla to co já ne: z velbloudů dělat komáry
Náš těžký život uměla měnit do radosti

V šestnácti mi matka zemřela a otec si přivedl novou ženu
Zemřel mi svět Po jedné tancovačce jsem se líbala
s chlapcem z vedlejší samoty Propadala se do polibků
abych se propadla do jiného světa

Pak jsem se musela vdávat Žila jsem na vedlejší horské samotě
a starala se o hospodářství tak podobné našemu Zívala
jsem celé dny Spala pár hodin Po nocích navlékala korálky
abych si přivydělala Manžel byl Němec ale já uměla jenom
česky

On uměl česky jako já Naše krajina byla zemí dvojité
mateřštiny
Manžel odcházel za prací a já bývala s malými dětmi sama
Mluvili jsme jen česky I manžel když se vracel
mi vyznával lásku tichými horečnými českými slovy

Jeho matka byla také Češka Svého otce nenáviděl
Nerad mluvil německy a přesto rukoval Padl u Stalingradu

Plakala jsem týdný chodívala jsem s dětmi na procházky
v neděli do jiskávského kostela A říkala jsem si:
Nesmíš plakat nesmíš Před dětmi
Byly malé a otec se jim vytrácel z paměti víc a víc

Po válce přišel úředník a řekl že nás odsunou
Proč? Jsme prý Němci A musíme opustit českou zem
Dala jsem se do smíchu Řekla jsem mu že nevím ani
jak se řekne německy chleba

Odváželi nás Hrůza Mohla jsem si vzít jenom jednu tašku
Měla jsem velkou koženou po dědečkovi Ještě na ní byl obtisk
ze sokolského sletu Do tašky jsem dala pár věcí trochu jídla

„Svině německá“ řval na mne člověk který nás nakládal
A já byla šťastná že slyším slova kterým rozumím Těm lidem
okolo co mluvili německy jsem nerozuměla ani slovo

Kvůli tomu že můj manžel byl zabitý i když chtěl žít
jsem ztratila domov Děti plakaly

Stále se ptaly kdy se vrátíme domů

Jak jsem jim mohla říct: nikdy?

Vyložili nás ve velkém městě na nádraží Nikoho jsem neznala

Sedla jsem si s dětmi na chodník
Dojedly jsme poslední krajíce českého chleba
který jsem napekla na cestu z domova Na tu cestu do tmy

Děti plakaly A já zírala na davy lidí kolem sebe

Pak jsem vytáhla z tašky sošku svatého Václava
a sošku Panny Marie

Tu jedinou památku jsem si vzala z naší samoty Po pokolení
ty sošky vyhlížely z výklenku v průčelí domu
Pozorovaly rodící se pokolení i ta pak vynášena ze vrat statku

Postavila jsem ty sošky vedle nás na chodník

Jako jediné blízké které jsem v tom cizím vesmíru měla

Snad je někdo koupí Uvažovala jsem Milovala jsem je jenže
mohla jsem je vyměnit za chléb

Zastavila se u mne stará žena Mluvila na mne Nerozuměla jsem
Pak jsem jí něco řekla česky
A ona mi lámanou češtinou odpověděla

Její babička byla Češka Ještě v ní zbylo pár doušek české řeči
Vzala nás k sobě Měla veliký dům ve veliké zahradě
Tři syny jí odpravil „der verfluchte Hitler“ jak říkala
Padli A padl i její manžel Byla sama Sama

Starala jsem se jí o domácnost O zahradu
Děti ji zbožňovaly Vyprávěla jim pohádky Malovala jim

Když zemřela odkázala nám co měla
Na majetku mi nezáleželo Odkázala nám lásku Hlavní dědictví

Děti vystudovaly německy Česky už zapomněly

Žila jsem sama ve velikém domě uprostřed rozlehlé zahrady
Jen občas mne navštívila vnoučata

V hale na skříňce stály soška svatého Václava a soška Matky

Matky tak jako byla matkou stará paní která mne oslovila...
Soška Matky které také zabili naději

Pěstovala jsem růže a dávala je do vázy k těm soškám

Já Matka Jedna evropská matka

Já jedna matka v tomhle nešťastném absurdním světadílu

Já která milovala domov a ztratila ho Proč?

Když jsem zemřela přečetli si v závěti že
chci ležet v Jiskávu Doma doma
Převezli mne tam kde jsem nesměla být živá

I mrtví potřebují svůj domov

I mrtví potřebují být doma

M. K., švadlena

(1893—1981)

1

Žila jsem s dcerou na samotě v smrkovém lese
Dceři bylo šestnáct Mně jedenapadesát
když jsme potkaly posla z nebes

Do té doby plynuly naše dny jako nudná vyschlá řeka
Sucho se valilo korytem které snilo o lásce

Byly jsme osamělé Já měla svou nemanželskou dceru
a jinak jenom ticho

To ticho se mnou žilo
Vždycky když dcera odešla do městečka do školy

Vždycky když překročila
práh našeho domu a vyšla ven

Zvykla jsem si na ticho
Byl to můj jediný přítel

Sedával se mnou když jsem šila
Procházel se se mnou po domě když jsem v noci nemohla spát
Lehával vedle mne

To ticho
bylo nesmírné

2

A pak přišel posel
posel z nebes

Jednou jsme s dcerou procházely lesem
abychom sbíraly borůvky — prodávala jsem je na trhu —
a spatřily jsme posla

Mluvil cizí řečí
Krvácel Potácel se

Letec
Anglický letec který se v noci zmýlil
a seskočil nad jinou krajinou

Vzaly jsme ho domů a pečovaly o něj
„Přece ho nemůžeme nechat
aby ho našli a umučili“

Bydlel s námi A my neznaly jeho řeč
on naši

Jenže dcera poznala že její oči
a jeho
mají stejnou mateřštinu

Jejich dlaně měly stejnou mateřštinu
když se o půlnoci ti dva procházeli

Jejich rty
měly stejnou mateřštinu

Je mateřština
která tkví nade všemi jazyky světa

Nenápadná Tak nenápadná

Mateřština lásky

3

Nikdo ho nehledal
Nikdo nás nepodezíral

Těch pár měsíců do konce války
prožil posel z nebes u nás
Když skončila válka
odejel

Naposledy si jeho rty a rty mé dcery
vyměnily dech

4

Dcera plakala
Bála se že na ni zapomene

Jak by mohla země zapomenout
na slunce které jí hřeje

Nezapomněl
Psával jí Tak často jí psával

Listonoš nosíval tlusté obálky popsané
hrotitým písmem

Už jméno mé dcery na obálce dopisů mne bodalo
A co teprve obsah těch listů

Toužil po ní Zval ji ať přijede za ním
Maloval jí svůj dům Učil se česky Nakonec psal česky

Posílal naději
v šedých obálkách

Ani jeden dopis jsem dceři nedala
Vyčkávala jsem na listonoše pod vysokým smrkem

A brávala si poštu Aby dcera nevěděla
jaká hrůza mne děsila

Hrůza samoty
Zase tu budu sama Sama Jen s přítelem tichem
Dcera plakala

Ona se vypláče — říkala jsem si —
je mladá najde novou lásku Jenže co já Já

A tak jsme tam žily ve smrkovém lese
když posel z nebes odešel

5

Stárly jsme
Dcera se neprovdala Byly jsme tiché

Moje ticho se dotýkalo jejího
Naše ticha hovořila Slova ne

O poslu z nebes jsme mlčely
Co o něm říct

Stárly jsme
Chodily pomaleji a vratčeji

Už to nebyla dceřina laní chůze Půlnoční chůze

Kdy jako by se vznášela nad hlínou s poslem z nebes

Pak jsem onemocněla
Dcera o mne ve dne v noci pečovala

Naše ticha prolínala
Do velikého ticha Lesního ticha

Ticha nesmírné tmy

Náš čas plynul jako vyschlá řeka
Sucho se valilo žíznícím korytem

Vteřiny schly Teřily Drolily se

Než jsem zemřela
podala jsem dceři dopisy posla z nebes
Proč?

Nemohla jsem zemřít aniž bych to udělala

Dcera se zamkla ve svém pokoji

To ticho jakým mne oslovovala
bylo ohlušivé

Pak vyšla
Neplakala

„Nechcete čaj, maminko?“

Líbala jsem jí zoufale ruku a omlouvala se
Usmála se

„Vím Nechtěla jste být sama
Milovala jste mne“

Kývla jsem

Ještě pár měsíců
prolínala naše ticha

Pak jsem odešla
do ticha

Kolikrát člověk
z lásky
upře lásku

Osamí

Dcera žije sama v lesní samotě
Sama Sama Sama
Moje samota se dotýká její
Nejsme bez dotyku

naše samoty hovoří

Nechtěla jsem být sama
a jsem

Ještě trýznivěji sama

J. Ř., vězeň

(1921—1999)

Celý život jsem prohrával
Narodil jsem se jako čtvrté dítě Nechtěné
Matka toužila po potratu a zoufala si
že se narodím Sama mi to jednou řekla

Celý život jsem si připadal
jako nechtěný

Celý život jsem prohrával

Sourozenci mne týrali Rodiče se divoce rozešli
Já skončil v dětském útulku

Neměl jsem kamarády Jenom knihy Jenom sny
Jsou lidé kteří mají za přátele jenom sny
Toužil jsem být milován Nebyl jsem Ne ne Za války jsem
rozhazoval letáky Chytili mne Mučili Raději nevzpomínat
Elektrické dráty přikládáné k tělu a tak dál Nevzpomínejme
Nikoho jsem neprozradil Věznili mne
Té hrůzy na samotce Copak být člověkem
znamená být zoufalý?

Po válce jsem byl stále nešťastně zamilovaný Jako bych
byl magnetem na stesk Jsou lidé — jako živé magnety
přitahující žal

Po únoru jsem opět rozhazoval letáky
Chytili mne
Jedenáct let jsem byl vězněný Raději nevzpomínat
Jenže lze nevzpomínat? Vzpomínky drtívají přítomnost
i budoucnost Dvacet nás bylo v nízkém sklepe
Strop tak nízký že my vysocí se museli sklánět
a do půli lýtek jsme stáli ve vodě Tma Vlhko Řev šílených
Jednou za tři dny se zvedl poklop a hodili nám páchnoucí jídlo
„Všichni chcípnete“ řval na nás
bachař ze světlého okénka nahoře Jediné světlo za tři dny
Přežil jsem Člověk vydrží všechno když se nevzdá
touhy žít Jednou — v jiné věznici — k nám přišel kněz
Usmál se Jako by přišlo slunce Vykládal nám o světle
prosvítajícím
za každou tmou

V noci jsem nemohl spát To světlo mne prostupovalo
a vytěšňovalo ze mne hrůzu a marnost
Chápal jsem že jediný most ke svobodě je kříž
Vítězství má tak nenápadné jméno: trpělivá pokora
Jednou jsem toho kněze poprosil aby mne pokřtil
Usmál se Jeden mladý muž mi byl kmotrem v tu vteřinu
kdy do mne sjel blesk křtu Kdyby se o tom dozvěděli
utloukli by nás
Pracovali jsme v uranovém mlýně Každou chvíli někdo
vysílením padl Ukopali ho
Občas byl někdo rozdrčen padajícím lešením

Díval jsem se na krvavou hmotu Neměla obrysy Neměla
tvar A přece to býval člověk který žil a snil

Toužil být milován

Pokud bychom nevěřili ve světlo prosvítající za každou tmou
zhasli bychom

I v pozemském pekle je možné věřit v cestu do ráje
A tato víra je onou cestou

Když mne propustili byl jsem nemocný a epileptický
Jen zvolna jsem zvykal na svět větší než úzká cela
úzká šachta
Ve snech jsem opět stával v úzké tmě Tmě smrti

Nechtěný Nechtěné dítě
nechtěný člověk

Celý život jsem prohrával

Můj bývalý bachař bydlel kousek ode mne
Neznal mne Denně jsem ho vídal Tlačíval kočárek se svým
dítětem

Snil jsem že ho zabiju

Z bachaře se stal dubčekovec Přednášel
o zločinech stalinismu „Jak je statečný“ říkávali lidé
Mlčel jsem bál jsem se I v osmašedesátém
byli soudruzi krutě mocní

Měnili kostýmy
aby nebyla vidět krev na starých kostýmech

Nasazovali si rukavice zapomnění
jako by jimi mohli odstranit z prstů krev

Jak jim to „pokání“ vynášelo
Jak jim dělalo dobře

Vrah miluje přesvědčovat ostatní že oběť
je on

Obstaral jsem si revolver Snil jsem každý večer
jak toho nestvůrného bachaře zabiji
Jenže věděl jsem že v tom okamžiku zabiji svou duši

Bývaly chvíle kdy mi to nevadilo

Nelze zhasínat cizí světlo a nezhasínat přitom
sám sebe

Modlil jsem se Prosil o světlo
A pak
Pak jsem mu odpustil
Náhle jsem ucítil jak do mne vyšlehlo nesmírné světlo
Jako bych v tu chvíli složil ze svého hřbetu horu

Celý život jsem prohrával

Neoženil jsem se Byl jsem dál sám
až do smrti
Ale jsem vítěz

Odpustil jsem

Jaké úžasné vítězství je to:
odpustit

Brána do ráje se jmenuje
odpuštění

MUDr. K. L.

(1923—2000)

Už na základní škole jsem poznala svého budoucího muže
Chodil se mnou do stejné třídy Já byla dcera ševce
on žil u strýce hraběte na jiskávském zámku Mladý baron
Mladý baron...

Sirotek

Lezli jsme spolu do cizích zahrad a trhali třešně

Lezli po skalách

Prali jsme se Pouštěli draky

Chodíval k nám na svačiny

Kamarádil s mými bratry

Připadal si na zámku

tak sám Strýc byl starý a popudlivý

a v jednom kuse ho nutil aby s ním hrál bridž

Nesnášel bridž Nesnášel strýce

Když nám bylo šestnáct políbil mne poprvé

Stáli jsme na jiskávské skále Mluvili o písémce ze zeměpisu
jenže oba jsme mysleli na totéž

Jak jeden druhého políbit

Slunce zapadalo

a dálka Podzimní dálka ledově nachověla

Stmívalo se

Naše rty se náhle dotkly Jako
hvězdy které putují předepsanou poutí

— Už když vířily mlhoviny — napadlo mne později
a budoucí planety se skládaly
jenom z těkajících atomů
už tehdy vířily před miliony let kdesi atomy
mých budoucích rtů
atomy jeho rtů —

— Už tehdy bylo stanoveno
že se setkají —

Studovali jsme oba medicínu Nikdy jsem nemilovala
jiného (univira — tak tomu říkali staří Římané)

Když jsme dostudovali byla svatba
Na loveckém zámečku nedaleko Jiskávu

Byli tam jeho příbuzní baroni Hrabata Princové
a moji příbuzní Otec švec Bratr švec Bratři zedníci

Jeho příbuzní ve fracích a cylindrech
Moji příbuzní v černých oblecích
ve kterých se chodívalo jenom na pohřby a do kostela

Ta sláva

Otec pil se staříčkým hrabětem do rána
Za svítání šli spolu zámeckou alejí
Objímali se kolem ramen Zpívali

Ráno po svatební noci jsem se rozplakala

„Víš“ vysvětlovala jsem manželovi „napadlo mne
že jednou někdo z nás zemře
A možná se v příštím životě mineme
Vid' že ne Vid'“

Za měsíc po svatbě manžela zatkli
Dvanáct let byl vězněný

Statisíce lidí tehdy bylo souzeno zákoníkem
tmy Obžalováno tmou
Bylo odsouzeno podle zákoníku noci
Podle

Mne neuvěznili Spravovala jsem dřevé zuby
v Jiskávu a snažila se navštěvovat manžela po věznicích

Čas se neměřil dny Neměřil se roky
měřil se jenom naším setkáním

Čas zamilovaných
se měří jenom jejich blízkostí

Byla jsem krásná A stárla
Těch mužů co mi zpívalo slizká slova

Těch mužů co se chtělo vplazit do mé náruče

Já ale měřila čas jenom setkáními

Když muže po dvanácti letech pustili z vězení
vrátil se tichounký

Vratká troska

Půl roku jsme spolu ještě žili
Stačila jsem mu udělat umělý chrup místo vytlučených zubů

Jednou jsme si vyšli
zase na jiskávskou skálu

Podzimní dálky nachověly
podzimní obzor křehl ledověl

Objala jsem manžela
Políbili jsme se

Nemuseli jsme hovořit o lásce
O té hovořívají obvykle ti co mají špatné svědomí
Jenom jsme jeden pili druhého
pohled druhého
Blízkost druhého

Pak mne křečovitě objal
a zemřel

Srdce odbilo naposledy Zemřel na jiskávké skále
na místě kde mne poprvé políbil

Můj život zůstal napjatý mezi dvěma polibky
tím prvním a tím posledním
Život napjatý
mezi dvěma polibky na jiskávké skále

Nikdy jsem se už neprovdala
spravovala jsem zuby
cvičila v Sokole Zpívala v kostelním sboru

Denně jsem chodila na jiskávký hřbitov k manželovi
„na návštěvu“

Denně jsem chodila pohlédnout na jiskávký hřbitov
Na svou vlast A jednou jsem v ní našla domov

Mysleli si že jsem byla nešťastná
kdepak

Moje láska přesáhla hranici života
a tak nebyla nešťastná

Když láska přesáhne hranici života
dotýká se domova lásky

A kdo se dotýká Stále dotýká
domova Není nešťastný

Byla jsem věrná lásce
Domovu jménem láska

Ne To není fráze

Copak je v životě
jiné vítězství
než věrnost?

Copak je v životě
jiné štěstí
než věrnost?

J. R., básník

(1924—1999)

V pětáctýřicátém jsem vstoupil do strany Líbal slovy
asijského generalissima Líbal stranu Můj otec byl továrník
Abych se dostal z vily na svazáckou brigádu musel jsem
odcházet

ve smokingu Předstírat že jdu na večírek
Montérky jsem si nesl složené v aktovce

Vždy jsem se snažil vypadat jako někdo jiný Já je někdo jiný
Tak vypadalo heslo na mém erbu
Jsou doby ve kterých být sebou je nebezpečné
nevědomeval jsem si že největší nebezpečí spočívá v tom
nebýt sám sebou

Kolik lidí jsem zničil V osmačtyřicátém
jsem sekyrou nenávisti odsekával spolužákům budoucnost
Vylučoval je z fakulty Nenáviděli mne Co peněz jsem měl
Co moci
Nenávist vynáší Můj otec se oběsil Udělal jsem doktorát a věřil
že jsem vítěz V podlých dobách jen podlí vítězí

Vydával jsem sbírku za sbírkou Napsal nejobludnější
verše jaké kdy v mé mateřštině vznikly za celých tisíc let
O tom že každá těhotná žena nosí pod srdcem
Stalina Dostal jsem dvě státní ceny Řád Jsou doby
kdy ceny dostávají jenom bezcenní Řády neřádi

Jezdil jsem do země Sovětů Plaval v jezerech vodky
Z Moskvy si vozil zlaté cihly Co jiného jsem si tam
tehdy mohl kupovat za své rudé honoráře Sedal jsem
na tribunách a tleskal Psal jsem nestvůrné verše
Vysmíval se světlu

Měl jsem tolik žen Tři manželky Už dávno jsem
nechodil na brigády Na spisovatelském zámku jsem
zkoušel v opilosti létat a chodit po stropě Spadl jsem
na velikou sèvreskou vázu a rozbil ji To jsme se tehdy nasmáli
Nad střepy Ten hnusný feudální balast

Střepy jsou budoucnost Tak jsem si říkával
Nejprve musíme všechno rozbít Ze střepů povstane
zítřek Tehdy jsem nechápal že ze střepů vznikají jen střepy
Mrzačil jsem životy a tvrdil
že tím uzdravuji

Když zemřel Stalin psal jsem proti němu Obdivovali mne
jak jsem statečný Velikost zbabělců je v tom že stojí
na nějaké mrtvole Která se už nemůže bránit
Vždy jsem byl věrný straně Vždy jsem věrně zrazoval
svědomí Ve svém rodišti jsem na dvoře knihovny upaloval
knihy

V osmašedesátém jsem ucítil v mlsných nozdrách
pach moci Přidal se k frakci soudruha Dubčeka
Prohráli jsme v tom blouznivém komunistickém snu
Neviděli jsme si ani na špičku nosu Na dobříšském zámku
jsem si pak klekl před soudruha ministra a prosil o odpuštění

„Máš to marný, Honzíku“ řekl mi ministr a překročil mne
Klečel jsem na pusté chodbě Opilecky vzlykal
Pak už žádné řády Žádné ceny Tak jsem se přidál
k disíkům Psal jsem články do samizdatů
Dával interviewy pro zahraniční noviny Rostl jsem

Nebyly to zlé časy Těch ženských co jsem měl
Bojoval jsem proti tomu co jsem vystavěl
a žasl Nikdo mi nic nepřipomínal Nic nevyčítal
Můj přítel disident — bývalý šéf komunistického lágru —
volal o svobodě Nikdo nám nevyčítal že jsme byli svině

Naopak: nad slivovicí jsme žasli nad zbabělým národem
nebyly to zlé časy Noví páni už odpůrce nevraždili na jatkách
tak jako my My staří smrtonoši
Pak přišla svoboda A já psal zase verše Zase měl ceny a řády
A zase zemřela paměť Nikdo mi neřekl nahlas že jsem svině

Jak sladce se žije sviním v zemi ve které zemřela paměť
Zase jsem dostal funkce Plul v jezeře ginu
„Nebojovali jsme nadarmo“ halasil jsem opilecky
Psal jsem verše kterým nikdo nerozuměl A tak se každý bál
říct že jsou špatné Kritici milují císařovy nové šaty

Po otci továrníkovi jsem zrestituoval továrnu a tři činžáky
Pro staré bolševiky je dnes dobré když měli otce továrníky
Nebyly to zlé časy I ženské jsem měl jenže jim už musel platit
Na kurvy neplatí zásluhy bojovníků za svobodu
Koneckonců i má láska vždy měla jediné jméno: peníze

Besedoval jsem s mládeží a vykládal jim jak jsem trpěl
Mládež zívala A já si říkal s přítelem šéfem stalinského lágru
jak je mladé pokolení nevděčné Říkali jsme si to v Londýně
na jedné slavnostní nekonečné recepci
při příležitosti kongresu o svobodě slova

Nebyly to zlé časy Jen holky už o mne tolik nestály
Jednu kritiku jsem slyšel od spanilé studentky literatury:
„Jestli nedáš tu pazouru pryč tak ti ji urazím bolševickej dědku“
Mládež je nevděčná k bojovníkům
za svobodu Psal jsem dál své krkolomné rébusy

A sbíral ceny a ceny Smetal je do svého životopisu
ze kterého jsem pečlivě gumoval celá dlouhá desetiletí
Na lidech je nejkrásnější že nemají paměť V tom je naděje sviní
Jednoho dne za úsvitu mne vnuci našli sedět v křesle
Můj mopslík zoufale sténal a běhal kolem mne

Psi jsou věrní Čtenáři ne Moje verše se ani neupalují
Upaluje se jenom to co je živé
Moje verše zledověly v rakvích knihoven
Já se proměnil do prachu v urně
jiskávkového kolumbária Prach Zrádný podlý prach

Tak jsem toužil po slávě Ted' jen toužím
aby se na mne zapomnělo
navždy
Mrtví vidí sami sebe tak krutě zřetelně
Byl jsem tma
vešel jsem do tmy

K. M., kněz

(1920—1998)

Jsem člověk kterému
se zlomil Náhle zlomil Život

A žil jsem
v neustávající zlomenině života

Jako by na můj život číhala lstivá sopka
Vyhrkla lávu Vše sežehla
Ve vteřině Jako by se tím bavila že změní
květy do nicoty

Jako by čekala na chvíli kdy mne obklopí lahodné obzory
jako přátelé
A pak vše ihned spálila

Žil jsem v ráji Do deseti let
Pak mi utekla matka Vychovával mne otec s tetou

Otec byl tolikrát v cizině A teta byla popudlivá
Náš dům byl plný křiku křiku

Vzpomínal jsem na matku a na sestru
Neviděl jsem je až do osmnácti Tehdy matku jen v rakvi
A sestru tlustou libovou lhostejnou Cizí

Pamatoval jsem se na své dětství Ten obytný úsměv
Dokud matka neodešla

Stačí jediná zrada Slunce zhasne

Studoval jsem ve městě Bydlel v podnájmu Otec se oženil
Poslední paprsek domova zhasl

Náš dům byl plný křičících dětí
nevlastních sourozenců A lásky jejich matky

Miloval jsem útlou
světlovlásku S vodovým pohledem Útlý sen Zradila Odešla

Studoval jsem teologii Zapojil se do odboje Byl zrazen
Zatkli mne Zvyráželi mi všechny zuby Dál: koncentrák

Moje duše byla ze všech stran
lisována ponížením

Když jsem měl hlad
lili mi do dlaní vřící polévku
a smáli se Když ji pustím budu hladovět
Když nepustím Opařím se

Toto je život
Bud' zachytíme jeho dary — říkal jsem si — a trpíme bolestí —
nebo je nezachytíme a trpíme stejně

Ta velká metafora života drtila drtila

Po válce jsem vážil místo sedmdesáti pětatřicet kilo Snící kostra
Dostudoval jsem teologii
a poprvé pozvedl monstranci Pozvedl lásku Při mši

Tehdy jsem plakal
a svítil Poprvé v životě jsem svítil slzami štěstí

Pán nehradí
Proč zoufat Když světlo nikdy nehradí

Zapojil jsem se do odboje Jak?
Dal jsem poslední pomazání umírajícímu vězni
který prchl z uranových dolů Na své faře jsem ho skrýval

Věznili mne dvanáct let
Tahal jsem ven z dolů uranovou rudu

Když mne pustili bál jsem se mluvit smát žít
Tehdy jsem dostal návštěvu biskupa

Přišel za mnou tajně v noci Podal mi nejsvětější svátost

A dárek
Položil mi na stůl malou ulitu

— Je stará třicet milionů let —
usmál se na mne Ten úsměv mi podpíral duši jako hůl

— třicet milionů let Co je náš život
Jen příležitost Příležitost — řekl bělovlasý biskup

Uchopil jsem tuto ulitu A tiše ji pozoroval
A poslouchal — Život je příležitost nezradit —

— Nezradit to co se nesmí zradit
O nic jiného nejde

Cesta do ráje je úzká jako ostří břitvy
cesta do ráje se jmenuje: nezradit —

Pracoval jsem léta jako dělník
A nakonec jsem dostal souhlas pracovat zase jako kněz

Já který poznal bolest samotu hrůzu Já jsem dokázal
plašit je

Proto jsme nešťastní Aby nebyli nešťastní ti kolem nás
Abychom jim rozuměli Pláčeme aby neplakali druzí

Tu ulitu jsem nosil s sebou vždy
Je dobré mít s sebou vždy v kapse věčnost

Občas ji potěžkat Pozorovat ji

O co jde v životě
O jediné
O to nejdůležitější a tak nenápadné:
nezradit
Zemřel jsem ve zpovědnici

Vyslechl tmu kterou mi podávala duše

Dal světlo

Ještě jsem zahlédl skrz mřížku úsměv mladičkého děvčete

Vcházelo do zpovědnice s hrůzným obličejem smrtky

Odcházelo šťastné Rozsvítil jsem mu temnotu

A vyšel neviditelnými dveřmi

Svlékl jsem tmu Oblékl světlo

Svlékl jsem vteřinu Odešel do věčnosti Věčnosti lásky Nezradil

Zrazení

být můžeme

Zradit

nesmíme

P. J., holič

(1929—1970)

Narodil jsem se hrbatý
Co na tom že jsem byl hrbatý
Jediné je důležité: nemít hrbatou duši

Ale to vidím až teď
Je žabí perspektiva Ptačí Lidská
Je také perspektiva mrtvých Ta nejpřesnější

Celý život jsem podlézal
Podlézal silným abych se mohl mstít slabým
Oženil jsem se se sirotkem Hubeňoučkou holčičkou
A týral ji Mívala tělo plné modrých květů

Měl jsem pět dětí A týral je
Bil jsem je bejkovcem Přes den
visíval zavěšený u dveří kuchyně Večer tančil
Mé žezlo

Byl jsem jak říkala moje švagrová „velikej bolševik“
I ji jsem dostal do kriminálu Zatkli ji jednou
rovnou před kostelem

Ve vězení zemřela Víím jak to chodilo
Případal jsem si jako bůh A žárlil na boha
Povalil jsem pískovcová boží muka za vsí
Jednou když jsem se potácel opilý z oslavy svého boha Stalina

— Nebudeš mít jiného
boha než Stalina —

Nejraději jsem stával na tribuně a pozoroval
ta poslušná stáda co stála před tribunou a mlčela

Je třeba narovnat všechno křivé

Říkal jsem si Ti s křivou duší chtějí všechno
měnit Podle pokřivenin své duše

Je třeba očistit svět Říkal jsem si
Očistit od tolika lidí Tolika knih Tolika myšlenek
Špinaví chtějí svět omývat špínou

Jaká to byla radost pálit v kotli knihovny
knihy Které jsem vyřadil

Jako bych s každou hořící knihou
pálil plápolající zlo

Tolik lidí bojuje proti tmě tmou
a neuvědomují si jak se sami
stávají tmou

Když Stalin zemřel plakal jsem
A pak se kál
Povalil jsem jeho sochu na náměstí

Přicházeli jiní rudí kterým jsem mohl podlézat

Hrbaté duše živí své hrby
podlézáním

Hrbaté duše
nemají nic společného s těly
Hrbaté duše nenávidí všechny
duše které nemají hrb

— Nebudeš mít jiného boha
než Dubčeka —

Volal jsem že nyní přichází pravé světlo
a dělal sebekritiku Jako by jed se mohl změnit tím
že udělá sebekritiku

Tím když tma volá že lituje
toho že je tmou
tím se ještě nestane světlem

Ale najde hodně duší
které ji chtějí omlouvat a věří
že už tmou přestala být

Je jediný moudrý pohled jaký by pomohl živým
Pohled z hrobu

Je jediný pohled jaký může zachránit živé
Pohled z věčnosti

Jenže tma se dívá na světlo ze své perspektivy
Je třeba si vybrat:
buď se dívat na svět očima tmy anebo očima světla

Když Dubček padl Plakal jsem

A šel se po pár měsících opíjet s ruskými důstojníky
do kasáren

Cestou z kasáren jsem uklouzl
a spadl do zasněžené rokle
Celou noc jsem křičel do tmy Umíral

Nikdo mne neslyšel

C. N., dcera knihovníka C. K.

(1930—1999)

Jsou domovy plné
světla Můj domov byl odjakživa domovem světla

„Nejlepší výchova je výchova
láskou“ Tak mi to jednou řekl otec

Žila jsem od narození ve rtech světla
Nikdy jsem neslyšela otce ani matku hubovat
Náš domov byl úsměv Žili jsme v zamračené době
jenže můj dětský domov byl úsměv

Žít ve zmrzačené době
nemusí znamenat být zmrzačený

Vdala jsem se ve dvaceti Manžela mi zatkli
o svatební noci Na dveře našeho bytu se ozvaly rány
Přidupali policisté se psy Odvedli mého
manžela Dvacetihodinového manžela Západního letce
Zůstala jsem sama doma

— a slyšela kluzce teskný
zvuk vozu ve kterém manžela odváželi

Léta jsem ho vídala jen občas ve věznici

I mne nesmyslně udali tak jako jeho
Čtyři roky jsem byla vězněná
Já „jen“ čtyři roky
On ale devět let Co všechno se vejde do osmi písmen „devět let“

Do písmen
se vejde celý nenápadný vesmír

Mohli jsme se navštěvovat stále stále
po mostě lásky

Když ho konečně pustili a vrátil se domů Otevřel dveře
Usmál se
objali jsme se Mlčeli mlčeli Líbali se

Byl „politický“ Kdekdo se nás bál

I jen s námi promluvit se lidé báli
Manžel byl nedostudovaný lékař
Po propuštění z vězení skládal uhlí na nádraží

Měli jsme pak tři děti Často jsem měla hlad
protože jsem nechtěla aby hlad měli moji blízcí
Při obědě mi manžel někdy... abych to neviděla
přesouval ze svého talíře maso — a já jemu
Když jsem si myslela že to nevidí on

Naše životy by se daly nazvat zlomené a zmrzačené
Jenže nebyly

Dospělému člověku lze těžko zmrzačit duši
pokud si ji nezmrzačí sám

Jen dětem se dá zmrzačit život
daleko jednodušeji

Snažila jsem se vydechovat světlo
Kolik světla vydechneme na své blízké
tolik ho máme

Chtěla jsem studovat Místo toho jsem dělala uklízečku
v nemocnici
Jaké u nás byly krásné večery
Manžel hrával na klavír a já s dětmi zpívala
Povídali jsme si Smáli jsme se

I ve tmě se můžeme dotýkat světla
Když milujeme

Manžel pak zemřel
Na následky věznění Zůstala jsem s dětmi sama
— Tatínek odešel ale miluje nás dál —
tohle jsem šeptala Šeptala nechápajícím dětem na jeho pohřbu

Ne nebyla jsem sentimentální
Jen jsem se dotýkala velkého světla
Kdo v dětství přijal semena světla Ten svítí

Děti vystudovaly A mají své děti Šťastné děti
I ve tmě můžeme předávat štafetu světla

I ve tmě můžeme sázet semena světla
Když jsem zemřela řekl náš kněz že jsem byla světice

Kdepak

Neměla jsem nešťastný život Byl velice šťastný
Protože jsem milovala

Život ve kterém byla láska
byl vždy šťastný

Někteří mrtví
dýchají světlo na živé

Ležím
a čekám na vzkříšení
Děti říkají že na ně dýchám světlo
když na mne vzpomenou

Mrtví
neumírají pokud svítí

K. J., dítě holiče P. J.

(1964—1967)

Moji rodiče stále vydechovali navzájem nenávist
Žil jsem neustále
v křiku a ubližování

Nenávist vytěšňuje ze života život
Sedal jsem ve svém koutku
Objímal svého maňáska
Maňásek se jmenoval Nitička

Byly mi tři roky
a měl jsem Nitičku Jen jeho Miloval ho

Jen jeho

Tiskl jsem si ho k tváři
a utíral si do něj slzy Do milovaného hadříku

Co jsem měl na světě Strach
a křik Koutek u dveří byl můj vesmír
Tam jsem měl svou stavebnici a dvě knížky

A strach

Jednou když rodiče ječeli
otevřel jsem dveře domu a vyběhl
Nevšimli si

Vzlykal jsem
a utíkal a říkal Nitičce ať se nebojí

Byl mráz a zasněžená krajina
Mrazivý úplněk

Šel jsem v pyžamku rychle od našeho domu

Sněžilo
V mrazu mi bylo tepleji než doma

Utíkal jsem a objímal Nitičku

Na zahradě byla stará studna zakrytá trouchnivými prkny
Nevšiml jsem si jí Byla zasněžená

Propadl jsem se
Padal šest metrů dolů do zkřehlé tmy

Když mne našli
držel jsem Nitičku u rtů
Jako by mne maňásek líbal

M. J., dítě holiče P. J.

(1968—1994)

Vyrůstal jsem pouze s matkou
Neměla na mne čas Mít čas na své dítě
je největší důkaz lásky Nejpotřebnější nejužitečnější

Trávil jsem čas
s těmi kdo na mne měli čas
Stal jsem se tím před kým mne matka
varovala

Jediný kdo mne neopouštěl
byly drogy Ty na mne měly
stále čas

Ten kdo se nezaplní láskou zaplňuje se
marností

Sedal jsem doma a kouřil trávu
pekelných luk
Pak jsem přešel na opojnější tmou

Kdo se neživí světlem
nakonec se začne živit tmou

Matka nic nevěděla
Neměla čas na můj život Na mou smrt ano

Jednou mne našla ležet v mém pokoji
Na kytáře Rozdrtil jsem ji v pádu

Rukou jsem se dotýkal mlčících strun
a zíral do zdi

Nepohnutým pohledem Jako bych
byl kámen

Předávkoval jsem se marností Když jsem nenalezl
domov

Můj přehrávač řval
já mlčel

Dítě /0-0/ (vnučka L. K. a statkáře J. K.)

Zde neležím
Má matka šla na potrat a tak nemám ani hrob

Přesto když matka
prochází tímto hřbitovem ke hrobu svých rodičů
dívá se na zelené trávníky
Představuje si tam můj hrob

Jak často člověk zabíjí lásku
ve jménu nějakých práv
Nakonec zjistí
— často tak pozdě —
jediné právo je láska

Jiné děti než mne neměla
Stárne
Je sama Často na mne myslí

Jaká bych byla
Jaké bych asi měla vlasy Oči

Jak bych se na ni smála A jak by mi
— až by mi bylo šestnáct —
šila šaty do tanečních

Všude vidívá
můj neviditelný hrob

Na obloze Mezi oblaky
Na louce za hřbitovem V lese
Netuší kde jsem skončila
když jsem při potratu opustila její lůno

Kde jsou hroby mrtvých
víme

Kde jsou hroby
nenarozených?

Svět
je plný neviditelných hrobů

Svět je plný hrobů toho co se mohlo narodit
A svítit A bylo odmítnuto

Má matka
všude vidí můj hrob

Myslí na mne
Miluje mne

I když nejsem

I když
na tomto hřbitově nejsem
Žiji

K. J., starosta

(1925—1995)

Byl jsem starostou tohoto města
„Máme krásnýho starostu“
říkávaly ženské Dívaly se na mou hřívu

Když jsem se pozoroval
v zrcadle připadal jsem si jako mladý lev

A stále jsem toužil někoho obdivovat
Přimknout se k jistotě jako břechťan ke zdi

Vstoupil jsem do strany a přimkl se k ní
Potřeba jistoty ve mně přehlušovala
zločiny Zločiny které jsem kolem sebe vídal

Aby světlo planulo musí něco shořet Říkal jsem si
Zapomínal jsem že světlo není bolest

Stalin zemřel Dal jsem do svého okna
jeho podobiznu a kolem ní svíce
Opravdu jsem plakal

Tak jako by si zoufal břechťan kdyby se zřítíla
jeho zeď

Když se změnil čas a moje světlo bylo nazváno
zločincem Přeskočil jsem na jinou loď

Přimkl se k jiné zdi

A byl jsem uvítán
Byl jsem šťastný:
„Dnes jsem zase starosta“

Říkal jsem si:

— Dnes jsem zase starosta
Když se na sebe dívám v zrcadle jsem jak starý lev —

— Bílá závěj vlasů
zpívá o mé velebné síle —

— Občas nějaký pamětník kterého jsem zničil
prohodí že jsem zločinec
Ostatní mlčí Bojí se —

— Jsem vždy vítěz
Protože zdi vždycky potřebují
své břečťany —

Tak jsem si říkal...

Stále nemohu pochopit
že jsem
mrtvý
Copak smrt
je tak silná že nepotřebuje
podlost?

K. V., obchodník

(1960—1999)

Byl jsem nejúspěšnější muž v Jiskávu
Po revoluci v 89. jsem začal dovážet do vyprahlé země
kdejaký šmejd Prodával ho s takovým ziskem až jsem
se styděl Ale lidi to kupovali

Vydělal jsem Miliony Nakoupil domy a pozemky
ještě než jejich cena stoupla Pak prodal
Každý rok jsem zdvojnásoboval své jmění

Bral jsem si mazané úvěry u bank Prorážel potměšilé tunely
a tuneloval nenápadné miliony Moji advokáti
mi radili jak být lstivý jako had a včas se odplazit
dírou v zákonech Bylo těch děr tolik tolik

Měl jsem milenek a flámoval jsem A přece
mne drtila prázdnota Miloval jsem? Jen své děti
Byly tím jediným vlastnictvím které bylo
skutečně mé

Moji přátelé umírali na infarkty Opouštěli majetky
Přátele majetky Přátele vily Přátele jachty
Odcházeli do tmy

Nakonec zbývá jediná přítelkyně
Pro temné Přítelkyně tma

Jen děti mi zde zůstanou Jen ony budou mým já
Říkal jsem si A přece od nich odešel

Žil jsem s překrásnou dívkou tak sladkou že mohla
vložit prst do kávy a tím osladit místo cukru
(tohle jsem jí jednou řekl Smála se)

Jednou jsem přišel domů a našel ji
v našem úžasném bazénu v objetí s kudrnatým domovníkem

Dvě bělostné skvrny
v modři kachlíčků

Pozoroval jsem je v té nahé tmě

A toužil zemřít Když odchází iluze o lásce
odchází všechno...

Odjel jsem a strašně se opil
Vzal jsem revolver a namířil si na spánek Brána smrti
může být tak nepatrná Dírka ve spánku

A já tou branou projdu
Od zoufalství

Anebo do věčného zoufalství?

Pak jsem vytáhl fotografii svých dětí a ženy
Díval jsem se na ně Opilecky vzlykal

Pozvedl jsem znovu revolver Tiskl spoušť

Nezmáčkl Nasedl jsem do vozu a jel domů

Vždycky nám zbývá
domov

Pokud si umíme svůj domov
pojmenovat Včas

Na nechráněném přejezdu jsem přehlédl vlak
Třicet metrů mne drtil Pak srazil z náspu

Kolik lidí mohlo odejít ze tmy
jen kdyby si uvědomili včas
že je třeba odejít

Kolik lidí mohlo vejít do ráje
jen kdyby do něj vešli včas

Slabomyslné dítě

(1971—1980)

Blikal jsem
Nesvítil A přesto moje blikající jiskry
byly světlem pro mou matku

Byl jsem okřínem
do kterého nabírala lásku
aby nežíznila

Dívala se do mých setmělých očí
milovala je

Zpívala mi
A já se spokojeně kolébal v rytmu její písňě

Teď na tomto břehu dokážu
pojmenovávat věci jinak než táhlými
vzdechy
Jako na prvním břehu

Teď jsem
už dostal křišťálovou duši
Jako každý v ráji

Vzpomínám na život
jako na příběh někoho jiného

Měl jsem pár hraček Myšku
Špalíček
Posunoval je na koberci Miloval je

I slabomyslní mohou být silnomilující
Mohou mít děsivou potřebu nebýt sami
Drtivou úzkost

Naše struna je kratší jenže hraje stejně
jako vaše

hraje hraje
Lásku Tíseň Touhu bolest

Díváte se na délku struny Smějete se nám

Nechápete že naše píseň je vaše

Jenže na kratší struně

Bolestnější

A vy i my se chvějeme na jediné
struně života

Andělé nás milují

Často jenom andělé

Mne milovala i matka
Jaké štěstí má ten kterého miluje matka

Zemřel jsem když mi bylo devět let

Ležel jsem
tichounce v postýlce
držel v jedné ruce špalíček
ve druhé plyšovou myšku

Jak matka plakala
jsem slyšel až na druhý břeh času

Už jsem byl
jiný dokonale jiný Omytý její láskou

Usmíval jsem se na ni přes tmou bystrýma očima
a svítil děkujícím tichem
Jednou se sejdeme

Všechno ti oplatím

Všechnu lásku kterou jsi mi dala tam
nalezněš zde

Po smrti nám zbývá jen láska Kterou jsme vdechli
přes řeku tmy Do budoucího domova

Jen láska
nám nakonec zůstane

K. Z., podnikatel

(1960—1990)

Vždycky jsem si přál MÍT
Teprve teď když se nade mnou rozklenula hliněná nebesa
chápu že ve chvíli posledního vydechnutí
sloveso „mít“ ztitěrní Nastupuje sloveso „být“

Vystudoval jsem ekonomii a vstoupil do strany
Pracoval jsem v zahraničním obchodě
Uměl jsem jazyky a oslovoval peníze cizími řečmi
Byl jsem zázračné dítě peněz

Po revoluci jsem využil svých styků a propojil
— jak jsem tomu říkal — penězovody
Vydělal jsem dvě stě milionů

A pak jsem jednou ráno při snídani
padl tváří
do vajíčků naměkko

Děti se daly do smíchu

Manželka mne uchopila a cloumala mnou

Vypadal jsem jak klaun se žlutě pozlacenou tváří

Odvezli mne sanitkou
jakoby z dálky jsem slyšel zpěv ne sirény Zpěv sirén

Když jsem se vrátil domů
nesměl jsem skoro nic Rozčilovat se Pracovat Popoběhnout

Co
Co dál
Co

Šoural jsem se po zahradě svého sídla
Hospodyně za mnou nosila křeslo

Manželka utekla S dětmi Soudila se při rozvodu o peníze

Já jen se šoural po zahradě a snil že uvidím kvést
jabloň

Jabloň proti oknu své pracovny
Pokud ji uvidím kvést budu dál žít

Tak mne to jednou napadlo a já počítal dny

Radoval jsem se z každého dalšího dne hodiny minuty

Už už
květy na jabloni nakvétaly

Aspoň týden
Den

Tak jsem prosil osud

Dřív pro mne byl čas jenom látkou pro zpracování

Teď jsem chápal:

čas je veliká cesta k vlastní duši K tomu co za ní prosvítá

Čas je veliká cesta k lásce

Díváme se na tolik zbytečností a nevšimneme

si jabloně

květů

A ony čekají na náš pohled

na naši lásku na naše oslovení

Ať už se jmenují ty květy jakkoliv

Jabloň rozkvetla v den kdy jsem zemřel

K. T., prodavačka

(1951—2002)

Poprvé mne znásilnil otec ve čtrnácti
Nevlastní otec Kolik jenom jsem měla v životě tátů

Má matka opustila mého otce
když mi byly čtyři roky Od té doby mým životem koloval
zástup otců

O každém mi matka říkala že to je otec

Jako by tím davem zmatnělých otců
mohla stírat mou touhu po pravém otci

Jednou mne skutečný otec přišel navštívit
V životě jsem neslyšela matku tak ječet Ani neotevřela
Spílala mu z okna Házela po něm květináče

Choulila jsem se s plyšovým papouškem v koutě
za televizním stolkem Šeptala mu: „Neboj se Neboj se

to nic Neboj se To je tatínek tatínek“

Několik dní jsem nechtěla vyjít z domu Kamarádky
se mi vysmívaly že mám matku kurvu

nakonec když to říkaly jsem jim dávala za odměnu sušenky
Abych je odměnila Tak jsem už tehdy nenáviděla matku

A nenáviděla jsem stíny které mi vydávala za otce

některý z těch otců byl mým otcem měsíc
některý byl otcem na jedinou noc

Jak jsem toužila po muži který by mne chránil

Před matkou Jejím bratrem
alkoholikem Před řvoucím dědečkem

Ve školním testu jsem uvedla že nejvíc na světě
se bojím matky

Jaký je to svět
ve kterém se děti nejvíc děsí matek

Prvního milence jsem měla ve čtrnácti
Utekla jsem z domu Starý železničář-vdovec
mne u sebe nechal přes neděli

Matka ani nevěděla že jsem nebyla doma
odjela s mým nejnovějším otcem na víkend

Nemohla jsem zůstat sama doma Plakala jsem
A ten pán mne už dříve zval Dřív jsem odmítala Teď ne

Ten starý pán byl tak jemný Líbal mne měkce a říkal mi
Barborko Tak se jmenovala jeho mrtvá žena

Chodívala jsem pak k němu každý týden
Dával mi kremrole a sem tam peníze

V šestnácti jsem měla pět milenců Milovala se s nimi
v lese za diskotékou nazývanou Peklo

Milovala jsem ten děsivý hluk diskoték
Přehlušoval přehlušoval
Tolik jsem toho potřebovala přehlušit

Dařilo se mi přehlušit já
Jenom když jsem byla přehlušená byla jsem šťastná

V sedmnácti jsem se zamilovala jedinou láskou
Jedinou Tou kterou má každý jednou v životě

Tou která je spanilým křišťálem
Po kterém ostatní lásky sklouzávají jako kapky po skle

Bylo mu dvacet a byl to pekař v Jiskávu
Rodiče se mu rozvedli Hledal domov

Hledal srdce ve kterém by mohl bydlet

našel mé
Já jeho

Bydlela jsem už na svobodárně Utekla od nesnesitelné
řeky svých otců
připlouvajících odplouvajících

Přisáhala jsem si že už nebudu mít jiného muže než Jenínka

Chystali jsme svatbu

A pak ke mně přijel jeden z bývalých milenců
Projížděl městem
a říkal že nemá kde spát Přinesl mi kytici Venku přšelo

Řekla jsem si pro jednou Naposledy
Přece ho nenechám
v moknoucí tmě

Pro jednou
Vždyť zítra odjede

„Dobry skutek“

V noci ke mně přišel ženich Nesl mi ukazat
svatební oznámení Ten den je vytiskli...

Myslela jsem že mi na dveře pokoje ve svobodárně
klepe kamarádka
Otevřela jsem

Ta vteřina nikdy nekončí

Odešel a před svobodárnou roztrhal svatební oznámení
Jedno po druhém Jedno po druhém
Vrátná mi vyprávěla druhý den jak tam stál v dešti a trhal

Házel je do kanálu do kterého odtékala špinavá voda
klesající ze tmy

Zhroutila jsem se
Několik měsíců jsem brala prášky Chodila na psychiatrii

bylo nás tam tolik kteří jsme si roztržili štěstí

roztržili štěstí jediným
okamžikem

Plakávala jsem mu do telefonu „Můžeš mi odpustit?“
Říkal že mi odpustil ale žít že se mnou nechce

Nemůže

V devětašedesátém jsem utekla za hranice
Myslela jsem že když svléknu vlast svléknu smutek

Přes třicet let jsem žila v Austrálii
Vdala se Měla dceru Utekla jsem od manžela

Životem mé dcery protékala řeka otců

A já snila o té vteřině která mi zabila život
Co by se stalo kdyby nebyla

Kolikrát jsem si říkala když jsem nemohla spát
do tmy jediné slovo

tichouнкé slovo

Jeníнку

Nepřipadala jsem si v té tmě tak sama

když se mnou bylo slovo

Chodila jsem občas do kostela Kněz vyprávěl

o neopatrných pannách

Neopatrné panny

Jak jsem to chápala Jenže všechno i kostel

mne nakonec otravovalo

Prodávala jsem v supermarketu Léta léta

Markovala balíčky šťastným rodinám

Matkám s manžely S dětmi

Moje tlustá zmalovaná dcera se se mnou denně hádala

Chtěla jenom peníze peníze peníze

Nechtěla manžela Nechtěla děti

„Nebudu taková kráva jako ty“ řvala na mne

„Ty kurvo“ řvala na mne

Začala jsem fetovat abych unesla sama sebe

Nechápala jsem

aby člověk unesl sama sebe potřebuje něco jiného

Lásku

Ano To čemu se tolikrát vysmívá Vysmívá i v slzách

Než jsem zemřela požádala jsem dceru
aby mou urnu odvezla do Jiskávu

Do závěti jsem dala že jinak nezdědí nic Znala jsem ji

Toužila po mém domku na pobřeží

Hodila si mne do své puntíkové kabely a odnesla do letadla

Na celnici se jí ptali co to veze
„Matku“ řekla dcera ledově

„Kam?“

„Do nějaký díry ze který k nám z Evropy přišla“

Stará celnice ji pozorovala se zděšeným úžasem

Ještě jednou jsem přeletěla dálku
Tentokrát v dceřině tašce

Jak jsou šťastni ti
kdo dokázali neznadit
svou lásku

Jak jsou šťastni
ti kdo dokázali nezabít
co milovali

Jak je jich méně Stále méně Jak ubývají
Zlověstně ubývají

Už když jsem letěla z Čech do dálky byla jsem popel

Popel se vracel

Každý kdo nemá lásku
je popel

Před smrtí jsem měla jediné přání
Být doma doma

Jenže copak může
mít domov
ten kdo zradil
co miloval?

O. L., truhlář

(1972—2001)

Oženil jsem se ve dvaceti S blondatou krásou
Spanilým pružným proutkem
Utrhl ho Tak jako ho utrhl už tolik jiných přede mnou
Jenže tehdy já se s tou modrookou krásou oženil
Ti přede mnou ne Byli chytří

Hned po svatbě láska zledověla
Jak strašným hlasem ten útlý proutek uměl řvát a sípět
A jak strašná slova vystřeloval z něžných rtů
Za tři měsíce po svatbě se nám narodili synové
Dvojčata

Dřel jsem v dílně do noci Založil si svou firmu
Dostal skvělou zakázku Přijal zaměstnance
Přistavěl halu Nosil jsem domů peníze a odnášel si zoufalství
Občas byly hezké chvíle občas Občas
Stále méně

Za dva roky po svatbě se mi narodila dcera
Byla má? Nevěděl jsem Ale miloval ji
Tichý zoufalý dřič
Manželka tolikrát odjížděla Prý k rodičům Já dřel
Miloval jsem vůni dřeva a vůni své ženy

Lidé nechápali že se nerozvedu
Vídali mou ženu opilou v nóbl vinárnách

Sehnal jsem hospodyni aby se starala o děti
V neděli jsem si hrával s dětmi. Chodil s nimi na procházky
Lezl s nimi po koberci Dělal jim medvěda Tolik jsme se smáli

V létě jsem jezdil s rodinou do ciziny Jenže jenom
jsem byl zoufalý na jiných místech Stačilo mi
pohlédnout do očí dětem
a věděl jsem že tuhle rodinu pro ně MUSÍM uchovat
I když můj domov byl umístěn na děsivém břitu stesku

V Egyptě pod pyramidami jsem uvažoval
o pomíjivosti života O tom že nesmím zradit děti
Kdo zradí děti zradil budoucnost
Manželka mne tloukla i před dětmi Byl jsem tichý
dobrácký obr Nikdy jsem jí rány neopětoval

Manželka mnou pohrdala
„Už nejsi novej“ říkala mi výsměšně když jsem
ji chtěl obejmout Házela po mně talíře i hoblíky i pomeranče
Děti plakaly a zíraly na nás vytřeštěnýma plachýma očima
Říkala že jsem děsně hloupý

Mlčky jsem odcházel a zase jí donesl peníze
Byl jsem hloupý Protože jsem ji miloval
Stále miloval V hospodě se mi kamarádi smáli
Nakonec jsem přestal chodit do hospody Jen jsem dřel
Miloval vůni dřeva a vůni své ženy

A v neděli odjížděl s dětmi k řece Byl šťastný
Omýval jsem se průzračným smíchem dětí

Ležel jsem na zádech Pil slunce
Děti po mně lezly a zalykaly se smíchem
„Tatínku“ prosily „nevracejme se k ní“

A pak jsme se za tmy vraceli ke tmě
Manželka už spala Když byla doma jen spala
nebo nadávala Rozhodl jsem se že vezmu v létě rodinu daleko
Na mořském pobřeží bývaly děti šťastné
Manželka uzívaně souhlasila

„Nějak to přežiji“ zasténala Zavazadla jsem balil já
ona se potloukala kdoví kde Prý byla u rodičů
Vyjeli jsme v jitřním svitu od naší továrničky
Snažil jsem se veselým zpěvem přehlušit
manželčino mlčení

Manželka kouřila
Vyfukovala kouř do vozu Ukazovala jak trpí
Dusil jsem se a zpíval o to veseleji
Jen aby děti byly veselé Smál jsem se a v očích
měl slzy Úsměv je pro děti mostem do ráje

Zastavili jsme na odpočívadle Manželka si chtěla
koupit cigarety Protáhl jsem se a podíval
na bělostnou pleť oblohy Děti výskaly
Pak jsme nasedli do vozu abychom vyjeli
V tu chvíli nás smetl z cesty kamion s opilým řidičem

Byli jsme okamžitě mrtvi Naše těla se spojila
do jediného Nešlo určit co jsem já co žena co děti

Slisovaný vůz tichl vdrcený do skály
Byli jsme spolu Byli jsme v naprosté jednotě
Smrt je veliká jednota

Odnesl jsem si ze života tolik svítících vteřin
A tolik jich rozdal
Mlčenlivý nešťastný obr Protože jsem byl zoufalý
znal jsem co je to štěstí A toužil ho dávat
Toužím i teď Ale nemohu

Nejsem nešťastný
Smrt smývá ze života neštěstí i zoufalství
těm
kdo ho smývali z duší těch které milovali
Vy ještě můžete rozsvítit své vteřiny

Tuto vteřinu
Ráj skrytý ve tmě se někdy rozsvěcí jediným slovem
Ráj je stále kolem nás Ve tmě Můžeme ho rozsvítit jediným
pohledem Jediným podáním ruky
Jediným polibkem

Už nikdy se nevrátíme
Abychom mohli rozsvítit ráj
Dokud žijeme můžeme vždycky rozsvítit ráj kolem sebe
My sami se vyháníme z ráje Svádíme to na anděla
Teď Teď Čeká tvůj ráj na to abys ho rozsvítil
Nebude čekat
dlouho

M. L., manželka truhláře

(1975—2001)

Když mi bylo sedmnáct
opustil mne šestý z mých milenců Jediný kterého
jsem milovala celým svým rozmarným já
Rozpadl se mi celý svět Celý můj vesmír

Byla jsem dcera vedoucího zelinářského obchodu v Jiskávu
Jedináček „Ta holka s námi oře“ říkával otec matce

Jenže miloval mne Dlouho s matkou nemohli mít dítě
Můj bratr byl starší než já o tři roky A slabomyslný

Zemřel když mi bylo pět Já byla nejkrásnější holčička
ve městě

Rodiče ke mně cítili nejúzkostnější lásku
Byli osudu vděční že jsem zdravá A tak krásná

Můj bratr se jen plazil a hučel a hýkal
Já byla světlovlasý andílek Když bratr jednou ráno zemřel
byla jsem pro rodiče vším Smyslem jejich existence
Kupovali mi nejkrásnější šatičky Matka mi šila co jsem chtěla
Na dětském karnevalu jsem tančila Měla růžová hedvábná
křídla

Nosila jsem sametku Říkali mi Mici sametka

Byla jsem nejchytřejší zákyně třídy
Ale učení mne nebavilo V patnácti jsem utekla z domova
S frajírkem Synem našeho souseda

Bydlela jsem s ním v létě ve stanu v jiskávských lesích
Podařilo se to ututlat
V šestnácti jsem měla první potrat

Už jsem neměla
pod sukní hvězdy
Když jsem se s tou susedovic potvorou
rozešla snažila jsem se zapomenout Obcházela tancovačky
Snažila jsem se milováním nacházet lásku

Nechápala jsem že to je naopak: lásku má provázet milování

Brala jsem život jako veliký obchod
Jako ten ve kterém prodával můj otec

Něco dám a něco dostanu
Jenže jediná měna v životě která má cenu je láska

Ta mi chyběla
Když člověk nemá měnu lásky nic pořádného nekoupí

V sedmnácti jsem jednou tančila na posvícení s truhlářem
Velikým plavovlasým obrem

Líbala jsem ho Abych zapomněla na polibky jiného
který o mne už vůbec nestál

Dotyky které jsem
měla jsem se snažila zaplašit dotyky které jsem neměla

když jsem byla těhotná plakala jsem válela se
na zahradě po bříše abych potratila Nepodařilo se

Pak jsem se bála že už nemusím mít děti Nešla na potrat

Vzala jsem si toho truhláře a byla nesnesitelná
Jak jen jsem byla nesnesitelná Byla jsem nesnesitelná
sama sobě a tak jsem byla nesnesitelná i pro druhé

Připadala jsem si marná a vydechovala marnost

Narodili se mi dva synové Dívala jsem se s úžasem
na ta vřeštící páchnoucí miminka Nebavila mne

Děti jsou jen závaží Říkala moje kamarádka
Matka se mi o děti starala A manžel je miloval přebaloval

Děti jsou závaží
Jenže závaží které nás drží při životě

Jenže kdo tohle pochopí v osmnácti

Už v šestinedělí jsem jela tancovat do vedlejšího města
Je mi osmnáct a skončil mi život Říkala jsem si
a dívala se na své nemožně ztloustlé tělo v hospodském zrcadle

Jsem bestie Říkávala jsem si když jsem se opila Veliká bestie
A byla jsem jen nešťastná

Kdo je nešťastný nesnáší šťastné lidi

Manžel býval šťastný Nenáviděla jsem ho jak tak lezl s dětmi
po koberci Zalykal se burácivým smíchem Šašek
Šašek Debil

Co dál Co dál Matka mne kryla když jsem
odcházela z domu za milenci
Matka nenáviděla mého muže „Ten tvůj truhlář“ říkávala

Chtívala abych to někam přivedla Abych měla za muže
doktora

Měla jsem nakonec doktora Čekala s ním dítě Manžel myslel
že je to jeho dítě Jak tu holčičku miloval

Býval u její postýlky když stonala celé noci Já tancovala

Jednou mne a děti vzal manžel na prázdniny k moři
Zastavili jsme u odpočívadla Koupila jsem si cigarety
Šla za kiosek a tam se rozplakala a plakala a plakala

Jsi bestie Říkala jsem si Dobrácký obr manžel
poskakoval s dětmi kolem vozu

A já ucítila jak mám děti ráda I toho chudáka

Každý kdo mne miloval byl chudák

Ne Řekla jsem tiše Řekla svým očím zrcadleným
na kiosku Ne Ne Ne

Toto jsou moje děti Mají právo aby nebyly zoufalé ze své matky

Tohle bude moje nejkrásnější léto I mých dětí I manžela

Uvidíte

měla jsem chuť k nim přiběhnout Líbat je

Nelíbala jsem je rty Jenže celé mé já je políbilo

Nastoupila jsem do vozu

Za chvíli do nás narazil kamion Všichni jsme byli mrtvi

O. Ž., studentka

(1975—2000)

Bydlela jsem na Slovensku Otcova prozíravost
nás odvedla z Čech až do desátého patra košického paneláku
Žila jsem s rodiči a prarodiči Dědeček ještě v osmaosmdesáti
dokázal přeplavat Dunaj Kolik toho musel v životě přeplavat

Můj domov byl pokojíček s výhledem na davy domů
Plných podobných pokojíčků jako můj Nad postelí mi sedal
modrý medvídek na zavěšené kytaře A visel plakát
skupiny ABBA A fotografie nedozírné hvězdné oblohy

Když mi bylo šestnáct let dozvěděla jsem se že nám patří
celá krajina

Po revoluci nám vrátili babiččino panství Otec
s dědečkem se vystěhovali do dálky abychom byli nenápadní
Velká jména v malých dobách své nositele opravují

V šestnácti jsem poprvé jela s otcem do babiččiných Čech
Dědeček i babička už přeplavali svou poslední řeku Už dopluli
do světla

A my jsme vjížděli naším starým maličkým oprýskaným autem
Do krajiny která patřila rodu po osm set let
„Podívej“ otec pozvedl ruku dojatým pohybem

I pohyby mohou být dojaté stejně jako slova

Přijížděli jsme rozsvíceným vzduchem k babiččinu zámku
Jiskávský zámek dýchal na jantarovém obzoru Vytesaný ze záře
Kolik mých předků rytířů vojevůdců státníků se takto vracívalo
Zastavili jsme u zámku a nemohli se dostat dovnitř
Starosta komunista nás nenáviděl a noc předtím hodil klíč
do rybníka

Nakonec hajný rozšrouboval barokní zámek a my vešli
Vylezla jsem na špičku věže jiskávského zámku Pila dálku
Pila plápolající dálku smaragdové krajiny „To jsou naše hrady“
Otec ukázal na zhroucené postavy prastarých staveb u obzoru

Pila jsem obzor Pila jsem domov Nikdy jsem tu nebyla a přesto
jsem pila domov Člověk potřebuje doušky domova aby byl
šťastný
„Pozor ať si neumažeš ty bílý džíný“
otec ukázal na vlhké cimbuří na věži

Toto byla krajina dotýkaná rozplynulými chodidly
Všichni moji předkové políbili tuto zemi svojí cestou
Studovala jsem historii a milovala všechny ty rozplynuté zítřky
mých předků které se slily do mého zítřka

Zámek byl pustý Všechno rozkradeno Obrovská obrazárna
mých předků
se ztratila kdoví kde Nezbyla nám ani jediná tvář
těch co kolují v naší krvi Hajný vyprávěl jak
— když jsme ztratili zámek
rudý starosta páčil obrazy
našich předků a dědečkovu sbírku madon

Plameny z hořících obrazů předků i madon šlehaly do tmy
před zámkem Jednu ohořelou madonku tehdy hajný zachránil
Dal mi ji Pověsila jsem si ji nad spací pytel Neměli jsme zprvu
ani posteले

Ale byli jsme doma

Ten kdo má domov duše má všechno co je nutné

Otec se pustil do nekonečných soudních sporů a opravoval
střechy

Hektary střech na chorých zámcích a stavbách...

Patřila nám krajina a velkostatky

a měli jsme nábytek dovezený z Košic

Rozestavili jsme nábytek ze tří pokojíčků do vráceného zámku

Bylo to úžasné Spolužáci z univerzity za mnou jezdívali

Smáli jsme se v pustých sálech ozářených svíčkami Tančili jsme

ve velkých sálech Na šlépějích

mých osm set let vzdálených předků

Byla jsem doma

A slibovala si že zůstanu věrná domovu Jako můj celý rod

Být věrný domovu Být věrný lásce O co jde jiného

Ve třetím roce studií jsem měla svatbu

Můj manžel psal verše a miloval můj domov stejně jako

já Kdo nemiluje to co my — s tím nemůžeme být nikdy šťastní

Za devět měsíců se mi narodili synové Dvojčátka
Už jsem nebyla
poslední svého rodu Kdo má děti má vždycky zítřek

Když se synové batolili po zámku byla jsem šťastná Jak by byl
krásný svět na kterém by nezemřely děti do dospělých
Ten v kom nezemře při dospívání dítě umí podávat štěstí

Jen ten
Děti a básníci jsou velikou nadějí světla Jen oni

Studovala jsem a prala Věšela prádlo v pustém rytířském sále
A myslela na oceán dětského prádélka
který zde plynul osm set let

Vozívala jsem chlapečky na kočárku pro dvojčata
k rodové hrobce

Tyčila se stopadesát let na jiskávkém hřbitově
Miniaturní katedrála...
Všichni kdo tam leželi byli jednou dětmi
Hřbitov je místo pohřbených dětí

Pohřbených dětí
které žijí v nás pokud známe
UMĚNÍ BÝT dětmi
Hřbitov je místo pohřbených zítřků které můžeme
vzkřísit ve svém životě

Zámek byl konečně omítnut Střechy spraveny Kostel se
dočkal opravy
Zařizovala jsem a opravovala co se dalo Stále usměvavá

Jednou jsem odjela do vedlejšího města na úřad
potřebovala jsem razítko od památkám pro opravu kapličky

Cestou do mne narazil opilý řidič
Rozdrtil mne

Děti mne večer hledaly na obloze Syn nazvaný po pradědečkovi
říkal mému křemenně zoufalému manželovi že mne vidí v nebi
Ukazoval mu do hvězdnaté tmy maličkým prstem

Ležím ve hrobce svých předků Můj zítřek
se rozplynul A vešel do vašich zítřků Zítřky neumírají
jen se dědí

Osm set let zde zpívala krev mého rodu v žilách předků
Přelévávala se z odcházejícího pokolení do přicházejícího

Zpívala tichoučkou věrnou píseň Píseň která nekončí nikdy —
ani
smrtí Vlna neumírá Vlna krve se stává zítřejší vlnou a míří dál

Jsem doma Kdo našel zaživa domov v lásce
neztratí domov

E. F., překladatelka

(1965—2002)

Každý se nejlépe zrcadlí
ve své lásce

Vždycky jsem milovala
ty před kterými jsem si připadala nepatrná

nevšímali si mne

Ty kteří mne chtěli jsem přehlížela já

Na fakultě jsem se zamilovala do spolužáka

Šíleně

Telefonovala jsem mu třicetkrát denně
Byl vlídný Veselý Nikdy neřekl že ho obtěžuji

Snažil se mi vysvětlit že mne nemiluje
marně

Tolik času jsem proplakala
Dávala jsem si pozor aby mne při pláči viděl

Kamarádka mi jednou řekla že když pláču jsem nejkrásnější

Psala jsem mu

Zřejmě mu lichotilo že ta krásná — tehdy jsem byla krásná —
světlovláska ho zbožňuje

Občas jsem koupila lístky a pozvala ho do kina
Někdy šel

Snila jsem že mne někdy vezme ve tmě za ruku

Nikdy nevzal

Jednou jsem se hlasitě rozvzlykala když jsme šli po ulici
„Nemá to cenu Radši se nebudeme scházet“ řekl

Prosila jsem ho ať se občas sejdeme
jako dosud Jako dosud
Aspoň...

Je hroznější osud než milovat a nebýt milována?

Tak jsem se ptávala Já čtenářka dívčích románů
a chápala jsem hluboké pravdy
žijící pod zdánlivými banalitami

Lidé tak často odmítají obsah kvůli víku
které ho zakrývá

Pak jsem dostala byt po zemřelé babičce
Přestěhovala jsem se z koleje a pozvala ho na čaj

Odmítl

Zvala jsem ho znovu a znovu Jednou přišel

Celou noc před jeho návštěvou jsem nemohla spát
Roznesla jsem po bytě květiny Uklízela uklízela

Vypili jsme čaj na babiččině zeleném secesním kanapátku

Řekl že půjde Poděkoval za čaj
Vrhla jsem se na něj a začala ho líbat Zoufale objímat

Vlídne mne odstrčil
Poděkoval za čaj Rozpačitě se usmál
Odešel ODEŠEL

Odjela jsem na víkend k rodičům na Vysočinu
běhala po lesích a hlasitě plakala

Ztratila jsem ho Ztratila Uvědomovala jsem si

Co si o mně jenom pomyslí
A já zatím A já zatím ho miluju

MILUJU

Občas jsme se vídali i po dostudování
Sem tam jsem se zkusila s někým pobavit Líbat
Jenže nějak to nešlo
Milovala jsem ho Jak jsem ho jenom milovala

Stále

Překládala jsem v jedné dusné kanceláři Celé dny
Překládala A neuměla si přeložit že mne nechce

a pak mi jednou zavolal

Zemřel mu otec

Hned jsem ho pozvala k sobě
a objala ve dveřích Byl na dně

Dva dny a dvě noci už nespal Nemohl jíst
Byl pod prášky

Usadila jsem ho na babiččino zelené secesní kanapátko
a objímala líbala Byl apatický Nakonec mi občas
polibky vracel Napustila jsem mu vanu Než se vana
napustila V sedě usnul

Začala jsem s ním chodit

Vařila jsem mu čaj O moc víc vařit jsem neuměla

Celé hodiny jsem ho držívала
za ruku

A stále měla hrůzu že jednou odejde

Když jsem mu navrhla aby si mne vzal Pokrčil rameny

Všechno jsem vyběhala O svatebním ránu jsem omdlávala
co jestli nepřijde NE NE

Přišel

Lidé tak často přijímají obsah
kvůli víku které ho zakrývá

Měli jsme dítě Chlapce

Protloukali jsme se jak se dalo
Nudil se se mnou Aby ne Jenže neopouštěl mne

A přišly restituce
Dostala jsem po dědečkovi krajinu mezi obzory
Pole zahrady domy pozemky továrnu

A nechápala jsem náhle jak jsem si mohla vzít
takového

Celé dny jsem lehala v posteli
Hospodyně pobíhala po domě Jenom kmitala
Když nekmitala vyhodila jsem ji Vzala novou

Měla jsem migrény a deprese Nadávala
jsem kudy chodila Začala se zamykat ve sklepe

Syn tloukl pěstičkou na dveře Volal: maminko

Všechno na mne padalo
Padalo padalo

Utekla jsem od rodiny
Musím něco dokázat Přeložím veliké dílo

Manžel mi volal že dítě pláče Pět hodin denně prý plakává
Volá mne
„Dej mu prášky Nějaký prášky“ řekla jsem mu tehdy
Ne — říkala jsem si — něco dokážu

Syn mne začal nenávidět

Odešla jsem z bytu
Koupila si byt na nábřeží S výhledem na Hrad S terasou

Dívala jsem se z terasy na rozsvícené panorama města
a nepostřehla zhaslé panorama srdce

Syn se kvůli mně otrávil
Snědl mé zapomenuté prášky Manifestační pokus
o sebevraždu

„Já jsem chtěl
aby byla maminka zase jiná“ řekl doktorům

Jiná —
Všechno bylo náhle jiné protože jsem byla jiná já

Nic nebude nikdy jiné
pokud nebudeme jiní my

Svět je takový
jaký je naše srdce

„Už nejsi novejš“ řekla jsem manželovi a podala soudu žádost
aby mu vzali syna a dali ho mně

Nedali
Zůstala jsem sama

Lékař vydal potvrzení že být se mnou je pro život syna
nebezpečné Jaký je to věk
kdy je pro děti nebezpečné
být s matkami

Ano Žila jsem ve věku
potratů Potratů snů Potratů nadějí Potratů lásky

Potratů důvěry

Dívala jsem se z terasy na noc

Každý se nejlépe zrcadlí
ve své lásce

Nic jiného o nás přesně nevypovídá
jenom láska

Nic jiného nás nepojmenovává
tak přesně
jako láska

Kéž bych si já překladatelka
tohle uměla přeložit Překládat jazyk tmy
do jazyka světla

Jazyk samoty překládat do jazyka lásky

O co jiného v životě jde

Zrcadlila jsem se ve své samotě

Syn mne nechtěl ani vidět
Odmítal mi říkat matka Maminka

Říkal jenom tamta

Kupovala jsem si šaty
Cestovala

Šaty si kupovaly mne
Cesty procházely mnou
Ne já po nich

Kupovala jsem si šaty
Cestovala

Zemřela

Nikomu jsem nechyběla

Vlastně se nic nestalo
že nejsem

To je to nejstrašnější na životě:
nechybět

Ničemu nechybět

Nikomu nechybět

Vlastně se nic nestalo
Nejsem

H. O., novinářka

(1958—1995)

Vždycky jsem vítězila
Svět byl pro mne jenom
místem pro vítězství

Sladkým ringem

Stačí jenom pozvednout — —
Pěst úsměvu Pěst lichotky Pěst polibku
(i úsměvy a polibky slouží některým lidem
jako boxerské údery Vítězné údery)

„Jenom idioti
nejsou na tomto světě vítězi“

Tak jsem často uvažovala

„Ta teda s náma mává“
říkávala matka Jenomže říkávala to spokojeně

A já si navykala že kdekdo je rád
když jej použijí jako pluh pro zúrodnění cesty

Své cesty

Vždy jsem se obklopovala (tak jsem je nazývala)
zvláštními bytostmi
HADROVÝMI PANÁKY

Těmi kteří se nechali ovládat jako maňásci
Stačilo do jejich duší vsunout ruku A pak jimi hrát

Jak je snadné zvítězit nad těmi
kdo sami touží po porážce

Byla jsem HEZKÁ Tedy: naplňovala jsem představu
krásky
Krásky své doby

Měla jsem dlouhé dolní končetiny
(obnažovala jsem je pod koženou mikrosukni)
a dlouhé vlasy A dlouhé vlhké pohledy

Když jsem mrtvá nazývám to takto
Když jsem žila nazývala jsem to
JINAK:
Krása

Svedla jsem — v patnácti — svého učitele
Milovala se s ním v kabinetu vedle vycpaného orangutana
A v duchu svého milence-učitele nazývala opičákem

Měl tlustou klimakteriální ženu
Nazýval ji přede mnou: vzteklé jelito

Nechtěla se s ním milovat
Nedivila jsem se jí Konečně
ona od něj nemohla dostávat za polibky jedničky

Navykla jsem si
vysmívat se tomu kdo mne miloval

Navykla jsem si
pohrdat těmi kdo mne milovali

Láska
je pro tolik lidí spojena s pohrdáním

Uzavírají často ten výnosný obchod:
podávají lásku
tomu čím pohrdají...

Lásku?

Raději to zaostřím:
Zboží
mrazivé zboží
na které nalepili popisku: láska

Láska pro mne vždy znamenala
ostrou zbraň

Zbraň
k ponižování ostatních
Kolik nás je takových co ji chápeme takto

Promilovávala jsem se v k jedničkám
(znala jsem předem každou kompozici a každou otázku)

Pak jsem si zvykla používat své tělo
jako naběračku pro úspěchy

Jak byli muži hloupí Stačilo pár chvil
pár vzdechů Směšných pohybů
A já Vítězně frigidní jsem opět byla super

Vítězná frigidita
Ano Toto byl znak na vlajce mých vítězství

„Frigidní
vítězí ve frigidním světě
Jenom ti
Ale copak je jiný svět než frigidní?“ — uvažovala jsem

Jenom se nezamilovat A taky do koho?
Svět kolem mne byl plný jenom debilních otroků

Vdala jsem se Za muže o dvanáct let staršího
a vlivného Já začínající novinářka

Promilovala jsem se k fejetonům
A promilovávala jsem se dál a dál

„Jen idioti se nekurví“ Tak jsem si to říkala
Usmívala se
Rozešla jsem se s manželem

A s novým milencem (opět hadrovým panákem
— jenže z drahých hadrů)
jsem předjela před školku do které chodila moje dcera

Unesla jsem ji
Dcera mne nenáviděla Milovala otce

Namluvila jsem jí tehdy: „Tatínek o tom ví
Chce abys se mnou odjela“

Nic nevěděl Jenže já chtěla po rozvodu mít dítě u sebe
Pro některé ženy jsou děti módním doplňkem
Jako kožichy Náramky Paruky

Držela jsem dceru — zamčenou — doma
A snažila se ji uplácet kremrolemi a panenkami

Nechápala jsem že jí беру svobodu
Naopak: cítila jsem že nesu svobodu sobě

Odmítala jsem
aby se manžel s dcerou sešel

Můj otec — brunátně řvoucí otec —
(a přitom hadrový panák) mne povzbuzoval

Kolik je těch co si myslí
že otevřou svoji klec tím
když jiné dají do klece

Ale klece jsou lstivé Tak lstivé

A nejlstivější klec
si dává jméno svoboda

Jaké moudrosti je třeba k tomu
nahlížet pod odchlípující názvy věcí

Vidět obsah Přiznat si jej

Jednou Když jsem nebyla doma
vyskočila dcera z okna

Vracela jsem se večer domů od jednoho milence

Našla jsem ležet na
betonovém chodníčku vytřeštěné oči...
Dívaly se z roztráštěné krvavé hlavičky

Strnulé oči dítěte se dívaly na mne skrze mne

Nechápala jsem

Copak nejsem
vítěz?

Přiznala jsem si
svou podobu

Poprvé v životě
v té pekelné vteřině
jsem se spatřila

Přesně

Moje svědomí mne
ohlušivě pojmenovalo

Jako ve zpomaleném filmu jsem vyšla vzhůru
Do podkrovního pokojíčku
Domova plyšových medvídků
ve kterém jsem dceru zamkla

Přistoupila jsem k oknu

Seskočila

R. T., studentka

(1981—2001)

Vyrůstala jsem s otcem a jeho druhou ženou
Nenáviděla mne Připomínala jsem jí svou krásou
krásu jeho první ženy Žárlila na otce ustavičně
Žárlila i na ženu na onom světě

Bila mne a nutila mne ať otci o tom neříkám Nebo
zemře Měl tak nemocné srdce Nevlastní matka
se psychicky léčila Byla zlá? Byla nešťastná

Když mi bylo šestnáct odjela jsem k starší sestře
Žila ve městě a nabídla mi ať s ní bydlím
Bylo jí třicet a život znala i z tajného rubu
Měla krásný byt v najaté vile a pořádala v něm večírky
Bývalo tam hodně mladých dívek bohatých pánů
Jednou mne sestra opila a nechala s jedním o samotě

Pak jsem moc plakala „No co náno“ řekla sestra
Prý to musí jednou přijít a on fantasticky zaplatil
Sestra tvrdila že když pracovala v nemocnici nevydělala si
za tři měsíce tolik jako za jednu noc

A to musela sloužit v „opičinci“ — jak říkala pokoji
s drátěnými klecemi kolem starých pomatených lidí
Křičela že nechce žít jako idiot když může nad životem zvítězit
Měla své stálé zákazníky A plno děvčat o kterých nikdo
netušil — ani ti kluci kteří je milovali — co dělávají

Byly to většinou studentky Párkrát za měsíc přišly
Přišly na noc a odnesly si od sestry trochu papíru Bankovky

Vítězství jim připadalo
tak snadné
Prosté — sprosté zaplacené

Myslely si že zvítězily nad životem

Pohádala jsem se se sestrou a řekla že já nikdy

Pak mi zaplatila garsonku na jiném místě města
Studovala jsem jenže jsem neměla dost peněz

Spolužačky byly z bohatých rodin a protřelé holky
Tak ráda bych chodila oblékaná jako ony
Chtěla jsem šaty na školní ples Zašla za sestrou
Občas jsem pak u ní zůstávala s nějakým hostem
Vybírala mi jen mladé A něžné

Byli tak často nešťastní Vždy bohatí
Já byla jak jsem si říkávala já byla vítěz
Pak jsme šly s kamarádkami jednou dávat krev
Okouzlovala mne představa že svou krví zachraňuji
neznámého
Představovala jsem si ho Krásného Svou lásku

Zavolali si mne na středisko a řekli mi
že mám ten ajds
Nejprve jsem nemohla uvěřit Pak jsem se divoce rozplakala

Běžela jsem za sestrou Když jsem jí řekla co je
vyhodila mne

Ještě nějakou dobu jsem chodila do školy
Pak nemohla

V nemocnici mne nikdo nenavštívil Otec už zemřel
Kamarádky se mne štítily

Byla jsem vítěz
Jak je nebezpečné být vítěz

Vítěz mívá všechny nevýhody poražených
Pokud se jeho vítězství nejmenuje láska

Byla jsem sama Jen s oblohou za oknem

Jedna ošetřovatelka u mne sedávala

Povídaly jsme si

Všichni lidé se vešli nakonec do jediného
který nemlčel

Jen kdyby byl ke mně promluvil dřív
Dokud jsem nebyla vítěz

Vítězi už nezbývá
nic Jen samota

Co zbylo

Po mně

Číslice Jediná nenápadná číslice ve statistice

Nikommu jsem nechyběla

Nikdo mne nemiloval

Nikoho jsem nemilovala

JUDr. M. K., advokátka

(1930—2001)

Můj život změnila
jediná věta

Mluvíme a mluvíme a nechápeme
že slova
ta obyčejná slova Nenápadná slova
mohou rozetnout náš život

Mohou jej rozpoltit

Někdy stačí jediné slovo
a popraví nám
budoucnost

Žila jsem s manželem a jedenáctiletým synem
a oba dva nechápali moji proměnu

V klimakterickém oparu jsem spatřila
svět jiný
Ledový Drtivý Zmarnělý

Přestávala jsem mluvit Jen občas jsem
vyslovovala jehly

Zabodávala je
do těch kteří mne milovali

Plakala jsem nebo jsem nenáviděla
Mlčela
nebo křičela

Starý ráj pohasl Rozsvítilo se peklo

Manžel pokuřoval dýmku Snažil se
snést nesnesitelné
Syn utíkal z domu k babičce Plakával u ní

Jednou jsem před synem křičela na manžela:
Nenávidím tě Nenávidím tě Nenávidím tě

Syn ke mně po chvíli přistoupil
A díval se na mne Tiše

Ten pohled se do mne zaryl zarývá jako nekonečný nůž

Ten večer si vzal ze stolku mé prášky na uklidnění
Spolykal všechny

Přišel za mnou a řekl mi to

Ta hrůzná cesta sanitkou do nemocnice To bloudění
nemocničním dvorem
Stále slyším synův řev prosakující zdmi Měl halucinace
Primář a dvě sestry nemohly dítě připoutat k lůžku

Ráno jsem
neměla syna

Stačí jediná věta jediná věta
A jeden svět se rozplyne

Přišla jsem domů
Uviděla synovu čepici na věšáku
Padla jsem na zem Klečela a bila hlavou o dlaždice

Jako bych mohla prolomit hranici mého světa a jeho

Stačí jediná věta Pár slov A jeden vesmír zmizí

A my
to nechápeme dokud nezmizí
Stačí jediná věta Vesmír zmizí

Když jsem umírala byla jsem sama
Jen s tím nekonečným pohledem syna

B. C., studentka

(1985—2001)

Zbyla jsem
jen na fotografiích Byla jsem krásná
Tedy: obal mého já byl krásný

Tak to vidím dnes Neviděla jsem to tak dřív
Dnes vím že krásné byly ony tuky bílkoviny chemikálie
do kterých bylo mé já oblečeno

Co času jsem prostála před zrcadlem

Nenapadlo mne že obdivuji tuky bílkoviny a tak dál
které se odrážejí proti mně v zrcadle

Obdivovala jsem svůj odraz jako by to bylo mé já

Už ve třinácti mne zastavil na ulici fotograf
Od čtrnácti jsem byla modelka

Ve čtrnácti jsem poprvé poznala trávu
A vůbec Poznala kdeco

Rodiče se o mně nestarali Matka právnička
Otec obchodník který mi nosil dárky z Asie z Ameriky
V naší vile bývaly krásné večírky a samota

Pak jsem nemohla předvádět šaty s krátkými rukávy
jak jsem měla už rozpíchané ruce

Dělala jsem kdeco jen abych měla peníze
na další pootevření dveří do líbezného pekla

A jednou jsem si vzala víc než jindy
Taky co mi to ten syčák prodal za šmejda

Pootevřela jsem
pootevřela dveře do smrti trochu víc

A vešla

Matka mne našla ležet v koupelně nahou na dlaždičkách

Bílé tělo na růžových dlaždičkách

Nikdy na mne neměla čas

Teď má

Když ji pustili z psychiatrie
chodí každý den na jiskávský hřbitov
Stojí zde

Dívá se Kamennýma očima Na náhrobek

Kdyby živí měli čas na živé
kolik by toho nezemřelo

Nenarozený

Zde je můj hrob
Jsem ještě nenarozený

Jenže můj hrob se už narodil

Nejen mrtví mají své hroby
I ti kdo ještě žijí
mají už někde svůj
neviditelný hrob

Každý kdo žije
je očekáván už očekáván
tichými ústy svého budoucího hrobu
I nezrození
mají už místa svých budoucích hrobů

Vesmír je plný hrobů
Hrobů světla které zhaslo
Ještě svítí Ještě se nerozsvítilo

Na světě není
místo které by nebylo hrobem
Hrobem času jenž do něj ulehl

Jsou malé rovy
rovy vteřin
hroby dní a nocí Okázalé ledové hrobky životů

I čas odchází
do přetiché ztrnulosti

Do úst lhostejné tmy

Já
se ještě nenarodil
ale už mám hrob Tak jako vy
kdo mi teď nasloucháte
Tak jako mají své rovy
i moje děti a vnuci

I děti i pravnuci ještě nenarozených mají už své hroby

Naše hroby čekají
Pozorují nás
Oslovují

Zatímco vteřina po vteřině
uléhají do věčnosti
Zapomenuty

Všechno je mrtvé co není milováno

Dívám se na vás
Já nenarozený
Stejně tak jako se na vás dívají oči vašeho hrobu

Když člověk spatří oči svého hrobu
může z nich číst
smysl života

Oči našich hrobů v sobě nesou zprávu
Plachou zprávu

Všechno je mrtvé co není milováno

Jen to neumírá
čeho se dotkla láska

Odešli jsme Odcházíme Odejdeme
Ulehli jsme Uléháme Ulehname

Jen ticho nakonec
zpívá
Ustavičně zpívá:
„Jen to neumírá
čeho se nepřestává dotýkat
láska“

Hrob má právo
na vše
Jen ne na lásku

EPILOG

Neviditelní nejsou nepřítomní...
Gustave Flammarion

66/94, kybernetický žebrák

Žil jsem v době ve které nebyl čas
Jakmile zmizí smrt
zmizí s ní přece také čas

Byl jsem vypuštěn z výrobní linky
kybernet s nejvyšší citlivostí

Jenomže měl jsem konstrukční závadu
Bránila mi plnit to co se ode mne očekávalo

Dřív by se tomu řeklo: básník
Dřív by se mi řeklo že jsem básník

Co se mnou

Nechali mne žít a já si vybral místo pod vysokou skálou

Abych se uživil chodil jsem žebrat

V tom městě žili dobří kyberneti
každý den jsem si vyžebbral na přívod energie

Čas jsem trávil sněním
Jací asi byli ti lidé co tu kdysi žili

Zbyly zde zdi jejich města

Kulturní památka

Skořápka po živočichovi který se vytratil

V té době jsem už člověka potkával tak zřídka
Říkalo se že nepřežijí dvě tři pokolení
Jejich rozplozovací síla zeslábla
a nejen to
— i jejich chuť žít
(už nemívali mláďata)

Bývaly to úzkostné věchýtky Občas se ploužily ulicemi města
Jiskaw

A potáceli se a křičeli
mámeni drogou

Občas hodili minci
do mého vztaženého klobouku

S jednou z těch bytostí
jsem si popovídal
Jednou mne opilá objala a líbala

Bylo mi to nepříjemně vlhké

Plakala že nemá na světě nikoho

Řekl jsem jí pár svých básní a ona pověděla
že žít se dá jenom s básníkem

Za pár dní jsem ji našel ležet
nehybnou
na dlažbě u stavby
které se říkalo divným slovem kostel

Odnesl jsem ji na hřbitov a zaházel

Prý se to tak s lidmi dělávalo

Myslím že jí bylo líp
Když byla zaházená hlínou už neplakala
Od té doby jsem žádného člověka neviděl
Myši ano Ptáky ano Mravence ano

Stárl jsem — anebo přesněji: opotřebovával se
Domluvil jsem se že až skončím
uloží i mne na ten hřbitov

Koneckonců byla to v posledních letech
mezi končícími kybernety móda

Napodobovali jsme lidi
i když jsme jimi
pohrdali

V ústředí kde jsem si byl stěžovat
že mi už neslouží ztuhlé končetinky
mi řekli že mi končí nejen končetiny Končím i já

Opravit mne by bylo nákladné
a opravovat tak zbytečné bytosti jako básníci nechtějí

Ještě nějaký čas
jsem žebal

Držel pozdvižený široký klobouk na jiskavském náměstí

Ale na tělo
na nové tělo jsem si vyžebat nedokázal

Nebyl jsem potřeba

Co dělat

Nebyla třeba poezie
ani život

Není třeba poezie
Když není třeba poezie není třeba život

Díval jsem se z jiskávkové skály na dlouhé zvlhlé
střechy výrobních hal
V nich můj rod vytvářel hodnoty
(jako by zpěv slavíka nebyl vyšší hodnotou než jejich výrobky)

Díval jsem se na zvlhlé rozetřpytělé střechy hal
(jako bych se díval na černě planoucí hřbety slimáků)
a cítil jsem jak se končím
zpomaluji se
KONČÍM

Náhle jsem chápal tu nešťastnou ženu

Která mne políbila

Zatoužil jsem mít u sebe někoho

Třeba opilého

Někoho kdo by byl se mnou

Díval se na mne Držel mne za ocelové prsty

Kolem mne přecházely davy kybernetů

Šly na večerní směnu

Tolik spěchu

Kam?

Žít sám bylo hrozné

Umírat sám je hroznější

Díval jsem se na střechy továren

Snažil se nemyslet

nešlo to

A 68458918 a B 953873680

(2287—2359)

Jsem A 68458918 a miloval jsem B 953873680
Jen jsme sjeli z výrobní linky byli jsme si souzeni
blyštiví svěží zamilovaní

Byli jsme transportováni do kóty Jiskaw I
Tam jsme vitalizovali nebo jak se kdysi říkalo: žili

Miloval jsem B

Když skočila naše práce ve výrobní hale 8
odcházel jsem na dlouhé procházky
Svíral jsem svou ocelovou dlaní ocelovou dlaň své B
Nemohli jsme se nabažit té ocelové něhy
Ocelových dotyků Pod ocelovou oblohou

Rád jsem s ní usedal na jiskawské skále
útesu nad řekou

dívali jsme se na výrobní haly roztažené k obzorům
na jejích pažích se za nocí leskla luna

a já jsem šeptal své B něžné démanty

luna se chvěla na jejích rtech

Byl jsem šťastný

Rád jsem se s B procházel památkami v tom městě
Tolik jich bylo
Všelijaké domy a sochy a krásný hřbitov

Na něm byly pochovány zvláštní bytosti
Kdysi se jim říkávalo lidé

Málokdo o nich věděl Moji přátelé
si myslívali že to jsou jenom pohádkové bytosti
jako draci a skřítkové

Přečetl jsem si o nich kdysi jednu knihu

Museli být zábavně nedokonalí

A domýšliví

V té knize se psalo že poslední z nich než vyhynuli
byli pomatení
a tvrdili že nás stvořili jejich předkové

Jak byli směšní

Ale šíleným
není slušné se smát

Stárli jsme s B a cítili se sami

Chtěli jsme dítě

Objednali jsme si jedno podle katalogu
a hráli si s ním Povídali

Když nás omrzelo vyměnili jsme je za nový model

Byli jsme pilní
Dostali jsme mnoho vyznamenání za pilnost

A pak jsme byli unavení

Ploužili jsme se na jiskawskou skálu stále vratčeji
ale pohled z ní byl stále krásný

Podzimní zlatavá hladina
vonící jarní hladina krajiny

Na úřadě nám řekli že opravovat nás by bylo drahé
prý končíme

Naposledy jsme si vyšli s B na jiskawskou skálu
dívali se dívali

Všiml jsem si na skále vyrytého srdce

Kdo ví
kdo je zde před staletími vyryl do pleti útesu

Někdo kdo měl někoho rád

Vzal jsem prst a vyryl jím do žuly
podobný znak

A připsal jsem A + B

Pak jsme sestoupili s B z útesu

odešli do ÚK do Úřadu Konce
usedli a nechali se rozebrat

Co se dalo použít použili
Co nedalo odnesli na jiskawský hřbitov

Položili do jámy a zaházeli

Na náhrobní kámen položili desku
stálo na ní jen

A + B

A vítr vál nad naším rovem
a mísil dál sny naděje bolest

mísil sny a bolest živých
s bolestí mrtvých

mísil naplnění života s nenaplněním
tmu se světlem

světlo
s láskou

Dál láska dýchala

dál svítila

do tmy

Namísto doslovu

Lidé mají své životopisy, mají je i knihy.

Jednou, když jsem stál na Trafalgar Square v Londýně a díval se na davy lidí kolem vodotrysků, napadlo mne, že ti všichni budou jednou mrtví –

A z hlediska věčnosti dokonce velice brzy mrtví, nebo spíš už jsou „téměř mrtví“, pokud se na čas díváme z jiného, než z jepičího úhlu – pokud na něj pohlížíme z úhlu věčnosti –

Ti všichni, kteří jsou zde na tomto náměstí, sešli se sem z tolika krajin a tolika vztahů, jaké zanechali v dálkách – hemží se tu, ti všichni brzy pro tento svět znehybní – budou mrtví –

Byl horký sluneční den a ti lidé se smáli – pobíhali, spěchali, posedávali, objímali se a líbali...

A přitom nad každým se už vznášela náhrobní deska s jeho epitafem.

Ještě mohli žít.

Jenže svůj epitaf si už nesli, už si jej psali, každým svým skutkem, každou myšlenkou.

Každou nenávisť, každou láskou.

Každou nenávisť, každou láskou si píšeme svůj epitaf – ten, který se jednou bude číst andělskýma očima...

Toto téma mne provázelo víc než deset let, kolikrát jsem se zkusil dotknout jeho strun, zahrát pár veršů, pár básní, pár stránek...

Nahlížel jsem léta pod náhrobky na jiskávském hřbitově, na tom velkém symbolickém rozhraní světla a tmy. Jako by ten hřbitov nebyl mezi poli za jedním městem v Čechách, jako by prosvítal všude...

Ve Vídni, u hraběte Bertholda Waldstein-Wartenberga a jeho paní, hraběnky Margarety, jsme o tomto námětu uvažovali jednou o půlnoci, když na nás shlížely ze stěn portréty po staletí pohřbených předků a kolem nás byly hračky malých dětí – na které také shlížely ony oči středověkých předků.

Jak se někdy protkne minulost s budoucností ve svítícím průsečíku...

Jako by ze starých podobizen vyhlíželo něco víc než sešeřelé obrysy dávno rozpadlých těl, jako by pohledy jejich očí protly a proborily hliněná nebesa, pod která už před staletími oni slavní a mocní předkové vyšli, jako by jejich oči, dávno pohřbené oči, oslovovaly a byly básněmi...

Když jsem v příštích letech při svých návštěvách Vídne bydlíval u Waldstein-Wartenbergů, rád jsem se díval na oči dávno rozplynulých lidí – na ty oči, které zde žily, žily spolu s očima svých potomků – a připomínal jsem si, jak mne tyto oči v onu dávno půlnoc oslovily...

Každého z nás pozorují pohledy předků, pozorují neviditelné životy, ve svém životě neseme tolik neviditelných životů...

Stále jsme pozorováni.

Skutky těch, které neznáme, skutky těch, jejichž jsme pokračováním, jejich činy i myšlenky, jejich úzkost a naděje je v našich žilách.

Samozřejmě, že sudičkou této antologie byla Spoonriverská antologie. Domýšlel jsem osudy bytostí na jiném kontinentu, domýšlel jsem osudy i těch, kteří v době Edgara Lee Masterse byli ještě dětmi anebo na tomto světě vůbec nebyli – hranice hřbitovů se posouvají každou vteřinu...

Hranice lásky se posouvají, hranice naší lásky se posouvá za obzor života. Tak jako za něj odcházejí ti, kteří nás milovali, ti, které jsme milovali my – to ovšem neznamená, že by lásky ubývalo.

Ani naší, ani jejich.

Často jsem přemýšlel o té obrovité sbírce básní, nečtených a pro lidské smysly neviditelných básní, o té sbírce básní nazývané tak nepřesným slovem: hřbitov.

Lze vymyslet nepřesnější slovo, nepřesnější pojem?

Hřbitov. Smrt. Smrt?

Jako by ten, kdo jde večer spát, nevěděl, že jde jenom spát, – trpěl hrůzou, drcený zoufalstvím – protože by si svůj blížící se spánek v duchu pojmenoval koncem a nevěřil, že nastane procitnutí...

Smrt není konec, je to jenom začátek nového – poznání...

V jedné mateřštině je ukryto tolik mateřštin. Jaké je štěstí, když dva lidé zjistí, že mají společnou nejen gramatiku, když mají společnou i mateřštinu...

Živí se neshodují, nerozeznávají jednotu, mrtví mají společný jazyk, nejmoudřejší – jazyk ticha. V jejich řeči zní důraz na to, co se živým zdá nenápadné, nepodstatné, tento důraz zní v refrénech, vrací se, znovu a znovu, pojmenovává.

Snažil jsem se tyto refrény, tyto důrazy neoslabovat, nepřehlížet je.

Smrt dělá z lidí básníky.

Stačí, aby se jí člověk jen zlehka přiblížil a rázem spatří svět v jiném nasvícení, často v takovém, které si dříve ani neuměl představit...

Česká kniha mrtvých je kniha o společné vlasti.

O vlasti mrtvých i živých.

O jejich společném domově.

O lásce.

Živí mají různé vlasti, mrtví mají společnou vlast.

Smrt dává věčnosti hovořit o vteřinách. A vteřinám o věčnosti.

Jiskávské téma, téma této antologie, mne provázelo do úst bretaňských lesů, kde jsem na samotě ve ztraceném údolí trávil čas s malířem Reonem Argondianem, při přípravě jeho Grotte magique.

Časně ráno jsem vycházel do artušovských lesů, nahlížel pod náhrobky času, – obvykle neviditelné, nepostřehnutelné, jenomže právě zde, právě v Bretani, tak viditelné, hledal jsem pod náhrobky epitafy, ztichlé epitafy rozplynulých životů, palčivé verše... Jiskávské téma mne provázelo na karnevaly v Benátkách, – když jsem v předjitřní tmě pozoroval masky na náměstí Svatého Marka a uvažoval o těch, co odešli, kterým už spadly z tváří všechny masky, i ta poslední maska, maska pleti...

Každé místo na světě je pohřebišťem vteřin, pohřebišťem setkání i rozhodů, pohřebišťem osudů, neviditelných slz, slz smutku i slz štěstí, pohřebišťem neviditelných pohledů...

Lacrimae rerum... Vergiliovy slzy věcí žhnou...

Zdánlivě zhasnuté životy – ve skutečnosti však nepohaslé – prosvítaly i v těch horkých římských nocích v Neporoučenu, když jsem hovořival s P. Tomášem Špidlíkem S. I., hovořivali jsme o časnosti a o věčnosti, meditovali jsme ve městě, které je po tisíciletí osíváno šlépějemi poutníků, poutníků procházejících jím od antických dob až dodnes, procházejících jím do tmy.

Hledal jsem verše z jiskávské antologie na hruboskalském zámku a na dlouhých procházkách v podzimně vonícím Českém ráji, kde jsem procházel po staletých šlépějích svých pradávných předků.

Neznáme své předky.

A přece v nás žijí.

A hledal jsem verše jiskávské antologie i v Brandýse nad Labem, kde kromě zmíněných míst tato kniha většinou vznikala, kde se většina veršů narodila...

I děti, které se dnes narodí, i děti, které se narodí těmto dětem a děti, které se narodí těmto nenarozeným, už v sobě nesou zprávu o touze a o bolesti, o strachu i o odvaze –

Zprávu o lásce.

Mrtví z jiskávského hřbitova nenesou jenom zprávu o obyvatelích jednoho českého města, tak jako Spoonriverská antologie nese a nepodává jenom zprávu o lidech, kteří vešli pod hliněnou oblohu jednoho amerického města. Každý život je zprávou o archetypech, o vpečetěných archetypech, každý život je souborem bájí, nese dotyk se základními jistotami a nejistotami každého lidského údělu – podobně, jako řecká báje nese jenom zprávu o jediném životě dávno zemřelého Řeka. Poznáním jednoho života získává člověk poznání tolika životů, cizí životy bývají paprsky, kterými může plašit tmu ve vlastní duši.

Čím více životů člověk v sobě nese, tím více světla může vydechnout do své budoucnosti.

Smrt je velká učitelka života.

Česká kniha mrtvých je komponována jako skladba určená pro orchestr, ve kterém se hráči střídají po tisíciletí, jeden přichází, aby pokračoval v partu, od kterého jiný odstoupil – a když odehraje, co stačil, odstoupí, aby uvolnil místo dalšímu...

Je to skladba na společné téma: Světlo a tma.

Toto je melodie, na kterou jsou životy komponovány a hrány, toto je nápěv, určující jejich smysl v této knize – archetypy životního světla a tmy, společné všem lidským pokolením, prosvítají pod tisíciletími, ve kterých je lidem dáno žít a hledat smysl počínání, jaké je v prostém slově „žít“ skryto.

V každém životě, tak jako v dávných, starověkých mýtech, spolu zápolí tma a světlo, štěstí a neštěstí, cíl i bezcílnost...

Právě ve vztahu k oné archetypické tmě a archetypickému světlu se projevuje to nejdůležitější, co člověk v životě hledá: domov.

Každý život je ve své podstatě hrán na nápěv tří slov.

Tma.

Světlo.

Domov.

A poezie je veliké hledání cesty od tmy, cesty ke světlu, – cesty k domovu...

Ne náhodou se slova „světlo“ a „tma“ a „domov“ vracejí v refrénech, obíhají ve sbírce po svých drahách a vracejí se v jednotlivých životech, ne nadarmo zní v tak rozdílných životech, oddělených od sebe hradbou tolika pokolení refrén, zaznívá v podivuhodném chóru – chóru, který v sobě pojí jak dávné poutníky, tak současné a který nechá do cest současníků vrústat i cestu nenarozených.

V poezii není nic minulé. Vše je palčivě přítomné. Palčivě přítomný refrén...

Smrt je moudrá učitelka pro toho, kdo jí umí naslouchat...

Vypráví o životě jasně a zřetelně, smrt pomáhá – právě ona – – pojmenovávat život a jeho hodnoty, – podobně jako tma hovoří o světle a pomáhá světlo pojmenovávat, jako noc zpívá o svítání.

Pro toho, kdo umí naslouchat, pro toho, kdo vidí prosvítat svůj život a osud v životech svých blízkých.

Umění má veliký úkol.

Křísit to, co by bez něj bylo mrtvé.

Zmenšovat území nepaměti.

Vyhánět lvy zapomenutí z oněch míst, na kterých (na mapách lidského citu a lidských zkušeností) dokáží tak lstivě a zlověstně číhat.

Pojmenovávat to, co není pojmenováno, nebo upozorňovat na ta pojmenování, která jsou tak důležitá – a tak přehlížena...

Umění má veliký úkol.
Bránit pevninu lásky.
A upozorňovat na to, co je třeba dělat, aby se nepotopila.

V Nice, v létě 2000

Ediční poznámka

Součástí tištěné předlohy (2001, Arista) této e-knihy jsou kromě vlastního textu díla také ilustrace Jiřího Koláře a doslov Vladimíra Novotného. Tyto materiály do e-knihy nepřejímáme z licenčních důvodů.

Redakce MKP

Eduard P. Martin
Česká kniha mrtvých
Jiskávká antologie

Edice Poezie

Ilustrace na obálce z Pixabay.com

Technická redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 31. 1. 2025

ISBN 978-80-274-4276-8 (epub)

ISBN 978-80-274-4277-5 (pdf)

ISBN 978-80-274-4278-2 (prc)